

HRVATSKI SABOR

Klasa: 021-12/09-09/05

Urbroj: 65-09-02

Zagreb, 31. ožujka 2009.

**ZASTUPNICAMA I ZASTUPNICIMA
HRVATSKOGA SABORA**

**PREDSJEDNICAMA I PREDSJEDNICIMA
RADNIH TIJELA**

Na temelju članka 32. stavak 1. podstavak 3. Poslovnika Hrvatskoga sabora u prilogu upućujem *Izvešće o radu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za vremensko razdoblje od 1. srpnja do 31. prosinca 2008. godine*, koje je predsjedniku Hrvatskoga sabora, sukladno članku 17. stavku 1. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (Narodne novine, broj 107/07), podnijela Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, aktom od 31. ožujka 2009. godine.

PREDSJEDNIK

Luka Bebić

REPUBLIKA HRVATSKA
Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom

Urbroj. 3.8.-01/09.
Zagreb, 31. ožujka 2009.

REPUBLIKA HRVATSKA
61 - HRVATSKI SABOR
ZAGREB, Trg Sv. Marka 6

Primljeno: 31-03-2009		
Klasifikacijska oznaka:	Org. jed.	
021-12/09-09/05	66	
Unakazbeni broj:	Prit.	Vrj.
4/102-09-01	1702	-

HRVATSKI SABOR
Predsjednik gospodin Luka Bebić
Trg sv. Marka 6-7
10 000 Zagreb

PREDMET: Godišnje izvješće o radu Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom
- daje se *

Poštovani predsjedniče Sabora,

Temeljem članka 17., stavak 1 Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN, br. 107/07) te članka 19. Poslovnika pravobranitelja za osobe s invaliditetom (NN, br. 103/08) podnosimo vam godišnje izvješće.

U prilogu Vam dostavljamo Godišnje izvješće o radu Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za vremensko razdoblje od 1. srpnja do 31. prosinca 2008. godine.

S poštovanjem,

U prilogu:
-Godišnje izvješće-tekst
-Godišnje izvješće na CD disku

Zagreb, Savska cesta 41/3; tel. +385 1 6102-170, fax. +385 1 6102-199
www.posi.hr; e-mail:ured@posi.hr

REPUBLIKA HRVATSKA
PRAVOBRANITELJICA ZA OSOBE S INVALIDITETOM

**IZVJEŠĆE O RADU PRAVOBRANITELJICE
ZA OSOBE S INVALIDITETOM ZA 2008.
GODINU**

(za vremensko razdoblje od 1. srpnja do 31.
prosinca 2008. godine)

Zagreb, ožujak 2009.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. PRIPREMNI POSLOVI OKO OSNIVANJA UREDA PRAVOBRANITELJICE ZA OSOBE S INVALIDITETOM	6
2.1. POČETAK RADA UREDA.....	6
2.2. SJEDIŠTE UREDA.....	6
2.3. OPREMANJE UREDA.....	7
3. USTROJAVANJE UREDA	8
3.1. IMENOVANJE PRAVOBRANITELJICE.....	8
3.2. DONOŠENJE POSLOVNIKA PRAVOBRANITELJA ZA OSOBE S INVALIDITETOM.....	8
3.3. DONOŠENJE PRAVILNIKA O UNUTARNJEM REDU	9
3.4. IMENOVANJE ZAMJENIKA I ZAMJENICE PRAVOBRANITELJICE	9
3.5. PLAN PRIJAMA U DRŽAVNU SLUŽBU	11
3.6. SLUŽBENO OTVARANJE UREDA.....	12
3.6.1. Pripremne radnje	12
3.6.2. Otvaranje ureda	13
4. PREDSTAVLJANJE UREDA PRAVOBRANITELJICE ZA OSOBE S INVALIDITETOM	14
4.1. SUDJELOVANJE U MEDIJIMA.....	14
4.1.1. Osvrt na rad medija	16
4.1.2. Reakcije Ureda na napise u medijima.....	18
4.2. PREDSTAVLJANJE UREDA U ŽUPANIJAMA	19
4.2.1. ISTARSKA ŽUPANIJA, Pula, 12. kolovoza 2008. godine	19
4.2.2. PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA, Rijeka, 28. kolovoza 2008. godine	20
4.2.3. VARAŽDINSKA ŽUPANIJA, Varaždin, 18. rujna 2008. godine	21
4.2.4. VUKOVARSKO – SRIJEMSKA ŽUPANIJA, Vukovar, 29. rujna 2008. godine.....	21
4.2.5. OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA, Osijek, 29. rujna 2008. godine	22
4.2.6. SPLITSKO - DALMATINSKA I DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA, Split, 11. studenog 2008. godine.....	23

4.3.	SUDJELOVANJA NA SKUPOVIMA VEZANIM UZ PROBLEMATIKU OSOBA S INVALIDITETOM	25
4.4.	SUDJELOVANJE U RADU ODBORA.....	32
4.5.	PRISUSTVOVANJE OBILJEŽAVANJU VAŽNIH DATUMA.....	33
4.6.	SURADNJA S PRAVOBRANITELJEM I PRAVOBRANITELJICAMA	34
4.7.	SUDJELOVANJE NA STRUČNIM SKUPOVIMA OSOBA S INVALIDITETOM	35
4.8.	SURADNJA S PREDSTAVNICIMA MEĐUNARODNIH INSTITUCIJA.....	38
4.9.	POSJETE INSTITUCIJAMA KOJE SKRBE ZA OSOBE S INVALIDITETOM.....	39
5.	ZAHTJEVI GRAĐANA REPUBLIKE HRVATSKE UPUĆENI UREDU PRAVOBRANITELJICE ZA OSOBE S INVALIDITETOM	43
5.1.	PRIKAZ PODATAKA ZA RAZDOBLJE OD 1. SRPNJA DO 31. PROSINCA 2008. GODINE.....	43
5.2.	POJEDINAČNI SLUČAJEVI POVREDE PRAVA PREMA PODRUČJIMA	49
5.2.1.	PODRUČJE SOCIJALNE SKRBI I MIROVINSKOG OSIGURANJA.....	49
5.2.1.1.	PODRUČJE SOCIJALNE SKRBI	49
5.2.1.2.	PODRUČJE MIROVINSKOG OSIGURANJA.....	51
5.2.1.3.	PODRUČJE IMOVINSKO-PRAVNIH ODNOSA.....	54
5.2.2.	PRISTUPAČNOST	56
5.2.3.	ZDRAVSTVENA ZAŠTITA	58
5.2.3.1.	Pritužbe na rad Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje	58
5.2.4.	OBRAZOVANJE	62
5.2.5.	ZAPOŠLJAVANJE I RAD	65
5.2.6.	PODRUČJE PRAVOSUĐA.....	67
5.2.6.1.	Sudovi	67
5.2.7.	ZAŠTITA OD NASILJA I ZLOSTAVLJANJA.....	69
5.2.8.	PODRUČJE FINACIJA	71
5.2.9.	INFORMACIJE I PODIZANJE RAZINE SVIJESTI	73
5.2.10.	ZAKLJUČAK	74
6.	FINANCIJSKI PLAN ZA 2008. GODINU	80

1. UVOD

Zakon o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (Narodne novine br. 107/07) stupio je na snagu 1. siječnja 2008. godine. Kako je u *Nacionalnoj strategiji o izjednačavanju mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007.-2015. godine* u području 2.8. *Pravna zaštita i zaštita od nasilja i zlostavljanja* ugrađena potreba uvođenja pravobranitelja za osobe s invaliditetom, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti je djelujući na primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, a u partnerstvu s udrugama osoba s invaliditetom izradilo nacrt zakona kojeg je Hrvatski sabor donio na sjednici 3. listopada 2007. godine. Republika Hrvatska je osnovala posebno tijelo, Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom kao instituciju.

Člankom 1. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom uređuje se djelokrug i način rada te uvjeti za imenovanje i razrješenje pravobranitelja za osobe s invaliditetom i njegovih zamjenika.

Člankom 2. navedenog Zakona opisan je temeljni zadatak pravobranitelja za osobe s invaliditetom da štiti, prati i promiče prava i interese osoba s invaliditetom na temelju Ustava Republike Hrvatske, međunarodnih ugovora i zakona.

Člankom 3. navedenog Zakona određuje se da Pravobranitelj za osobe s invaliditetom djeluje neovisno i samostalno, držeći se načela pravičnosti i morala, da nitko ne smije davati upute i naloge u njegovu radu, te da pravobranitelj i njegovi zamjenici ne smiju pripadati ni jednoj političkoj stranci ni sudjelovati u političkim aktivnostima.

Hrvatski sabor je 29. svibnja 2008. godine održao raspravu o prijedlogu Vlade Republike Hrvatske da se pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom imenuje Anka Slonjšak.

Glasovanje u Hrvatskom saboru održano je 30. svibnja 2008. godine kada je jednoglasno potvrđeno imenovanje Anke Slonjšak za pravobraniteljicu za osobe s invaliditetom s 124 potvrdna glasa.

Temeljem članka 23. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom stupila je na dužnost 18. lipnja 2008. godine davanjem prisege pred saborskim zastupnicama u Hrvatskom saboru.

Izvješće o radu Ureda pravobraniteljice odnosi se na razdoblje od dana stupanja pravobraniteljice na dužnost s datumom 18. lipnja 2008. do zaključno 31. prosinca 2008. godine, kao redovito godišnje izvješće pravobraniteljice za osobe s invaliditetom koje se sukladno članku 17., stavak 1. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom podnosi Hrvatskom Saboru. Temeljem članka 19. Poslovnika pravobranitelja za osobe s invaliditetom (NN, br. 103/08) propisano je da se izvješće podnosi do 31. ožujka tekuće godine.

U izradi izvješća korišteni su: zaprimljeni podnesci pojedinaca osoba s invaliditetom, udruga osoba s invaliditetom te institucija tijekom izvještajnog razdoblja, zakoni i međunarodni dokumenti koji su temelj za rad Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, a dijelovi teksta navedeni su u izvješću kao citati.

Navedeni zakoni, strategije i međunarodni dokumenti su:

- *Zakon o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN, br. 107/07), donesen je 3. listopada 2007. godine, a stupio je na snagu 1. siječnja 2008. godine.*
- *Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativni protokol uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom Republika Hrvatska je potvrdila Zakonom („NN – Međ. ugo.“ br. 6/07.). Dana 03. svibnja 2008. godine stupili su na snagu Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativni protokol uz Konvenciju („NN – Međ. ugo.“ br. 3/08.). Time je, sukladno članku 140. Ustava Republike Hrvatske („NN“ br. 41/01., 55/01.), Konvencija postala dio unutarnjeg pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj snazi je iznad zakona.*
- *Republika Hrvatska osobitu pozornost posvećuje dokumentima Europske unije i Vijeća Europe. Najznačajniji takav dokument za osobe s invaliditetom je *Aksijski plan Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi 2006. – 2015.*, koji je Odbor ministara usvojio 05. travnja 2006. godine.*
- *Konvencija o pravima osoba s invaliditetom i Aksijski plan Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom temelji su *Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015.*, koju je Vlada Republike Hrvatske donijela na sjednici održanoj 05. lipnja 2007. („NN“ br. 63/07.). To je ujedno najznačajniji nacionalni dokument za osobe s invaliditetom.*

2. PRIPREMNI POSLOVI OKO OSNIVANJA UREDA PRAVOBRANITELJICE ZA OSOBE S INVALIDITETOM

2.1. POČETAK RADA UREDA

Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom je novoosnovana institucija u Republici Hrvatskoj. Prije početka rada Ureda bilo je potrebno dovršenje niza poslova nužnih za otvaranje i djelovanje Ureda.

U razdoblju od 18. lipnja do 1. rujna 2008. godine obavljeno je niz administrativnih poslova koji su bili potrebni kod otvaranja novog poslovnog subjekta.

23. lipnja 2008. godine započeti su poslovi usklađivanja, dobivanje matičnog broja prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti u Državnom zavodu za statistiku.

26. lipnja 2008. godine dobiveno je rješenje Središnjeg državnog ureda za upravu za izradu pečata s grbom Republike Hrvatske, prijave u Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje i Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje.

Budući da Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti u svom djelokrugu rada ima Odjel za osobe s invaliditetom koji obavlja poslove vezane uz unapređivanje politike i promicanja prava osoba s invaliditetom, pripremili su određene materijale o načinu i organizaciji rada, materijale za unutarnji ustroj stručnih službi te druga značajna pitanja za obavljanje poslova pravobranitelja za osobe s invaliditetom. Napominjemo da zbog arhitektonskih barijera, odnosno nepristupačnosti institucijama koje su nužne za pripreme poslove za otvaranje poslovnog subjekta, Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom nije bila u mogućnosti samostalno a niti uz pomoć druge osobe obaviti te poslove.

2.2. SJEDIŠTE UREDA

Za prvotno sjedište Ureda bio je namijenjen prostor u Preobraženskoj 4, u Zagrebu na drugom katu. Prilikom biranja poslovnog prostora za sjedište Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom mora se naglasiti da je u obzir dolazio samo prostor koji bi odgovarao radu sa strankama koje su osobe s invaliditetom i većinom se kreću uz pomoć pomagala – kolica na ručni ili elektromotorni pogon, uz pomoć bijelog štapa i slično, te da po svojoj kvaliteti, okruženju, izgledu i dostupnosti morao bit primjeren za prijem osoba s invaliditetom. Nakon imenovanja pravobraniteljica je željela običi predloženi prostor za sjedište Ureda na navedenoj adresi. Međutim, to nije bilo moguće zbog nepristupačnosti samog ulaza i pristupa prostoru jer je pravobraniteljica i sama osoba s invaliditetom i kreće se uz pomoć invalidskih kolica.

Na samom ulazu u zgradu nalazi se stepenica od 20-tak cm, a dizalo je u potpunosti neprilagođeno i nije u funkciji. Zgrada je kulturna baština tako da se okno dizala nije moglo prilagoditi po mjerama iz Pravilnika o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjene pokretljivosti

(NN, br. 151/05). Zaključeno je da postoji nužna potreba za traženjem novog prostora za sjedište Ureda koji će biti u potpunosti prilagođen i pristupačan.

Odlučeno je da od 1. srpnja 2008. godine privremeno sjedište Ureda bude u prostorijama Hrvatskog sabora. Moramo naglasiti kako su od 15. srpnja 2008. Godine, stupili na snagu posebni uvjeti parkiranja na Gornjem gradu gdje je smješten Hrvatski sabor, zbog čega su se pojavili problemi vezani za primanje stranaka koje su osobe s invaliditetom i koje su željele obaviti sastanak u Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom bez pratnje. Kako im nije bilo omogućeno parkiranje, sastanci sa strankama su se često održavali u prostorijama udruga osoba s invaliditetom ili na javnim mjestima, a često su bili i odgođeni zbog stranaka koje nisu sa područja Grada Zagreba.

Nakon što se Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti koje je koristilo poslovne prostore na lokaciji Savska cesta 41/III (zgrada Zagrepčanka) preselilo na novu lokaciju, pravobraniteljica je uputila dopis Središnjem državnom uredu za upravljanje državnom imovinom tražeći da joj se ustupe te prostorije budući da je prostor prilagođen i pristupačan za osobe s invaliditetom.

Nakon izvršenog pregleda spomenutog poslovnog prostora, pravobraniteljica je preuzela sljedeće prostore: dvoranu za sastanke, 13 prostorija (kabinet, soba za tajnicu, malo predsoblje i deset ureda), tri sanitarna čvora (u donjem dijelu hodnika muški i ženski WC te jedan prilagođeni sanitarni čvor za osobe s invaliditetom) i dvije male čajne kuhinje.

S državnim tajnikom Središnjeg državnog ureda za imovinu, 26. kolovoza 2008. godine, potpisan je zapisnik u kojem se navedeni prostori dodjeljuju Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom s početkom korištenja prostorija od 1. kolovoza 2008. godine.

2.3. OPREMANJE UREDA

Budući je bilo očito kako će sjedište Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom u prostorijama Sabora biti samo dok se ne uredi i opremi novi prostor, pravobraniteljica je sve potrebne administrativne poslove koji su se odnosili na rad na računalu obavljala od kuće. Kako je pravobraniteljica za osobe s invaliditetom i sama osoba s invaliditetom, za obavljanje svih poslova koristi osobno vozilo koje je u potpunosti prilagođeno za prijevoz osoba s invaliditetom zahvaljujući hidrauličnoj dizalici. Sve poslove obavljala je samostalno uz pomoć asistentica i vozača.

Datuma 6. kolovoza 2008. godine započelo je uređenje prostora na adresi Savska cesta 41/ III. Dodijeljeni poslovni prostor u trenutku preuzimanja bio je prazan te je bilo potrebno izvršiti uređenje i popravke. Prostor nije bio opremljen, tako da ga je trebalo kompletno opremiti uredskim namještajem, uredskom opremom te svim ostalim sitnim inventarom potrebnim za normalno funkcioniranje Ureda.

Datuma 28. kolovoza 2008. godine uspostavljena je telefonska linija putem mobilnih uređaja. Početkom rujna 2008. godine nabavljen je dio uredskog namještaja a do kraja rujna najosnovniji namještaj kojim je opremljeno deset prostorija. Financijska sredstva koja su odobrena proračunom za nabavu namještaja nisu omogućavala veći izbor namještaja.

Prilikom izbora namještaja bilo nam je iznimno važno da bude po mjerama za osobe s invaliditetom.

Sredinom rujna 2008. godine postavljena je telefonska centrala radi uspostave baznih telefonskih linija, telefaksa, e-mail adrese te je izrađena mrežna stranica na internet portalu u cilju što kvalitetnijeg obavještavanja i oglašavanja osoba s invaliditetom, odnosno građana koji će na taj način dobiti obavijesti o pravima i svemu što je potrebno za promicanje i zaštitu prava osoba s invaliditetom.

Nakon uspostave telefonskih priključaka, nabavljena je računalna oprema te ostali uredski materijal.

Prilikom uređenja prostora, povodili smo se činjenicom da je izgled Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom važan kako bi se stranke osjećale ugodno, te da ne bi bila umanjena ozbiljnost ili važnost rada i njegova svrha i uloga s obzirom da se radi o državnoj instituciji.

3. USTROJAVANJE UREDA

3.1. IMENOVANJE PRAVOBRANITELJICE

Na prijedlog Vlade Republike Hrvatske 30. svibnja 2008. godine Anka Slonjšak jednoglasno je izglasana od zastupnika Hrvatskog sabora te imenovana prvom Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom.

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom gđa. Anka Slonjšak, dipl.oec. dala je prisegu pred Hrvatskim saborom 18. lipnja 2008. godine i time činom stupila na dužnost. Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom započeo je s radom 1. srpnja 2008. godine. Zakonom o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN, br. 107/07), Poslovníkom pravobranitelja za osobe s invaliditetom (NN, br. 103/08) i Pravilnikom o unutarnjem redu Ureda pravobranitelja za osobe s invaliditetom, propisani su djelokrug poslova, ustroj i broj državnih službenika potrebnih za rad Ureda.

3.2. DONOŠENJE POSLOVNKA PRAVOBRANITELJA ZA OSOBE S INVALIDITETOM

Na temelju članka 19. stavka 1. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (»Narodne novine«, broj 107/07), Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom 2. srpnja 2008. godine donosi prijedlog Poslovnika pravobranitelja za osobe s invaliditetom.

Hrvatski sabor je donio odluku kojom je potvrdio Poslovnik o Pravobranitelju za osobe s invaliditetom koji je objavljen u Narodnim novinama br. 86/08 od 23. srpnja 2008. godine.

Poslovnik Pravobranitelja za osobe s invaliditetom objavljen je u Narodnim novinama br. 103/08 od 10. rujna 2008. godine.

Ovim Poslovníkom uređuju se način i organizacija rada, unutarnji ustroj stručne službe te

druga pitanja od značaja za rad pravobranitelja za osobe s invaliditetom.

Primjenom Poslovnika osigurava se uredno i pravovremeno obavljanje poslova pravobranitelja za osobe s invaliditetom.

Pravobranitelj za osobe s invaliditetom tumači odredbe ovoga Poslovnika i daje upute za njegovu primjenu te brine o njegovoj pravilnoj primjeni.

Zakonom o Pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN, br. 107/07) u čl. 4 navedeno je da:

(1) Pravobranitelja za osobe s invaliditetom imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, (2) Pravobranitelj za osobe s invaliditetom ima dva zamjenika koje imenuje i razrješava Hrvatski sabor na prijedlog pravobranitelja za osobe s invaliditetom, (3) Pravobranitelj za osobe s invaliditetom i njegovi zamjenici dužnosnici su Republike Hrvatske, imenuju se na vrijeme od osam godina i mogu biti ponovno imenovani.

3.3. DONOŠENJE PRAVILNIKA O UNUTARNJEM REDU

Uz preporuku Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te u usporedbi s postojećim Uredima pravobranitelja i pravobraniteljica i uz pomoć djelatnika Središnjeg državnog ureda za upravu, izrađen je Pravilnik o unutarnjem redu u kolovozu 2008. godine.

Ustroj Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom utvrđen je Pravilnikom o unutarnjem redu pravobranitelja za osobe s invaliditetom na temelju čl. 9. Poslovnika pravobranitelja za osobe s invaliditetom (NN, br. 103/08) te čl.40. Zakona o državnim službenicima (NN, br. 92/05). Djelokrug rada Ureda pravobraniteljice propisan je Zakonom o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN, br. 107/07).

Ovim Pravilnikom je utvrđen broj potrebnih državnih službenika i namještenika s naznakom njihovih osnovnih poslova i zadaća te stručnih uvjeta potrebnih za njihovo obavljanje, kao i njihovih ovlasti i odgovornosti na svakom radnom mjestu u Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom te druga pitanja od značaja za organizaciju i način rada u Uredu.

Uz pravobraniteljicu i njezino dvoje zamjenika ovisno o vrsti, složenosti poslova, stručnoj spremi i drugim uvjetima ustrojeno je sedam radnih mjesta odnosno, Služba za stručne i opće poslove. Za 2008. godinu bilo je predviđeno zapošljavanje ukupno sedam osoba.

3.4. IMENOVANJE ZAMJENIKA I ZAMJENICE PRAVOBRANITELJICE

Odredbom članka 4. stavka 2. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom („NN“ br. 107/07), propisano je da pravobranitelj za osobe s invaliditetom ima dva zamjenika koja imenuje i razrješava Hrvatski sabor, na prijedlog pravobranitelja za osobe s invaliditetom.

Javni poziv za prijavu kandidata/kinja za imenovanje zamjenika/ice pravobraniteljice za osobe s invaliditetom u trajanju od 8 dana, bio je objavljen 18. srpnja 2008. u Narodnim novinama, Vjesniku i Jutarnjem listu.

Na Javni poziv se prijavilo sedam (7) kandidata, od toga troje (3) pravne struke, a četvero (4) društvenog smjera.

Temeljem članka 21. stavka 3. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom („NN“ br. 107/07), propisano je da ako pravobranitelj za osobe s invaliditetom nije osoba sa završenim diplomskim sveučilišnim studijem pravne struke, tada to mora biti jedan od zamjenika.

Sedam prijavljenih kandidata/kinja koji su svojim kvalifikacijama ispunili uvjete iz Javnog poziva prošli su testiranja u tri kruga, koja su uključivala: područje psihologije - psihološki profil, razgovor sa psihologom i pisani psihološki test, područje engleskog jezika- provjera gramatike i usmenog izražavanja i razgovor s Pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom. Sukladno rezultatima testiranja i kvalifikacijama koje su posjedovali prijavljeni kandidati pravobraniteljica je obavijestila Hrvatski sabor da je izabrala dvoje kandidata - dužnosnika: *Borisa-Jakova Geričića, dipl. iur. i Miru Pekeč-Knežević, dipl. soc. radnik.*

G. Boris-Jakov Geričić rođen je u Zagrebu, 1972.g. Osnovnu i srednju školu te Pravni fakultet završio je u Zagrebu. Diplomirao je 1997. godine. Svoje radno iskustvo stekao je u Općinskom državnom odvjetništvu, Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje, Udruzi radničkih sindikata Hrvatske i u Hrvatskim autocestama. Tijekom radnog vijeka aktivno je sudjelovao u rješavanju pitanja osoba s invaliditetom pri Udruzi radničkih sindikata Hrvatske čiji je član Sindikat invalida Hrvatske. Testiranjem je utvrđeno da je gospodin Geričić ozbiljna i odgovorna osoba, da nema predrasuda prema osobama s invaliditetom, ugodan je sugovornik, svjestan je težine i osjetljivosti rada s osobama s invaliditetom i spreman dati svoj maksimum kako bi zadovoljio sve uvjete koje ovakva vrsta posla iziskuje od njega.

Gđa. Mira Pekeč-Knežević rođena je u Begovom brdu, u Slunju 1955. godine. Osnovnu i srednju školu završila je u Slunju. Na Višoj školi za socijalne radnike u Zagrebu diplomirala je 1976. godine, a Zajednički studij za socijalni rad na kojem je diplomirala i stekla stručni naziv diplomirani inženjer socijalnog rada završila je 1982. Radno iskustvo započinje 1977. u Centru za odgoj djece i mladeži, potom u Centru za socijalni rad na odjelu zaštite osoba s invaliditetom, a od 2001. je radila kao koordinatorica u Prvostupanjskom tijelu vještačenja Centra za socijalnu skrb Zagreb. Aktivno je sudjelovala u osnivanju tijela, imenovanju i edukaciji stručnjaka te podizanju stručne razine samog postupka i osmišljavanja učinkovitosti istoimene organizacije. Sudjelovala je na različitim skupovima te simpozijima Udruga osoba s invaliditetom i redovno se odazivala na njihove pozive u cilju promicanja prava osoba s invaliditetom. Bila je članica i niza radnih skupina za ocjenjivanje projekata za ostvarivanje prava osoba s invaliditetom u području socijalne skrbi. Testiranjem je utvrđeno da gđa. Pekeč-Knežević nema predrasuda prema osobama s invaliditetom. Odgovorna je i poduzetna, godinama radi s osobama s invaliditetom te je upoznata s njihovom problematikom i specifičnostima. Motiviranost za ovakvu vrstu posla vidi u važnosti da se odnos društva prema osobama s invaliditetom promijeni te da se svijest pojedinca podigne na višu razinu.

Slijedom navedenog, pravobraniteljica je dostavila predmetni prijedlog kandidata i obrazloženje o izboru zamjenika.

S obzirom na to da su zastupnici Hrvatskog sabora imali ljetnu stanku zamoljeni su da se prijedlog za imenovanje zamjenika/ce što žurnije stavi na dnevni red. Tijekom listopada 2008. godine Hrvatski sabor je ponovno zamoljen od strane pravobraniteljice da hitno razmotri prijedlog kandidata za imenovanje zamjenika jer pravobraniteljica nikako nije mogla samostalno zadovoljiti zahtjeve rada jedne novoosnovane državne institucije.

Odluka o imenovanju zamjenika i zamjenice pravobraniteljice za osobe s invaliditetom objavljena je 17. listopada 2008. godine u Narodnim Novinama, br. 123/08, a zamjenici su započeli s radom 01. studenog 2008. godine.

3.5. PLAN PRIJAMA U DRŽAVNU SLUŽBU

Ured je od 1. srpnja do 1. studenog 2008. godine imao zaposlenu samo pravobraniteljicu za osobe s invaliditetom te po ugovoru o djelu radnog asistenta, vozača i voditelja računovodstva. Administrativna tajnica je radila po ugovoru o djelu od 15. rujna do 1. prosinca 2008. godine.

S obzirom da je Pravobraniteljica osoba s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta i može raditi jedino uz pomoć radnog asistenta, veliki je problem što radni asistent nije uvršten u kategoriju zanimanja pa ga je moguće zaposliti jedino po Ugovoru o djelu.

Uz dva (2) zamjenika za koje se provelo testiranje u kolovozu 2008. godine, do kraja 2008. godine bilo je planirano zaposliti sedam (7) službenika visoke i srednje stručne spreme na neodređeno vrijeme.

S obzirom da je institucija novoosnovana, tijekom sljedećih godina predviđalo se zapošljavanje većeg broja službenika na neodređeno vrijeme, sukladno financijskom planu Državnog proračuna za naredni period.

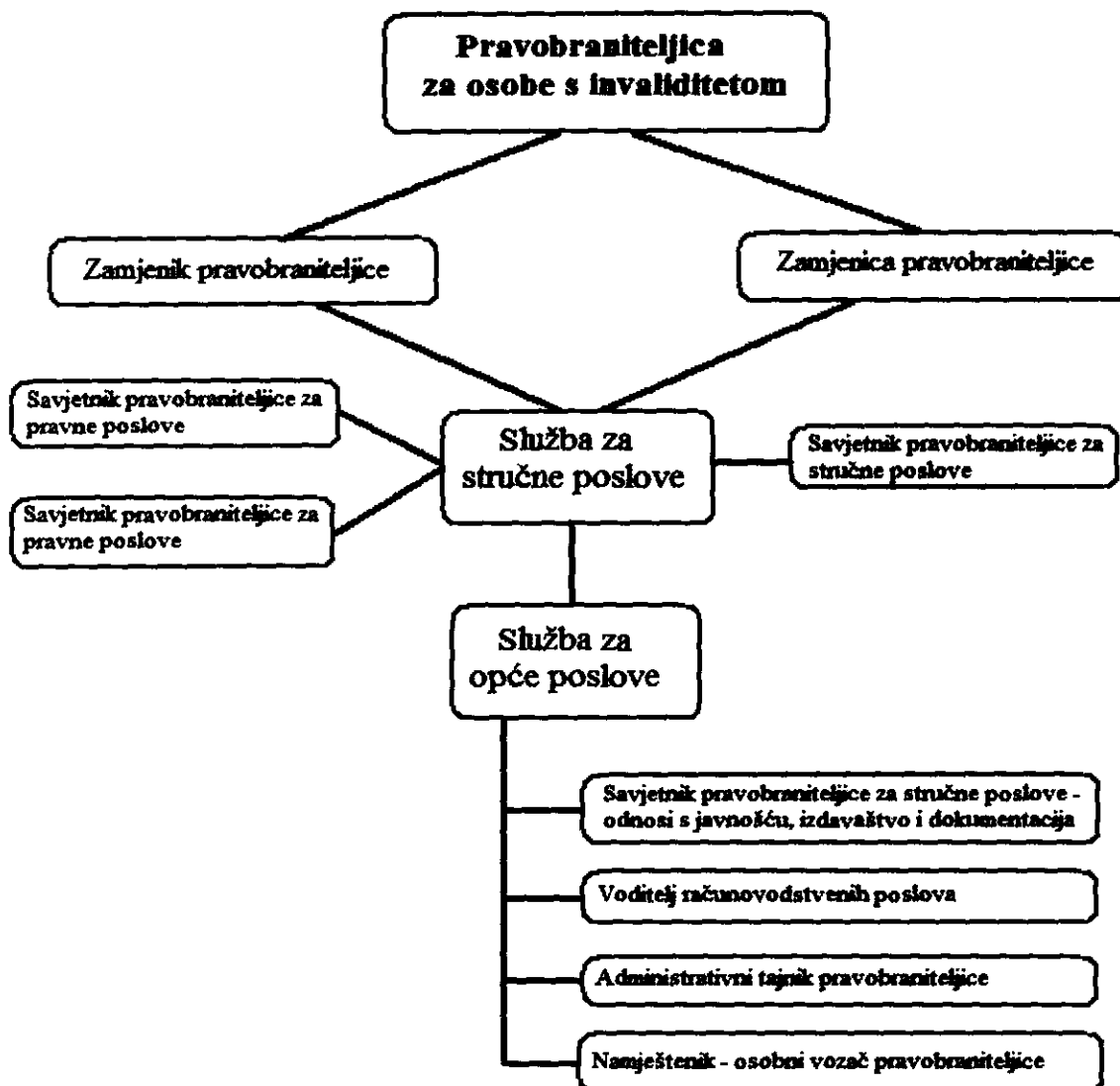
Raspored i postupno zapošljavanje novih službenika planirano je prema financijskom planu za razdoblje 2008. godinu prijavljenom Ministarstvu financija u okviru planiranja Državnog proračuna.

Sukladno odredbama članka 43. Zakona o državnim službenicima (Narodne novine, br. 92/05 i 107/07)) molila se suglasnost na dostavljeni Plan prijama u državnu službu Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom Republike Hrvatske za 2008. godinu i odobrenje prijama sedam državnih službenika. Sredstva za plaće novih službenika planirana su i osigurana u Državnom proračunu za 2008. godinu. Suglasnost Ministarstva financija za odobrenje plana prijama u državnu službu za 2008. godinu odobreno je s datumom 12. rujna 2008. godine, a zaprimljeno krajem rujna 2008. godine.

Na temelju članka 45. stavka 1. Zakona o državnim službenicima («Narodne novine», broj 92/05., 107/07., 27/08), i sukladno Planu prijama u državnu službu za 2008. godinu (Narodne novine broj 112/08), pravobraniteljica za osobe s invaliditetom raspisala je dva javna natječaja za prijam službenika u državnu službu u Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom.

Prvi natječaj za službenike je raspisan i objavljen u Narodnim novinama 3. listopada 2008. godine, dok je drugi natječaj raspisan i objavljen u Narodnim novinama 10. prosinca 2008. godine. Nakon objave i raspisivanja natječaja u listopadu 2008. godine, došlo je do odgode u provedbi zbog nemogućnosti osnivanja Komisije za provedbu natječaja s obzirom na to da je pravobraniteljica bila jedini zaposlenik. Komisija za provedbu natječaja mora se sastojati od tri člana od kojih je jedan predstavnik Središnjeg državnog ureda za upravu, a dva člana predstavnici Ureda pravobraniteljice. Osnivanje Komisije za provedbu natječaja odgođeno je do početka studenog kad je predviđeno da na dužnost stupe njezini zamjenici, budući da su oni upoznati s problematikom i složenošću poslova rada Ureda pravobraniteljice.

Do kraja 2008. godine zaposleni su : administrativna tajnica, namještenik-osobni vozač pravobraniteljice, zamjenik i zamjenica pravobraniteljice, te sama pravobraniteljica. Početkom 2009. godine planiralo se zaposliti savjetnike za stručne i pravne poslove i voditelja računovodstvenih poslova.

3.6. SLUŽBENO OTVARANJE UREDA

3.6.1. Pripremne radnje

Odluka za određivanje termina službenog otvaranja Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom bila je poprilično zahtjevna zbog usklađivanja s obvezama rada Ureda te zbog cjelokupne organizacije oko otvaranja.

Otvaranju ureda prethodile su brojne pripremne radnje. Pripremljen je adresar državnih institucija, saveza osoba s invaliditetom, pojedinaca i medija. Sastavljeno je i tiskano 100 pozivnica. Dio pozivnica kao i izvješće za javnost sastavljeni su i na engleskom jeziku za što je angažiran vanjski suradnik.

O održavanju ovog događaja obaviještena je i Uprava poslovnog tornja Zagrepčanka gdje je sjedište Ureda te nadležni djelatnici policijske postaje radi osiguranja navedenog događanja. Obaviješteni su i predstavnici elektronskih i tiskanih medija za koje je pripremljen tiskani materijal na hrvatskom i engleskom jeziku. Kako bi se uveličala svečanost otvaranja, angažirani su i umjetnici zaduženi za glazbeni dio programa kao i službena voditeljica ceremonije otvaranja. Organiziran je i catering za prigodni domjenak koji je uslijedio nakon ceremonije i obilaska prostorija Ureda.

3.6.2. Otvaranje ureda

Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom službeno je otvoren 19. studenog 2008. godine. Bili su nazočni visoki dužnosnici, zastupnici Hrvatskog Sabora, predstavnici Saveza i Udruga osoba sa invaliditetom, te predstavnici raznih institucija. Ured je svečano otvorila potpredsjednica Vlade, ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, gospođa Jadranka Kosor.

Poslano je stotinjak pozivnica i na navedenom događaju prisustvovalo je 80 gostiju.

Uz pravobraniteljicu, pozdravne govore održala je potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđa. Jadranka Kosor te dr. Zorislav Bobuš, predsjednik Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske –SOIH. U svom pozdravnom govoru pravobraniteljica je istaknula da je njezinim imenovanjem kao osobe s najtežim invaliditetom, Republika Hrvatska pokazala stvarni odmak od medicinskog modela invalidnosti.

Isto tako tim činom pokazano je da su osobe s invaliditetom toliko vrijedne da im se povjere ovako značajni i odgovorni poslovi. Tom prigodom zahvalila se svima iz pokreta osoba s invaliditetom koji su kao savezi, udruge i pojedinci pružili potporu njezinoj kandidaturi uvjereni da će moći obnašati ovako značajnu ulogu u društvu. Posebno se zahvalila svojoj matičnoj udruzi Hrvatskoj udruzi paraplegičara i tetraplegičara- HUPT što je imala priliku volontirati i tako steći znanja o osobama s invaliditetom.

Naglasila je da će zajedno sa svim zaposlenicima Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom učiniti sve što je u djelokrugu rada Ureda kako bi se pratila trenutna zbivanja u Republici Hrvatskoj i svijetu u cilju poboljšanja položaja i kvalitete življenja osoba s invaliditetom. Osim toga navela je kako će nastojati da zaposlenici Ureda svojim radom pokažu da će Hrvatska i dalje u pogledu odnosa prema osobama s invaliditetom biti zemlja primjer u regiji, ali i puno šire.

4. PREDSTAVLJANJE UREDA PRAVOBRANITELJICE ZA OSOBE S INVALIDITETOM

4.1. SUDJELOVANJE U MEDIJIMA

Kako bi informirala javnost o osnivanju i otvaranju Ureda, njegovom djelokrugu rada i načinima na koji se građani mogu obratiti i podnijeti prijedloge za razmatranje pitanja od značaja za zaštitu prava i interesa osoba s invaliditetom, pravobraniteljica je izradila letke i brošure koji se dijele prilikom posjeta stranaka Uredu, odlascima u institucije, na predstavljajima Ureda prisutnim predstavnicima udruga osoba s invaliditetom i institucija koja se bave njihovim problemima. U svrhu informiranja javnosti izrađena je i mrežna stranica www.posi.hr preko koje se građani također mogu obratiti Uredu, informirati o aktivnostima Ureda i svojim pravima. Stranica se kontinuirano obogaćuje novim sadržajima relevantnim za osobe s invaliditetom.

Svako predstavljanje Ureda u županijama bilo je popraćeno člancima u glasilima udruga osoba s invaliditetom. Rad Ureda predstavljen je i sudjelovanjem pravobraniteljice u sljedećim medijima:

- **29. svibnja 2008. godine**, intervju za *Dnevnik Nove TV*
- **30. svibnja 2008. godine**, intervju za članak u novinskom listu *Vjesnik*
- **07. lipnja 2008. godine**, gostovanje u radio emisiji *Vidici* na Zagrebačkom radiju
- **12. lipnja 2008. godine**, gostovanje u radio emisiji *Šesto čulo na HR 1*
- **srpanj 2008. godine**, Ured predstavljen na internetskom portalu www.sutra.hr
- **12. kolovoza 2008. godine**, vijest o predstavljanju Ureda objavljena u novinskim listovima *Novi list* i *Voce di populo*
- **13. kolovoza 2008. godine**, u *Glasi Istre* objavljen članak o predstavljanju Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom pod naslovom *Pomoć u ostvarivanju prava osoba s invaliditetom*
- **25. kolovoza 2008. godine**, gostovanje u emisiji *Dobro jutro Hrvatska- uživo*
- **29. kolovoza 2008. godine**, u *Novom listu* objavljen članak o predstavljanju Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom i pravobraniteljice osobno za Primorsko-goransku županiju pod naslovom *Štititi i promicati prava osoba s invaliditetom*
- vijest o predstavljanju Ureda objavljena je na vijestima riječke televizijske postaje RiTv
- **rujan 2008. godine**, HRT, gostovanje pravobraniteljice u emisiji *Normalan život – uživo*
- **17. rujna 2008. godine**, gostovanje na radio Zlataru
- **19. rujna 2008. godine**, predstavljanje Ureda za Varaždinsku županiju popraćeno člankom u *Varaždinskim vijestima* i regionalnom izdanju *Večernjeg lista* za Varaždin i Međimurje
- **28. rujna 2008. godine**, predstavljanje Ureda za Vukovarsko-srijemsku županiju najavljeno na lokalnoj televizijskoj postaji

- **30. rujna 2008. godine**, predstavljanje Ureda za Osječko-srijemsku županiju popraćeno člankom u Glasu Slavonije i Slavonskom domu
- **01. listopada 2008. godine**, Intervju za novinski list „ Slavonski dom“, Osijek
- **01. listopada 2008. godine**, Osijek, intervju za novinski list „ Slavonski dom“
- **06. studenog 2008. godine**, u Slobodnoj Dalmaciji najavljeno predstavljanje Ureda za Splitsko - dalmatinsku i Dubrovačko-neretvansku županiju u članku pod nazivom *Invalidi, naučite o vašim pravima*
- **13. studenog 2008. godine**, Hrvatski radio Pula, pravobraniteljica sudjelovala u radijskoj emisiji *ONA na temu žene s invaliditetom*
- **03. studenog 2008. godine**, www.tpportal.hr - članak o osvrtnu rada Ureda
 - Glas Istre, članak o osvrtnu na provedbu javnog poziva za izbor zamjenika/ice pravobraniteljice
 - Novi list, članak o osvrtnu na provedbu javnog poziva za izbor zamjenika/ice pravobraniteljice
- **04. studenog 2008. godine**, Glas Istre, članak o priopćenju Ureda na novinarski upit o provedbi javnog poziva za izbor zamjenika/ice pravobraniteljice
 - Novi list, članak o priopćenju Ureda na navode o provođenju javnog poziva za izbor zamjenika/ice pravobraniteljice
- **06. studenog 2008. godine**, Slobodna Dalmacija, najava predstavljanja Ureda za Splitsko-dalmatinsku županiju
- **08. studenog 2008. godine**, Slavonski dom – Valpovo, Belišće, u članku o pravima osoba s invaliditetom
- **10. studenog 2008. godine**, Županijska panorama, intervju o predstavljanju Ureda za Splitsko- dalmatinsku županiju
 - intervju za Hrvatski radio , Split, emisija Vijesti
- **19. studenog 2008. godine**, Radio Sljeme , emisija Zagrebački dnevnik – otvorenje Ureda
 - Hrvatski katolički radio, emisija Vijesti – prilog o otvorenju Ureda
 - Hrvatski radio, emisija Vijesti – prilog o otvorenju Ureda
 - OTV televizija, emisija Serbus Zagreb – otvorenje Ureda
 - Z1 televizija, emisija Zip – otvorenje Ureda
- **20. studenog 2008. godine**, na internetskom portalu www.javno.hr objavljen je članak o otvaranju Ureda
- **20. studenog 2008. godine**, u novinskom listu Vjesnik, pod naslovom *Korak naprijed u očuvanju dostojanstva invalida* objavljen članak posvećen otvaranju Ureda
- **21. studenog 2008. godine**, u novinskom listu Vjesnik objavljen članak pod naslovom *Predrasude su veliki problem* u kojem se osim na predrasude, ukazuje i na problem neprovođenja zakona u praksi i ističe da će jedna od glavnih zadaća pravobraniteljice za osobe s invaliditetom biti kontrola primjene zakona i propisa.
- **21. studenog 2008. godine**, Vjesnik, članak o posjeti VI. osnovnoj školi, Varaždin
 - Večernji List, regionalno izdanje za Varaždin i Međimurje, članak o posjeti VI. osnovnoj školi, Varaždin
- **22. studenog 2008. godine**, Radio 101, emisija Aktualni 101 - osvrt na rad Ureda
- **24. studenog 2008. godine**, u novinskom listu Vjesnik objavljen članak pod naslovom *Pravobraniteljicu dobilo 450.000 invalida* u kojem se građane informira o radu Ureda i ističe da je Hrvatska treća europska država s pravobraniteljicom za osobe s invaliditetom.
- **25. studenog 2008. godine**, Varaždinske vijesti, članak o posjeti VI. osnovnoj školi povodom Međunarodnog dana djeteta

- **02. prosinca 2008. godine**, HRT, emisija Hrvatska uživo – prilog o radu Ureda
- **03. prosinca 2008. godine**, HRT, emisija Hrvatska uživo – prilog o pravobraniteljici i Uredu
- **03. prosinca 2008. godine**, u tjedniku Zagreb News objavljen članak pod nazivom *Najgore je na selu*. U razgovoru je pravobraniteljica posebno upozorila na mnogo veće probleme osoba s invaliditetom koje žive u ruralnim sredinama. Kao glavne probleme s kojima se susreću osobe s invaliditetom navela je nepoznavanje vlastitih prava, lošu primjenu zakona, razne oblike nasilja, zapošljavanje, ostvarivanje socijalnih prava, pristupačnost, neprilagođene školske programe i nedostatak adekvatnih udžbenika. Jedan od većih problema je i postojanje preko 270 zakona koji se odnose na određena prava osoba s invaliditetom u različitim zakonima i pravilnicima pa građani često i ne poznaju svoja prava.
- **04. prosinca 2008. godine**, Hrvatski radio 1, emisija Šesto čulo – predstavljanje Ureda
- **08. prosinca 2008. godine**, HRT, gostovanje pravobraniteljice, zamjenika i zamjenice u emisiji Normalan život – uživo, predstavljanje Ureda
- **21. prosinca 2008. godine**, intervju za novinski list *Jutarnji list*

4.1.1. Osvrt na rad medija

Moramo pohvaliti napor Hrvatske televizije da u svoj program uvrsti pitanja vezana uz osobe s invaliditetom. Ta su pitanja vrlo kvalitetno obrađena u kontakt emisiji *Normalan život* koja daje odgovore na mnoga pitanja, a emitira se jednom tjedno u popodnevnim satima uz reprizu u ranojutarnjim satima. Emisija *Hrvatska uživo* također vrlo često donosi kvalitetne priloge važne osobama s invaliditetom. Kako mediji imaju presudnu važnost u podizanju razine svijesti cjelokupnog društva i senzibiliziranju javnosti za probleme osoba s invaliditetom, važno je da ta pitanja prodru u središnje informativne emisije koje ujedno imaju i najveću gledanost. Prisutnost Ureda u medijima, posebice povodom njegova otvaranja, je iznimno važna informacija o otvaranju središnjeg tijela za rješavanje problema 11 % građana Hrvatske s invaliditetom, međutim u središnjoj informativnoj emisiji Hrvatske televizije nije bio objavljen prilog.

Nacionalna strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. godine ističe medije kao jednog od sunositelja mjera za podizanje javne svijesti o pravima osoba s invaliditetom nizom različitih aktivnosti koje pridonose općoj toleranciji za raznolikosti u društvu. Jedan od indikatora provedbe te mjere je obilježavanje datuma koji su vezani uz promicanje ljudskih prava i unapređenje položaja osoba s invaliditetom.

Primjer takvog datuma bio je prošlogodišnji Međunarodni dan osoba s invaliditetom 3. prosinca. Datuma 4. prosinca 2008. je u tisku „Vjesnik“ objavljen članak o okruglom stolu *Međunarodni dan osoba s invaliditetom, 3. prosinca* u kojem su prenesene izjave potpredsjednice Vlade Jadranke Kosor o položaju osoba s invaliditetom i naporima Vlade usmjerenim na provođenje Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2007. do 2015. godine.

Vijest o obilježavanju Međunarodnog dana osoba s invaliditetom uz spominjanje osnivanja Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom kao jedan od projekta Vlade uz izradu zakona o osobnom asistentu je na HTV-u emitirana u emisiji Hrvatska uživo, i to na programu

HTV1 u 16.10 sati u trajanju od 2.42 minute. U trajanju od 32 sekunde, ta je vijest emitirana u emisiji Vijesti na Drugom na programu HTV2 u 23.15. iz čega se vidi da je ova informacija izostala iz središnje informativne emisije javne državne televizije. Vijest sličnog sadržaja emitirana je ponovno u emisiji ZIP na ZTV-u u 19.00 u trajanju od 1.30 minute. Na Anteni Zagreb obavljen prilog je u kasnovečernjem terminu od 22 sata prilog u trajanju od 47 sekundi u kojem se govori o obilježavanju Dana.

Vijest sličnog sadržaja objavljena je i u članku "*Najteži invalid bit će šef osobnom asistentu*" na internetskom portalu www.tportal.hr. Međutim, teško je ne primijetiti negativan prizvuk naslova u kojem je autor članka izvukao iz konteksta rečenicu u kojoj se u tekstu riječ 'šef' stavlja u navodnike i objašnjava da će osoba s invaliditetom svom osobnom asistentu moći prenijeti što joj je u danom trenutku najvažnije. Njezinim izdvajanjem iz konteksta to se značenje izgubilo i gotovo se postiglo značenje prema kojem će 'najteži invalid' 'šefovati'.

Pregledom medijskih sadržaja vezanih uz osobe s invaliditetom za studeni i prosinac 2008. godine može se dobiti slika o položaju osoba s invaliditetom u medijima. Mnogo je više vijesti vezanih uz osobe s invaliditetom u lokalnim i regionalnim tiskovnim medijima, nego glavnim dnevnim novinama (Jutarnjem i Večernjem listu). Članci u tim tiskovinama uglavnom su pisani bez senzacionalizma, donose konkretne informacije i izvješća o aktivnostima udruga osoba s invaliditetom (organiziranim tribinama, skupovima, aukcijama) i doprinosu šire društvene zajednice poboljšanju kvalitete života osoba s invaliditetom kroz donacije pomagala i novčanih sredstava, posjete razreda ili političkih dužnosnika i predstavnika političkih stranaka. Osim toga vrlo često donose opis pojedinačnih slučajeva i priča o teškoćama s kojima se susreću osobe s invaliditetom prilikom primjerice zapošljavanja. Tu su i izvješća o poduzetim konkretnim akcijama jedinica lokalne uprave usmjerenim ka poboljšanju kvalitete života osoba s invaliditetom kao što je osiguranje pristupačnosti građevinama ili opremanje prostorija udruga. Zanimljivo je da je u tom razdoblju bilo više priloga koji su ukazivali na probleme osoba s invaliditetom poput primjerice neopremljenost i nezainteresiranost auto-škola za osobe s invaliditetom na komercijalnim televizijama, nego na javnoj i državnoj televiziji.

Zoran primjer senzacionalističkog pisanja o osobama s invaliditetom bilo je i izvještavanje o slučaju branitelja osobe s invaliditetom, koji je svoj problem rješavanja stambenog pitanja pokušao riješiti na potpuno neprihvatljiv, zakonski kažnjiv i društveno štetan način zalijetanjem osobnim automobilom u zgradu Sabora. Velikim medijskim prostorom koji je njegov krajnje neprimjeren čin dobio u medijima, nanesena je šteta cjelokupnoj braniteljskoj populaciji koji svoje probleme strpljivo rješavaju kroz institucije, ali je i javnosti poslana poruka da bi i ostali građani svoje probleme mogli rješavati na takav način. Ured će kroz suradnju s predstavnicima medija osvijestiti negativne implikacije takvog izvještavanja i ponuditi medijima afirmativne sadržaje i primjere osobe s invaliditetom koji na konstruktivan način rješavaju svoje probleme i time zaslužuju veću pažnju javnosti.

Pohvalno je angažiranje tiskovnih i elektronskih medija u zalaganju za prikupljanje pomoći za osobe s invaliditetom u situacijama kad se državna skrb ne proteže na potrebe pojedinaca vezane uz veoma skupa liječenja, lijekove ili rehabilitacije. U takvim slučajevima otvara se područje humanitarnog djelovanja i solidarnih akcija što samo po sebi nije loše jer senzibilizira javnost za one osobe koje bez potpore građana ne mogu - tu je neosporna dobronamjernost medija. Međutim, treba upozoriti na pojedinačne primjere zlouporabe tako prikupljenih sredstava o kojima su mediji također izvijestili. Ured će u tu svrhu sljedeće godine poduzeti određene mjere i potaknuti mjerodavne institucije da donesu mjere kontrole tako prikupljenih sredstava.

4.1.2. Reakcije Ureda na napise u medijima

Krajem listopada, Ured je angažirao službu za prikupljanje medijskih sadržaja objavljenih u tiskovnim i elektroničkim medijima na području Republike Hrvatske u kojima se kao tematske riječi navode djeca s posebnim potrebama, invalidi, djeca s teškoćama u razvoju, osobe s invaliditetom i Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom. Redovito dostavljanje tih medijskih sadržaja omogućava Uredu da reagira na objave u medijima u slučaju iznošenja neistinitih podataka, ali i da na temelju objavljenih informacija reagira na probleme o kojima je izvješteno.

Tako je iz Ureda reagirano na članak pod nazivom *Talijanskom invalidu digli auto jer Hrvatska nije u EU* objavljenom u riječkom Novom listu 30. srpnja 2008. godine.

Pravobraniteljica je u izjavi za medije navela da talijanski turist, strani državljanin na automobilu ima oznaku za osobe s invaliditetom koja je važeća do 2009. godine. Kako se u propisima RH nigdje ne nalazi da je navedena zabrana parkiranja na parkirališnim mjestima predviđenim za osobe s invaliditetom - strane državljanke, smatra da taj postupak nije u skladu s propisima. Na ponovljeni problem talijanskog državljanina, stopostotnog invalida s pulskom policijom pisao je i Jutarnji list u regionalnom izdanju za Istru i Primorje u članku pod nazivom *Kažnjavaju ga zato što nema 'našu' oznaku* 1. studenog 2008.

S tim u vezi pravobraniteljica je 29. prosinca 2008. godine uputila i upozorenje Ministarstvu unutarnjih poslova u kojem upozorava da je Republika Hrvatska među prvima potpisala i ratificirala *Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom*, a time i preuzela obvezu poduzimanja mjera i aktivnosti usmjerenih na suzbijanje diskriminacije s osnova invaliditeta. Istaknula je kako bi već i sama činjenica da netko (bez obzira je li državljanin RH ili strani državljanin) ima na svom automobilu važeću oznaku koja nedvosmisleno govori da se radi o osobi s invaliditetom trebala bi biti dovoljna da je djelatnici policije uvažavaju, ne samo stoga što gradimo sustav cjelovite skrbi o osobama s invaliditetom, nego i stoga što turizam predstavlja dragocjenu gospodarsku granu pa nam događaji poput toga nanose štetu i bacaju ružno svjetlo na djelatnike policije. U dopisu je zamoljeno da Ministarstvo kroz edukaciju djelatnika poduzme akcije usmjerene ka njegovanju susretljivog i podržavajućeg odnosa prema osobama s invaliditetom.

Jednako tako je pravobraniteljica reagirala na informaciju o pokušaju silovanja osobe s invaliditetom objavljenom u članku na internetskom portalu www.index.hr pod nazivom *Vozač kombija za invalide silovao nepokretnu djevojku*, 12. prosinca 2008., u izjavi Nove TV 12. prosinca u terminu od 23.30, u izjavi RTL-a 13. prosinca u terminu od 18.30 i u novinskom članku Večernjeg lista *Seksualno iskoristio invalida* objavljenom 13. prosinca 2008. na strani 16. Tom prilikom je pravobraniteljica Hrvatskoj izvještajno-novinskoj agenciji uputila zamolbu za objavljivanjem reagiranja Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom na navode iz gore navedenih objava i napisa. Temeljem čl.6 stavak 5 Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN br.107/07) izvijestila je javnost kako su objavljene informacije neprovjerene i neistinite zbog vijesti koje u navedenim medijima govore o vozaču riječke Udruge osoba s invaliditetom. Međutim, vozač Udruge nije imao nikakve veze s navedenim činom nasilja i zlostavljanja budući se radilo o prijevozu osoba s invaliditetom kojeg osigurava privatni poduzetnik. Istaknula je da je objavom neprovjerene informacije nanosena šteta ugledu Udruge cerebralne i dječje paralize koja okuplja osoba s visokim stupnjem invaliditeta i obavlja društveno koristan posao u okviru civilnog društva. U tom reagiranju pravobraniteljica je oštro osudila nasilje koje je učinjeno djevojci i zatražila da se najstrože

kazni ovaj čin nasilja, tim više što se radi o djevojci koja je nemoćna za bilo kakvu fizičku obranu.

4.2. PREDSTAVLJANJE UREDA U ŽUPANIJAMA

4.2.1. ISTARSKA ŽUPANIJA, Pula, 12. kolovoza 2008. godine

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, gđa. Anka Slonjšak, započela je predstavljanje u Istarskoj županiji. Može se reći da je to bio povijesni događaj. Organizirala je susret s predstavnicima saveza i udruga osoba s invaliditetom i onih koje djeluju u korist osoba s invaliditetom u Gradskoj knjižnici u Puli. Na ovom skupu je, od 30 pozvanih, sudjelovalo 19 predstavnika saveza i udruga osoba s invaliditetom. Cilj predstavljanja pravobraniteljice za osobe s invaliditetom je detaljnije upoznavanje s problematikom organizacija osoba s invaliditetom, sa specifičnostima pojedinih grupa te direktno povezivanje s predstavnicima organizacija koje djeluju u interesu poboljšanja kvalitete življenja osoba s invaliditetom. Susret je protekao u konstruktivnoj i ugodnoj atmosferi u prostoru koji je u potpunosti prilagođen potrebama osoba s invaliditetom i ljubaznom gostoprimstvu domaćina Gradske knjižnice. Nakon pozdravljanja te predstavljanja pravobraniteljice osobno, prezentirani su dijelovi Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom. Upoznala je prisutne s načinom imenovanja i davanja prisega pred Hrvatskim Saborom. Datum prisega 19. lipnja 2008. ujedno je i službeno stupanje na dužnost Pravobraniteljice. Također je upoznala prisutne sa službenim početkom rada Ureda (1. srpnja), organizacijom rada ureda i zaposlenika, web stranicom: www.posi.hr te adresom privremenog sjedišta. Tijekom predstavljanja i prezentacije, pozvala je sve sudionike na suradnju, obećavši da će raditi pravično i moralno a uvijek u interesu osoba s invaliditetom.

Svi prisutni izrazili su zadovoljstvo zbog imenovanja pravobraniteljice. Istodobno, trinaest njih istaknulo je određene probleme koje bi trebalo rješavati. Ti problemi su se u prvom redu odnosili na neujednačenost prava kod invalida Domovinskog rata, u vezi doplatka na sljepoću i za tešku invalidnost, sustavno financiranje rada udruga, neprovođenje zakona, neprimjenu sankcija, nedovoljnu suradnju među udrugama te vrlo bitnu činjenicu koja se odnosi na priznavanje invaliditeta odnosno tko su osobe s invaliditetom.

Predstavnici udruga iznijeli su neke od svojih prijedloga pa su, primjerice, predložili da se Ured pozabavi pitanjem definicije invaliditeta budući da jasna definicija ne postoji. Osim toga, zamolili su da se više računa posveti onima koji krše propise vezane uz prava osoba s invaliditetom i predloži osnivanje njihovog registra. Udruga roditelja osoba s kombiniranim smetnjama u psihofizičkom razvoju istaknula je problematiku novčanih prava i pomoći, povlastica u plaćanju HRT i telefonske pretplate, povlastice u gradskom prometu. Istaknut je problem zapošljavanja mladih koji su završili školu, a nezaposleni su i općenito problem zapošljavanja osoba s invaliditetom, nedovoljan utjecaj slijepih na odnos državnih dužnosnika i institucija prema sljepoći, problemi na lokalnoj i područnoj samoupravi (arhitektonske barijere, financijska pomoć za članove, skupi lijekovi). Upozoreno je na kršenje ljudskih prava osoba s invaliditetom u različitim segmentima života. Neki od iznesenih

problema bili su vrlo konkretni: kašnjenje isplate i do nekoliko mjeseci (naknada od neto 280,00 kn mjesečno), tumačenje znakovnog jezika – tko plaća usluge tumačenja, službu tumača obavljaju priučene osobe bez valjanih certifikata. Nadalje, tu su problemi sa znakom pristupačnosti, parkirnim mjestima u gradovima. Neke udruge navode neprincipijelno ponašanje policije i djelatnika gradskog poduzeća za upravljanje parkirališnim prostorom. Istaknut je problem pri nabavci ortopedskih pomagala koja su često neadekvatna i nedostupna što je posebno izraženo kada se radi o djeci s teškoćama u razvoju.

4.2.2. PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA, Rijeka, 28. kolovoza 2008. godine

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom nastavila je predstavljanje Ureda u Primorsko-goranskoj županiji. Kako je Centar za tehničku kulturu grada Rijeke pozvao pravobraniteljicu kao prezentatora na „Otvorenim danima“ izbor ove županije kao sljedeće kojoj bi se Ured predstavio bio je logičan slijed. Organiziran je susret sa predstavnicima institucija, centara, saveza, udruga osoba s invaliditetom u Primorsko-goranskoj županiji u CTK-a Rijeka. Od četrdesetak poslanih poziva na različite institucije i udruge, susretu je prisustvovao velik broj predstavnika institucija od oko šezdesetak osoba koje djeluju u korist osoba s invaliditetom, te predstavnici medija. Cilj predstavljanja Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom je baš kao i u prethodnoj i upravo kao što će biti i u svim ostalim županijama detaljnije upoznavanje s problematikom organizacija osoba s invaliditetom, sa specifičnostima pojedinih grupacija te direktno povezivanje sa predstavnicima organizacija koje djeluju u interesu poboljšanja kvalitete življenja osoba s invaliditetom. Skup je bio produktivan i obostrano koristan. Predstavnici su oduševljeni osnivanjem institucije Pravobraniteljice osoba s invaliditetom i očekuju kvalitetnu suradnju. Kao i u prethodnoj županiji, Pravobraniteljica se osobno predstavila i prezentirala djelokrug rada koji je propisan Zakonom o pravobranitelju za osobe s invaliditetom. Osim upoznavanja prisutnih s načinom imenovanja i davanja prisege pred Hrvatskim Saborom, također je upoznala prisutne sa službenim početkom rada ureda (1. srpnja), organizacijom rada Ureda i zaposlenika, web stranicom: www.posi.hr te novom adresom sjedišta Ureda u Savskoj cesti 41/3 u Zagrebu. Pravobraniteljica je pozvala sudionike na suradnju na dobrobit svih osoba s invaliditetom.

Svi prisutni izrazili su zadovoljstvo zbog imenovanja pravobraniteljice. Predstavnici udruga iznjeli su probleme s kojima se susreću njihovi članovi. To se u prvom redu odnosilo na zapošljavanje, problematiku vezanu za doplatu na sljepoću i za tešku invalidnost, neadekvatnu primjenu zakona, ostvarivanje prava u zdravstvu, sustavno financiranje rada udruga. Iz Udruge za skrb autističnih osoba Rijeka istaknuli su problem ostvarivanja prava temeljem dijagnoze djeteta, prostor za rad s djecom, rješavanje problema rada i smještaja autistične populacije iznad 21 godinu, rješavanje zakonske regulative brige o autističnim osobama te slučajeve zlostavljanja u kojima osobe koje rade s djecom imaju zaštitu sindikata, dok je djeca nemaju. Predstavnici udruge su napomenuli da je vrlo složen problem autizma u Hrvatskoj u fazi razmatranja.

Iz Udruge slijepih istaknut je problem Zakona o zapošljavanju osoba s invaliditetom i njegove primjene. U vezi dodatka na sljepoću navedeno je da bi se visina doplatka za tuđu pomoć i njegu trebala određivati na temelju sljepoće, a ne prema njezinim uzrocima. Iz Udruge za pomoć osobama s mentalnom retardacijom istaknut je problem statusa invaliditeta za osobe s mentalnom retardacijom (izjednačavanje prava osoba s urođenim i stečenim invaliditetom, pravo izbora roditelja osobe s mentalnom retardacijom za ostvarivanje prava na osobnog

asistenta za osobe s mentalnom retardacijom, ostvarivanje prava roditelja ove populacije na status roditelja njegovatelja. Pokrenuto je i pitanje roditeljske skrbi nakon punoljetnosti djeteta. Postavljeno je pitanje zašto osobe s mentalnom retardacijom nemaju pravo na povlašteni uvoz osobnog automobila kao ortopedskog pomagala. Navedeni su i česti prigovori članstva na nedovoljno razvijen osjećaj međusobnog uvažavanja i tolerancije od lokalne razine do državnih institucija. Udruge su navele nedostatak prostora za rad. Iz Udruge dijaliziranih i transplahiranih bubrežnih bolesnika, zatraženo je da se dijalizirane bolesnike uvrsti u Zakon o odobrenju znaka pristupačnosti kako bi dobili naljepnice za slobodno parkiranje. Udruga osoba s cerebralnom i dječjom paralizom iznijela je problem nemogućnosti adekvatnog srednjoškolskog i fakultetskog obrazovanja na regionalnom i nacionalnom nivou, problem zapošljavanja i boravka osoba s cerebralnom paralizom. Iz Zajednica udruga hrvatskih vojnih invalida Domovinskog rata naveli su problem rješavanja statusa HRVI, sporost rješavanja mirovinskog pitanja, te pristup policije pri postupanju. Udruga invalida distrofičara je uz pitanje oslobađanja od plaćanja PDV-a pri nabavci osobnog automobila, navela mogućnost da se oboljele od mišićne distrofije oslobodi plaćanja dadžbina na prodaju svojih rukotvorina i da to mogu činiti na odgovarajućim javnim površinama.

4.2.3. VARAŽDINSKA ŽUPANIJA, Varaždin, 18. rujna 2008. godine

U Skupštinskoj dvorani Varaždinske županije održano je predstavljanje Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom. Od pozvanih dvadesetak institucija odazvalo ih se trinaest, a ukupno nazočilo je dvadeset osoba. Kako bi se i predstavnici ove županije upoznali sa djelokrugom i načinom rada Ureda, pravobraniteljica je pripremila kratko izlaganje. U uvodu je predstavila sebe osobno, rad Ureda i Zakon o pravobranitelju za osobe s invaliditetom. Istaknula je važnost prioriternih dokumenata: Konvencije o pravima osoba s invaliditetom te Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom 2007.-2015. godine koji moraju zaživjeti u svijesti svakog pojedinca-osobe s invaliditetom kao opće dobro. U ugodnoj atmosferi nastavio se ostatak druženja te utvrdila važnost suradnje nadležnih institucija, udruga, saveza i Ureda. Sudionici su imali priliku postavljati pitanja pravobraniteljici. Kao najčešća problematika nametnula su se pitanja vezana za nedostatak smještaja za osobe s različitim vrstama invaliditeta kao posljedica bolesti i stanja, nedostupnost informacija, nepoznavanje prava iz područja socijalne skrbi, pitanje roditelja-negovatelja, ostvarivanje prava iz HZZO-a te pitanje osobnog asistenta. Iz Udruge ratnih i mirnodopskih vojnih invalida osim problema s podmirenjem troškova najma za rad Udruge i financiranje Udruge općenito, zatraženo je vraćanje stečenih prava osoba s invaliditetom i izjednačavanje prava osoba s invaliditetom istih kategorija, očuvanje i zaštita prava osoba s invaliditetom sukladno zakonu o ratnim i mirnodopskim vojnim invalidima.

4.2.4. VUKOVARSKO – SRIJEMSKA ŽUPANIJA, Vukovar, 29. rujna 2008. godine

U hotelu Lav u Vukovaru ispred dvadesetak predstavnika udruga osoba s invaliditetom, održano je predstavljanje novoosnovane državne institucije Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom. Vukovarsko-srijemska županija je peta županija u kojoj je predstavljen Ured s ciljem da se predstavnici organizacija koje djeluju u korist osoba s invaliditetom i okupljaju

osobe s invaliditetom upoznaju s djelokrugom i načinom rada Ureda, dok je istovremeno pravobraniteljica imala priliku detaljnije upoznati problematiku i specifičnosti pojedinih grupacija osoba s invaliditetom. Grad Vukovar i zaposlenici hotela Lav su pokazali svoju ljubaznost te svojim gostoprimstvom omogućili kvalitetnu podršku predstavljanju Ureda. Svi prisutni izrazili su zadovoljstvo zbog imenovanja pravobraniteljice, a potom su predstavnici udruga kroz svoja pitanja izrazili probleme svojih članova i djelovanja udruga. Uz sveprisutni problem pristupačnosti i nepoznavanje prava (kako i na koji način ostvariti prava iz zdravstva, socijalne skrbi, mirovinskog), istaknuta je problematika vezana za integraciju djece s teškoćama u razvoju u vrtiće i škole. Upozoreno je na nerazumijevanje za potrebe osoba s invaliditetom, neadekvatnu primjenu zakona te kretanje slijepih, teškoće na području zapošljavanja, problematika vezana za doplatak na sljepoću i za tešku invalidnost, ostvarivanje prava u zdravstvu, sustavno financiranje rada udruga. Tražena je pomoć za oslobađanje od komunalnog doprinosa. Iz Udruge distrofičara, cerebralne i dječje paralize i ostalih tjelesnih invalida, upozoreno je da je suradnja između osoba s invaliditetom i liječnika jako negativna i nezadovoljavajuća. Udruga osoba s invaliditetom istaknula je problematiku na lokalnoj razini i područnoj samoupravi nedovoljno brzo rješavanje arhitektonskih barijera, nekvalitetna dinamika zapošljavanja osoba s invaliditetom, toleriranje udruga sumnjivih motiva, sporost i nedovoljno kvalitetno rješavanje socijalnog statusa osoba u potrebi, nekvalitetno stambeno zbrinjavanje. Predloženo je da se definira način komunikacije između Ureda pravobraniteljice i udruga i izražena želja da se udruga angažira na ulasku Pilot projekta osobnog asistenta u zakonsku regulativu.

4.2.5. OSJEČKO - BARANJSKA ŽUPANIJA, Osijek, 29. rujna 2008. godine

Pred četrdesetak predstavnika institucija, saveza i udruga osoba s invaliditetom te udruga koje djeluju u interesu osoba s invaliditetom kao i predstavnika medija, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom predstavila je Ured u Osječko-baranjskoj županiji. Skup je održan u pristupačnom prostoru hotela "Osijek". Cilj predstavljanja Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom je baš kao i u prethodnim županijama bio detaljnije upoznavanje s problematikom udruga osoba s invaliditetom, sa specifičnostima pojedinih grupacija te direktno povezivanje s predstavnicima organizacija koje djeluju u interesu poboljšanja kvalitete življenja osoba s invaliditetom. Nakon uvodnog pozdrava, predstavljanja i poziva sudionicima na suradnju otvorena je diskusija u kojoj su predstavnici imali priliku predstaviti i približiti probleme osoba s invaliditetom na području svoje županije. Skup je bio produktivan i obostrano koristan. Predstavnici su oduševljeni osnivanjem institucije Pravobraniteljice osoba sa invaliditetom i očekuju kvalitetnu suradnju. Kao najčešće probleme navode neadekvatno financiranje osnovne djelatnosti udruga, problem zapošljavanja, nedovoljan broj zanimanja za slijepce, potrebu promicanja rada športskih udruga, mala mirovinska primanja osoba s invaliditetom, oslobađanje od plaćanja PDV-a pri kupnji osobnog automobila, neadekvatno ostvarivanje prava u HZZO-u te problem pristupačnosti. Osim toga, upozoreno je na nedostatak pomagala za svakodnevni život (pelene, ulošci, antidekubitalni madraci, hodalice...) i prilagođenih vozila za osobe s invaliditetom kao i nedostupnost informacija. Društvo invalida upozorilo je na nepostojanje lokalne strategije za osobe s invaliditetom i nepostojanje tijela poput povjerenstva ili komisije gdje bi se o strategiji raspravljalo, donijelo je i provodilo.

4.2.6. SPLITSKO - DALMATINSKA I DUBROVAČKO-NERETVANSKA ŽUPANIJA, Split, 11. studenog 2008. godine

U prostorijama Odvjetničke komore u Splitu, održano je predstavljanje Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom za Splitsko dalmatinsku i Dubrovačko – neretvansku županiju. Od pozvanih sedamdeset i dvije institucije odazvalo se trideset institucija, odnosno pedesetak osoba. Predstavnici Udruga Dubrovačko – neretvanske županije izrazili su nezadovoljstvo dolaskom u Split zbog troškova i otežanog prijevoza, stoga je odlučeno da predstavljanje Ureda za tu županiju se obavi u 2009. godini. Kako bi se i predstavnici udruga osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju upoznali sa djelokrugom i načinom rada Ureda, pravobraniteljica je pripremila izlaganje te osvrta na propise. U uvodu je predstavila sebe, rad Ureda i Zakon o pravobranitelju za osobe s invaliditetom. Istaknula je važnost prioriteta dokumenata: Konvencije o pravima osoba s invaliditetom, Akcijskog plana Vijeća Europe za promicanje prava i potpunog sudjelovanja u društvu osoba s invaliditetom: poboljšanje kvalitete života osoba s invaliditetom u Europi 2006. – 2015., Nacionalne strategije za izjednačavanje mogućnosti osoba s invaliditetom 2007.-2015. godine.

Sudionici su imali priliku postavljati pitanja pravobraniteljici. Kao najčešća problematika nametnula su se različita pitanja. Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom, navela je goruća pitanja o populaciji s mentalnom retardacijom, izrazili su da je potrebna pomoć u realizaciji pitanja, izmjeni i dopuni novog zakona o socijalnoj skrbi, kao pomoć za ostvarivanje prava iz socijalne skrbi; osobna invalidnina; uvećani dječji doplati; povremeni smještaj u ustanove socijalne skrbi; zašto osobe s teškom mentalnom retardacijom ne mogu ostvariti pravo na osobnog asistenta iako se ne mogu sami brinuti o sebi; pravo i povlastice na uvoz automobila; oznaka tj. naljepnica na automobilu da ga koristi osoba s invaliditetom; zašto osobe s teškom mentalnom retardacijom nemaju postotak invalidnosti; zlostavljanje djece i mladih s mentalnom retardacijom; roditelji koriste 4-satno radno vrijeme zbog djece s mentalnom retardacijom, ali su zakinuti za plaću.

Udruga roditelja djece i odraslih s posebnim potrebama iznijeli su problematiku vezanu uz ostvarivanje prava koja imaju i mogu ostvariti djeca i mladi s teškoćama u razvoju, problematiku na lokalnoj razini te nedovoljnu skrb i razumijevanje društva za potrebe osoba s teškoćama u razvoju. Udruge osoba s invaliditetom su navele pitanja o tome zašto postoji razlika u ostvarivanju prava s obzirom na način stjecanja invalidnosti (usporedba s vojnim ratnim invalidima); zašto udruge nemaju pravo na poticaj pri zapošljavanju osoba sa invaliditetom; zašto osobe s invaliditetom starije od 65 godina nemaju pravo na osobnog asistenta, te probleme na lokalnoj razini i načinu rada centra za socijalnu skrb, prilagodbu objekata – zgrade gradskog poglavarstva i drugih institucija. Udruga kronično bolesnog djeteta navela je inicijativu za pravo liječenja djece pod jednakim uvjetima u provjerenim i referentnim centrima u čemu Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje indirektno sprječava ne isplaćujući naknadu putnih troškova (prijedlog neslužbeno upućen i na razmatranje kod saborskog povjerenstva za zdravstvo). Dali su opasku kako bi predstavljanje Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom moglo organizirati u Dubrovniku za Dubrovačko – neretvansku županiju, opravdano smatrajući da bi istom bili manji troškovi organizacije za Dubrovnik nego troškovi dolaska predstavnika udruga iz Dubrovnika u Split.

Centar za socijalnu skrb je izrazio problematiku oko nepostojanje defektologa te nedostatan broj socijalnih radnika shodno važećim normativima Pravilnika (uočljiv porast broja stanovnika), posebne teškoće u odnosu zbrinjavanja duševno bolesnih osoba i osoba s mentalnim oštećenjima radi kroničnog nedostatka kapaciteta u postojećim ustanovama. Udruga tjelesnih invalida je postavila pitanje oko rješavanja prava osoba s invaliditetom (osobna invalidnina, povlastice na telefon, TV pretplatu, znak pristupačnosti, tuđa njega i pomoć), gdje nabaviti ili popraviti ortopedsko pomagalo, nepostojanje socijalnog vijeća tj. vijeće postoji, ali se ne sastaje, sporost u rješavanju prilagodbe arhitektonskih barijera i kada se uklanjaju ne pitaju se osobe koje koriste rampe.

Udruga za sindrom Down iznijela je problematiku prava osoba s Down sindromom na kvalitetnu medicinsku i socijalnu skrb, problem u načinu školovanja i zapošljavanja za one koji se osposobe u određenim zanimanjima. Centar za socijalnu skrb je naveo da postoje arhitektonske barijere s obzirom da je na području Dubrovačko – neretvanske županije i sam grad Dubrovnik zbog konfiguracije i stepenica specifičan, problem je udaljenost rehabilitacijskih centara od Dubrovnika te troškovi života koji su iznimno visoki, a osobe sa invaliditetom su dužni participirati. Udruga invalida rada navela je problematiku ostvarenja povlastica po osnovi tjelesnog oštećenja, teškoće u informiranju o pravima iz područja radnih odnosa, mirovinskog osiguranja, zdravstvenog osiguranja te traženja usluge u pisanju određenih podnesaka. Naveli su i neriješenu pristupačnost te manje povlastice za osobe s invaliditetom nego u drugim gradovima u Hrvatskoj. Udruga tjelesnih invalida je istaknula problematiku oslobađanja od PDV-a i trošarina pri kupnji automobila, izjednačavanje invalidnine s invalidima domovinskog rata koji imaju ista tjelesna oštećenja. Zanimalo ih je gdje i kako mogu naći zaposlenje i kako ostvariti prava u svakodnevnom životu. I ova udruga je istaknula potrebu za uklanjanjem arhitektonskih barijera na ulicama Zadra i cijele županije te omogućavanje pristupa kolicima svim važnim institucijama. Udruga gluhih i naglušnih osoba postavila je pitanja vezana za zapošljavanje u zanimanjima za koja su osobe stom vrstom oštećenja kvalificirane, ali i bilo koji drugi, njima pristupačan posao. Iznijeli su i probleme komunikacije – kampanja za znakovni jezik, socijalni problemi – ostvarivanje prava i povlastica na osnovi stupnja invaliditeta preko 70%, socijalne potrebe osoba treće dobi, stambeni problemi, problemi sufinanciranja programa i aktivnosti u područnoj samoupravi.

Udruga osoba s invaliditetom navela je problematiku vezanu uz prava osoba s invaliditetom, zatim problem ostvarivanja prava iz socijalne skrbi, zdravstvenog osiguranja i ostvarivanje pomoći iz domena udruge. Centar za socijalnu skrb navodi neadekvatan prostor centra u čijim se prostorijama vrši i vještačenje (2. kat, bez lifta) te navodi probleme nezaposlenosti osoba s invaliditetom, loše materijalne prilike, skromna davanja države osobama s poteškoćama i njihovim skrbnicima, neusklađenost zakonskih propisa od terminološke do sadržajnih razlika. Udruga osoba s cerebralnom paralizom predlaže i naglašava probleme izjednačavanja prava svih invalida, nadzor i kontrolu u zdravstvenim ustanovama, reguliranje prava na osobnog asistenta kroz zakon, prava na status roditelja-njegovatelja, oduzimanje i ne oduzimanje poslovne sposobnosti. Udruga tjelesnih invalida govori o barijerama na koje nailaze članovi udruge pri obavljanju svakodnevnih obveza, mali prostor udruge koji teško zadovoljava potrebe korištenja za uredske poslove, a ujedno i mjesta sastajanja osoba s invaliditetom. Društvo multiple skelroze iznosi problematiku ostvarivanja prava iz zdravstvenog osiguranja (dugo čekanje na rehabilitaciju, nedovoljne količine pelena, dugotrajne liste čekanja na preglede) te ostvarivanja prava iz mirovinskog osiguranja i radnog prava (teško zaposlenje, neomogućena promjena radnog mjesta, potreba za

skraćenim radnim vremenom na 4 sata). Naveli su i probleme pri lokalnoj i područnoj samoupravi.

4.3. SUDJELOVANJA NA SKUPOVIMA VEZANIM UZ PROBLEMATIKU OSOBA S INVALIDITETOM

- **4. lipnja 2008. godine** – Pravobraniteljica je sudjelovala na seminaru *Integracija osoba s invaliditetom u život lokalne zajednice* u Belom Manastiru. Održala je izlaganje na temu mogućnosti uključivanja u društvo osoba s paraplegijom i tetraplegijom. Seminar je održan u organizaciji Udruge paraplegičara i tetraplegičara Osječko-baranjske županije uz podršku udruge Baranjsko srce. Na seminaru su bili nazočni članovi navedenih udruga te predstavnici institucija iz obje županije. Posebno je važno bilo izlaganje o životu osoba s invaliditetom u ruralnoj sredini.
- **9. lipnja 2008. godine** – Pravobraniteljica je uz ostale predavače održala predavanje voditeljima udruga na Programu edukacije voditelja projekta osobnog asistenta pod supervizijom Zajednice saveza osoba s invaliditetom Hrvatske.
- **24. lipnja 2008. godine** – Pravobraniteljica je sudjelovala na edukaciji u Agenciji za strukovno obrazovanje za savjetnike odjela za razvoj kurikuluma i stručno usavršavanje nastavnika na kojoj se govorilo o izradi prilagođenih programa za učenike s teškoćama u razvoju. Na temelju iskustva stečenog u provedbi projekta preventivno-edukacijskih radionica koje je provodila u osnovnim i srednjim školama grada Zagreba dala je prikaz stanja prostorne pristupačnosti obrazovnih ustanova te pristupa nastavnika učenicima s teškoćama u razvoju ističući da je svako dijete individualna osoba te da sukladno tome prilagodbe treba napraviti za svaku osobu pojedinačno.
- **27. kolovoza 2008. godine** - U Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom održan je sastanak o organizaciji *VIII. državne smotre radova učenika s teškoćama u razvoju koji pohađaju strukovne škole*. Sastanku su nazočili predstavnica Agencije za strukovno obrazovanje, ravnatelj centara za odgoj i obrazovanje i predstavnica Zavoda za zapošljavanje. Uz prezentiranje organizacije rada Ureda, cilj ovog inicijalnog sastanka bio je razmotriti načine lakšeg zapošljavanja ili uključivanja u daljnje obrazovanje djece s teškoćama u razvoju u srednje škole. Svrha smotre je predstaviti znanje, vještine, sposobnosti i kompetencije učenika s teškoćama u razvoju, poticati i motivirati učenike na prezentacije svojih znanja, vještina i sposobnosti, profesionalno ih usmjeravati te povezivati državne institucije i institucije lokalnih zajednica u smislu zajedničkog kontinuiranog unapređivanja kvalitete i učinkovitosti obrazovanja. Smotru organiziraju Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za strukovno obrazovanje i škola domaćin, a provodi državno povjerenstvo. Smotra se planira održati u proljeće 2009.
- **28. kolovoza 2008. godine** - U sklopu *Dana otvorenih vrata Centra tehničke kulture Rijeka* građanima se kroz niz predavanja željelo ukazati na mogućnosti korištenja i primjene hardvera i softvera, kao i komunikacijskih tehnologija. Takve informacije su često nedostupne dijelu građanstva, osobito onim osobama s invaliditetom s nižim primanjima i umirovljenicima. Osim tema koje su za cilj imale upoznavanje građana s

načinima nabave računala i softvera, bilo je riječi i o hardverskim i softverskim mogućnostima za osobe s invaliditetom, internetu za slijepe te programu HAL 2000 – govornom upravljanju kućom. Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom prezentirala je osobno iskustvo korištenja suvremene tehnologije u vlastitom domu kao jednu od važnih vrsta pomagala u svakodnevici osoba s najtežim invaliditetom. Cilj prezentacije je da se društvo upozna s novitetima koji mogu olakšati i poboljšati kvalitetu života ne samo osobama s invaliditetom, već i njihovim obiteljima kao zamjena u određenim životnim situacijama. Uz pravobraniteljicu, nove ideje o korištenju suvremenih tehnologija za unaprjeđenje kvalitete života osoba s invaliditetom iznijeli su profesori s Tehničkog fakulteta Rijeka Ipšić i Vrankić. Svetlana Maksimović, slijepa osoba, upoznala je prisutne sa svojim iskustvom korištenja interneta za slijepe.

- **5. rujna 2008. godine** – Održan je sastanak s ministricom Ministarstva graditeljstva, prostornog uređenja i zaštite okoliša, gospođom Marinom Dropulić. Predstavljen je Ured, a predmet sastanka bile su prilagodbe javnih institucija, plaža i ostalih objekata za osobe s invaliditetom. Zaključeno je da od gradova i općina treba tražiti očitovanje o provedbi prilagodbe javnih plaža kao i mjere koje planiraju poduzeti po pitanju provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti osoba s invaliditetom 2007.-2015. i Pravilnika o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću (Narodne novine, br. 151/05). Zatraženo je očitovanje o poduzetim mjerama u 2008. godini.
- **25. rujna 2008. godine** - Održan je simpozij **Obrazovanje i zapošljavanje osoba s invaliditetom: iskustva, novi smjerovi** u cilju upoznavanja postojećeg stanja i položaja osoba s invaliditetom na tržištu rada, te kako bi se razmijenila iskustva i stekao uvid u različite načine rada s osobama s invaliditetom kako u našoj, tako i u drugim zemljama. Simpoziju je prisustvovala i pravobraniteljica za osobe s invaliditetom. Istaknuto je kako je izuzetno važno da i osobe s invaliditetom sudjeluju na ovakvim stručnim skupovima budući se jedino razmjenom mišljenja i izjednačavanjem mogućnosti može omogućiti ravnopravan položaj osobama s invaliditetom na otvorenom tržištu rada te im se prema njihovim sposobnostima i mogućnostima naći i zadržati prikladno radno mjesto. Uz ostale uzvanike i predavače nazočnima se obratila gđa Jadranka Kosor, potpredsjednica Vlade, ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i predsjednica Povjerenstva za osobe s invaliditetom Vlade RH. Na početku svoga izlaganja podsjetila je na temeljne dokumente o pravima osoba s invaliditetom: *Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom te na Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom*. Nadalje je izjavila kako je zapošljavanje i rad temeljno ljudsko pravo zajamčeno Ustavom RH, a kako zapošljavanje za osobe s invaliditetom znači i potpunu uključenost u društvo. Ocijenila je kako je omogućavanje osobi s invaliditetom da radi temeljna zadaća svih nas, a posebno Vlade i Sabora, te izjavila kako veliku ulogu u zapošljavanju osoba s invaliditetom ima Hrvatski zavod za zapošljavanje, koji je nositelj i partner u provedbi brojnih projekata koji za cilj imaju poticanje zapošljavanja ranjivih skupina u koje spada i skupina osoba s invaliditetom. Nakon toga, iznijela je osnovne podatke Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom o broju zaposlenih osoba s invaliditetom koje su ostvarile neku vrstu poticaja te broju poslodavaca koji zapošljavaju osobe s invaliditetom i također su koristili neke od poticaja Fonda. Kako je broj zaposlenih osoba s invaliditetom i broj poslodavaca koji

zapošljavaju osobe s invaliditetom iz godine u godinu sve veći, naglasila je kako se time može potkrijepiti tvrdnja da se stvari kreću u pozitivnijem smjeru i naglasila kako treba učiniti još više, te ponajprije poraditi na razbijanju predrasuda i svladavanju prepreka. Nadalje, kao predsjednica Povjerenstva za osobe s invaliditetom RH, istaknula je važnost projekta dodjele nagrade za poslodavca godine za osobe s invaliditetom, te najavila održavanje sjednice Povjerenstva za osobe s invaliditetom na temu zapošljavanja. Nakon toga, gđa Jadranka Kosor je otvorila Simpozij i prepustila riječ organizatoru. U nastavku radnog dijela izlaganje o temi *Aktivnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje u obrazovanju i zapošljavanju osoba s invaliditetom* održala je gđa Ankica Paun Jarallah, ravnateljica HZZ-a. Govorila je o ustroju Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, navela glavne strateške ciljeve, viziju i misiju HZZ-a te predstavila osnovne zakonodavne okvire i dokumente sukladno kojima Zavod djeluje. Autorica je iznijela podatak kako je krajem lipnja 2008. godine stopa registrirane nezaposlenosti u RH iznosila 12,5%, te istaknula kako se u evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje nalaze i skupine koje karakterizira otežan pristup otvorenom tržištu rada. U nastavku izlaganja iznijela je relevantne statističke podatke o broju nezaposlenih osoba s invaliditetom na evidenciji Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i njihovoj strukturi, te navela kako su najvažniji uzroci otežanog zapošljavanja osoba s invaliditetom suficitarnost stečenih zvanja, niža formalna razina obrazovanja u odnosu na ostatak populacije, nedostatak radnog iskustva i dugotrajna nezaposlenost. U pregledu aktivnosti Hrvatskog zavoda za zapošljavanje navela je kako se provode brojne aktivnosti s ciljem sustavnog planiranja i provedbe mjera u odnosu na nezaposlene osobe s invaliditetom. U svim područnim službama HZZ-a rade posebno educirani savjetnici za posredovanje pri zapošljavanju osoba s invaliditetom, a pristup u radu s tom skupinom nezaposlenih prilagođen je njihovim potrebama i mogućnostima. Takav pristup uključuje individualno profesionalno informiranje i savjetovanje, te mogućnost uključivanja u radionice za unapređenje vještina potrebnih za traženje posla i upravljanje vlastitom karijerom. Ravnateljica je nadalje navela kako HZZ provodi mjere aktivne politike zapošljavanja koje se uglavnom odnose na mogućnost sufinanciranja zapošljavanja teško zapošljivih osoba, financiranja obrazovanja za potrebe tržišta rada, te uključivanja u javne radove. Osim toga, HZZ je nositelj i partner mnogobrojnih projekata koji za cilj imaju povećanje mogućnosti za socijalno uključivanje ranjivih skupina u koju spadaju i osobe s invaliditetom. Među najvažnije od tih projekata spadaju Projekt PHARE 2005 *Aktivne mjere za zapošljavanje skupina kojima prijeti socijalna isključenost*, projekt iz programa IPA koji je u pripremi *Poticanje intenzivnijeg uključivanja osoba s invaliditetom na otvoreno tržište rada*, projekt UNDP-a *Pravo na život u zajednici: socijalno uključivanje i osobe s invaliditetom*, projekt dodjele nagrade za poslodavca godine za osobe s invaliditetom i dr. Ravnateljica je istaknula važnost suradnje s obrazovnim sustavom pri olakšavanju pristupa nezaposlenim osobama s invaliditetom otvorenom tržištu rada te prepoznala važnost udruga osoba s invaliditetom i udruga koje skrbe o osobama s invaliditetom čiji rad Hrvatski zavod za zapošljavanje uvijek nastoji podržati. Umjesto zaključka, ravnateljica je navela kako je uključivanje osoba s invaliditetom u svijet rada jedan od ključnih čimbenika njihove potpune integracije u društvo i kako to zahtijeva koordinirani pristup svih segmenata društva i svih relevantnih dionika koji se bave problematikom osoba s invaliditetom, kao i samih osoba s invaliditetom. Skup je bio od međunarodnog značaja i na njemu su, uz iskustva iz naše zemlje, iskustva sa svim prisutnima podijelili i gđa. Lea Kovač iz Zavoda za zapošljavanje Republike Slovenije te g.

Johan Ten Geuzendam, član Europske komisije koji je opisao neophodnost integracije osoba s invaliditetom na tržište rada.

- **1. listopada 2008. godine** – Održan je sastanak sa Središnjim državnim uredom za e-Hrvatsku. Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom ostvario je usku suradnju s Uredom za e-Hrvatsku kako bi se osobama s invaliditetom omogućila što veća informatička pismenost te korištenje suvremene tehnologije kao neophodnog pomagala osobama s najtežim invaliditetom u njihovoj svakodnevici. Budući je Središnji državni ured nositelj mjera iz *Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. – 2015. godine* u području 2.9 Informiranje, komunikacija i podizanje razine svijesti, prepoznao je navedene potrebe te je u suradnji s Uredom pravobraniteljice podržao projekt koji će osobama s najtežim tjelesnim invaliditetom omogućiti veću samostalnost. Ured je podupro inicijativu profesora Miroslava Vrankića s Tehničkog fakulteta Sveučilišta u Rijeci koji u suradnji s prof. Ipšić razvija program koji omogućuje osobama s najtežim stupnjem invaliditeta da izdavanjem naredbi na hrvatskom jeziku pokreću uređaje u svom domu, a u budućnosti i radnom prostoru. Za početak, omogućit će se glasovno upravljanje rasvjetom, zaključavanjem vrata i televizijom. Tako se stvaraju preduvjeti za njihovo samostalno funkcioniranje. U suradnji s Uredom, Središnji državni ured za E-Hrvatsku financira pilot-projekt pod nazivom *Govorom upravljana kuća za osobe s tjelesnim invaliditetom*. U prvoj fazi projekta odabrane su udruge osoba s invaliditetom u Zagrebu, Osijeku, Splitu i Rijeci i to Društvo invalida cerebralne i dječje paralize Osijek, Hrvatska udruga paraplegičara i tetraplegičara HUPT Zagreb, Udruga invalida distrofičara županije Primorsko-goranske, Rijeka i Društvo multiple skleroze Split. U njihovim prostorijama se tijekom 2009. planira instalacija sustava govornog upravljanja kućom u svrhu promocije korištenja modernih tehnologija kao pomoći u svakodnevnom životu osoba s tjelesnim invaliditetom. Nakon instalacije sustava krenut će se u edukaciju potencijalnih korisnika, promociju ovog sustava i traženje izvora financiranja za instalaciju sustava u domove prvih testnih korisnika. Trajanje pilot projekta predviđeno je za period od 1. veljače do 31. prosinca 2009. godine.
- **15. listopada 2008. godine** – Pravobraniteljica je nazočila svečanosti otvaranja **Međunarodne konferencije zdravih gradova** u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog. U četiri dana od 15. do 18. listopada u Zagrebu se okupilo više od 800 stručnjaka s područja zdravstva, gradskih čelnika te predstavnika mreža, agencija i ustanova koje se bave zdravljem, održivošću, ravnopravnošću, urbanim razvojem i osnaživanjem zajednice.
- **10. studenog 2008. godine** – Zamjenik pravobraniteljice g. Boris-Jakov Geričić sudjelovao je na javnoj tribini o zapošljavanju osoba s invaliditetom u organizaciji Udruge za inkluziju Lastavice, Split. Na tribini je pročelnik Hrvatskog zavoda za zapošljavanje najavio praksu vođenja svih osoba s invaliditetom kroz zajedničku kartoteku. Primijećen je nažalost slab odaziv poslodavaca. Predstavljen je **Projekt zapošljavanja osoba s posebnim potrebama** koji vodi Udruga Lastavice. Kako je istaknula voditeljica projekta dipl. sociolog Sonja Berecka, cilj projekta je 'poticanje gospodarske i socijalne kohezije javnog, privatnog i civilnog sektora u svrhu bolje profesionalne integracije osoba s invaliditetom.' Za ovaj projekt je karakteristična podrška radnog asistenta osobama s invaliditetom pri pripremi

zapošljavanja i radno-socijalne okoline kao i integracije osobe s invaliditetom u nju a prema potrebi i pomoć pri izvođenju radnih zadataka. Voditeljica projekta navela je probleme osoba s invaliditetom poput dugogodišnje izoliranosti od vanjskog svijeta i straha od gubitka osobne invalidnine u slučaju gubitka radnog mjesta. Osobe s intelektualnim teškoćama imaju problem s oduzetom radnom sposobnošću.

- **14. studenog 2008. godine** - Zamjenica pravobraniteljice gđa. Pekeč Knežević sudjelovala je na Okruglom stolu povodom desetogodišnje primjene **Zakona o zaštiti osoba s duševnim smetnjama** u Republici Hrvatskoj. Skup je održan u organizaciji Psihijatrijske bolnice Vrapče, Referentnog centra za forenzičnu psihijatriju Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi RH, Hrvatskog društva za psihijatriju i pravo i Hrvatskog društva za forenzičnu psihijatriju. Osobe s težim duševnim smetnjama kao posebno vulnerabilna kategorija predmetom su i našeg interesa obzirom na veću izloženost kršenja njihovih ljudskih prava posebice u području provedbe prisilnih hospitalizacija. Okrugli stol je otvorio mnoga pitanja primjene Zakona i zaključak je da područje zaštite osoba s duševnim smetnjama iziskuje još veću brigu društvene zajednice, senzibiliziranje javnosti, suzbijanja svih vidova zlouporabe, potrebu materijalnih ulaganja u smještajne kapacitete kao i ulaganja u stručna usavršavanja onih koji provode Zakon, ali i potrebu tijesne suradnje pravosuđa i psihijatrije, posebice u području forenzike te ostvarivanja suradnje s drugim ustanovama i institucijama koji brinu o zaštiti osoba s duševnim smetnjama.
- **24. studenog 2008. godine** - U organizaciji Centra za ljudska prava održana je regionalna konferencija na temu **Utjecaj procesa pridruživanja EU na ljudska prava**. Konferenciji je prisustvovao zamjenik pravobraniteljice, Boris-Jakov Geričić, dipl. iur. U sklopu konferencije održane u hotelu Terme Jezerčica, zamjenik pravobraniteljice sudjelovao je na izlaganjima o odnosu Europske unije i ljudskih prava, ulazi organizacija civilnog društva u procesu pridruživanja Europskoj uniji te prisustvovao radionicama na kojima su predstavnici drugih zemalja u regiji u razmijenili iskustva iz područja antidiskriminacijske politike.
- **26. studenog 2008. godine** – Pravobraniteljica i zamjenica prisustvovala su seminaru **Pravo na obrazovanje: povećanje jednakog pristupa visokom obrazovanju u Hrvatskoj** u organizaciji Instituta za razvoj obrazovanja. Dokument *Policy preporuke za povećanje jednakog pristupa visokom obrazovanju u Hrvatskoj* izradio je Institut za razvoj obrazovanja na temelju rasprave stručnjaka i aktivista u području obrazovanja koji su sudjelovali na seminaru *Pravo na obrazovanje: povećanje jednakog pristupa visokom obrazovanju u Hrvatskoj* (održan 26. studenog 2008. u Nacionalnoj i sveučilišnoj knjižnici u Zagrebu). Na seminaru je sudjelovalo 76 sudionika iz državnih institucija, visokih učilišta, studentskih udruga, instituta, organizacija civilnog društva i medija. Među ostalim sudionicima, Danijel Jedriško, član Udruge studenata s tjelesnim invaliditetom *Korak* govorio je o svakodnevnim problemima studenata s invaliditetom, a prof. dr.sc. Lelia Kiš-Glavaš iz *Ureda za studente s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu* održala je izlaganje o ciljevima, rezultatima i izazovima za osiguranje jednakih mogućnosti studenata s invaliditetom. U dokumentu *Policy preporuke povećanje jednakog pristupa visokom obrazovanju u Hrvatskoj* identificirani su brojni problemi u nejednakosti s kojima se susreću određene društvene skupine u pristupu visokom obrazovanju u Hrvatskoj, a za

svaki problem se predlaže određena mjera za njegovo otklanjanje. Glavne mjere koje se preporučaju (većina kojih je temeljeno na međunarodnoj dobroj praksi), su sljedeće:

- pružati dodatnu potporu ranjivim skupinama za sprječavanje neuspjeha u školovanju, i to već tijekom osnovnoškolskog obrazovanja
- osigurati da državna matura nije jedini kriterij za upis na visoka učilišta kako bi spriječili nejednakosti u pristupu za učenike strukovnih škola
- osigurati financijsku potporu za 18% kućanstava u Hrvatskoj za koje su troškovi visokog obrazovanja previsoki u odnosu na njihova primanja
- ukloniti sve arhitektonske barijere na visokim učilištima u Hrvatskoj te osigurati osobama s invaliditetom ispomoć u okviru studentskog doma kao i prijevoz na fakultete
- sustavno rješavati problem nedovoljnog postotka Roma koji završavaju osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, kao preduvjet jednakog pristupa visokom obrazovanju.

Zaključeno je da, pored Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH, veliku odgovornost za rješavanje navedenih problema snose i sama visoka učilišta koja moraju preuzeti aktivniju ulogu i veću odgovornost, budući da visoka učilišta samostalno određuju upisne politike, visinu školarina, itd. U procesu rješavanja ovih problema, važno je da nadležne institucije (država i visoka učilišta) surađuju i da se konzultiraju sa svim dionicima u obrazovanju, uključujući s organizacijama civilnog društva.

- **2. prosinca 2008. godine** - U organizaciji Vlade Republike Hrvatske i Hrvatskog helsinškog odbora za ljudska prava u zagrebačkom hotelu „Westin“ održana je Konferencija „Hrvatska, država ljudskih prava – 18 godina poslije“ s ciljem obilježavanja 60. godišnjice donošenja UN-ove Opće deklaracije o ljudskim pravima i s posebnim osvrtom na stanje ljudskih prava u Hrvatskoj. U popodnevnom dijelu Konferencije održano je 6 sesija od kojih je jedna bila i zaštita prava osoba s invaliditetom. Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom u svojem je izlaganju predstavila djelatnosti pravobraniteljice za osobe s invaliditetom iznijevši i podatke o svom osobnom stanju, kako bi naglasila važnost edukacije i upornosti u životu osoba s invaliditetom. Osvrnula se na proces donošenja Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN 107/07) te na tijek osnivanja Ureda, koji je započeo s radom 1. srpnja 2008. godine istaknuvši važnu ulogu udruga i saveza osoba s invaliditetom, te trajnu potporu potpredsjednice Vlade Jadranke Kosor. Kao veliki napredak u borbi za prava osoba s invaliditetom izdvojila je Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom za razdoblje od 2007. do 2015. (NN 63/07) godine te Zakon o suzbijanju diskriminacije (NN 85/08).
- **9. prosinca 2008. godine** - Zamjenica pravobraniteljice je sudjelovala na okruglom stolu *Vrijednosne orijentacije mladih i nasilje* koji je organiziralo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa s ciljem ispitivanja postojanja veze između vrijednosti i nasilja i iznalaženja odgovora na pitanja: je li danas moguć odgoj za vrijednosti?, koja je uloga obitelji u odgoju za vrijednosti?, koja je uloga škole?, koja je uloga medija? Izlaganja su održali prof. I. Čehok, u ime saborskog odbora za obrazovanje, dr. V. Šakić, prof. dr V. Ilišin i dr. R. Franc s Instituta za društvena istraživanja Ivo Pilar, G. Črpić iz Centra za socijalni nauk Crkve, prof. dr Z. Miliša s Filozofskog fakulteta Zadar te prof. dr. Bašić s

Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta. Zaključak ovog skupa bio je da je suzbijanje i prevencija nasilja u društvu, a napose nasilja među mladima moguće samo afirmiranjem istinskih vrijednosti, izgradnjom autoriteta obitelji i institucija i istinskom brigom za svakog čovjeka uz zajedničko nastojanje svih pojedinaca i društvenih čimbenika.

- **10. prosinca 2008. godine** – Pravobraniteljica i zamjenica prisustvovala su sjednici Gradske skupštine posvećene predstavljanju **Zagrebačke strategije jedinstvene politike za zaštitu od nasilja u obitelji u razdoblju od 2008. do 2010.** Obzirom da je nasilje u obitelji prepoznato kao najdelikatniji oblik nasilja i diskriminacije najčešće žena i djece s dalekosežnim posljedicama, to je područje sprječavanja i prevencije nasilja u obitelji regulirano nizom propisa od kojih kao najznačajnije navodimo: Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (NN 116/03), Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2008. – 2010. godine koji su poslužili kao temelj za donošenje Zagrebačke strategije jedinstvene politike za zaštitu od nasilja u obitelji u razdoblju od 2008. do 2010. godine. Ova strategija sadrži niz mjera za prevenciju i sprječavanje nasilja u obitelji s nositeljima, rokovima provedbe i financijskim sredstvima uz potrebu uspostave interdisciplinarnog pristupa skrbi o djeci i odraslima - žrtvama nasilja u obitelji. Predstavnicima povjerenstva za suzbijanje i sprječavanje nasilja u obitelji prezentirali su stanje nasilja u obitelji na području Grada Zagreba te istakli probleme pri provedbi učinkovitijih mjera za sprječavanje nasilja te istakli potrebu koordiniranog djelovanja državnih i institucija civilnog društva - posebice na planu rane prevencije koju treba započeti već u predškolskim ustanovama, a u cilju senzibiliziranja javnosti za ovaj problem, ali i promoviranja nenasilnih oblika ljudskih odnosa. U Zagrebu djeluju udruge Autonomna ženska kuća i Ženska pomoć sada koje pružaju uslugu prihvaćanja, odnosno smještaja žrtava obiteljskog nasilja, a 2007. otvoren je Dom za djecu i odrasle – žrtve obiteljskog nasilja Duga koji osim smještaja pruža psihosocijalnu potporu, pravno savjetovanje, te poduzima niz mjera u osnaživanju žrtava i oblikovanju trajnog sustava pomoći sukladno Protokolu o postupanju u slučajevima obiteljskog nasilja. Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom istaknula je posebno tešku poziciju osoba s invaliditetom (najčešće žena i djece) – žrtava obiteljskog nasilja odnosno problem njihova smještaja budući da postojeći prostorni kapaciteti nisu prilagođeni za boravak osoba s invaliditetom. Ravnateljica doma Duga istaknula je da Grad planira otvoriti dom koji bi imao prostor prilagođen za život i okupaciju osoba s invaliditetom – žrtava obiteljskog nasilja.
- **11. prosinca 2008. godine** - Zamjenik pravobraniteljice Boris- Jakov Geričić nazočio je svečanoj akademiji u organizaciji Hrvatskog helsinškog odbora, uz uručenje godišnjih nagrada HHO-a za izvanredne zasluge u obrani ljudskih prava.
- **11. prosinca 2008. godine** – U sklopu kolegija Rehabilitacija u zajednici, studij Radne terapije Zdravstvenog veleučilišta u Zagrebu, Ured pravobraniteljice su posjetili studenti i profesorica dr. med. Mirka Jakšić. Pravobraniteljica je održala izlaganje o zaštiti prava i interesa osoba s invaliditetom. Tema je bila neovisno življenje i provedba rehabilitacije kod osoba s invaliditetom kod kojih je uzrok invaliditeta nesreća ili bolest. Nakon toga studenti su imali priliku postavljati pitanja.
- **17. prosinca 2008. godine** – Pravobraniteljica i zamjenica nazočile su svečanoj dodjeli nagrade **Poslodavcu godine za osobe s invaliditetom** u kategorijama velika, mala i

srednja poduzeća. Svečana dodjela nagrada održala se u zagrebačkom hotelu Sheraton, a nagrade poslodavcima koji su u 2008. godini zaposlili najviše osoba sa invaliditetom uručili su Vincent Degert, voditelj Delegacije Europske komisije u RH, Jadranka Kosor, potpredsjednica Vlade, i Mirjana Dobranović, predsjednica Hrvatskog saveza udruga tjelesnih invalida. Potpredsjednica Vlade gđa. Jadranka Kosor navela je da dodjela nagrada dokazuje kako osobe s invaliditetom predstavljaju veliki radni potencijal u Hrvatskoj i uručila je nagradu u kategoriji velikih poduzeća Emilu Justiniću, zaposleniku s invaliditetom tvrtke Kuehne & Nagel. Vincent Degert, voditelj Delegacije Europske komisije u Hrvatskoj dodijelio je nagradu u kategoriji javnih poduzeća, a nagradu je primio Nino Štubljak, zaposlenik s invaliditetom u koprivničkom gradskom uredu za upravljanje imovinom i izgradnju grada. Tvrtka Geneza, koja se bavi telekomunikacijama, u ovoj godini je sa Hrvatskog zavoda za zapošljavanje zaposlila više od 30 osoba sa invaliditetom, te su se pokazali kao najbolje malo poduzeće koje zapošljava osobe s invaliditetom. Nagradu im je uručila Mirjana Dobranović, predsjednica Hrvatskog saveza udruga tjelesnih invalida. Predstavljena je i publikacija 'Zapošljavanje nezaposlenih osoba s invaliditetom' koju su izradili Leijla Kiš Glavaš, Višnja Majsec Sobota i Aleksandra Gavrilović s Edukacijsko rehabilitacijskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. Studija koju su proveli na uzorku od 600 nezaposlenih osoba s invaliditetom pokazala je kako njih više od 50 posto nije imalo nikakvo radno iskustvo, te da ih više od 30 posto drži kako su porezne olakšice jedini razlog zašto ih poslodavci primaju u radni odnos. Nositelji projekta su portal MojPosa, Program Ujedinjenih naroda za razvoj u Hrvatskoj, Fond za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom i Hrvatski zavod za zapošljavanje. Partneri koji su pružili podršku i sudjelovali u evaluacijama su delegacija Europske komisije u RH, Udruga za promicanje inkluzije, Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida, Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske. Pokrovitelj nagrade bila je Hrvatska udruga poslodavaca.

4.4. SUDJELOVANJE U RADU ODBORA

- **2. prosinca 2008. godine** – zamjenica, gđa Pekeč-Knežević nazočila je 15. sjednici Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina. Jedna od točaka dnevnog reda bila je prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o udžbenicima za osnovnu i srednju školu s konačnim prijedlogom zakona. Zamjenica je iznijela prijedloge izmjena navedenog Zakona u ime Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom.
- **9. prosinca 2008. godine** – Pravobraniteljica je nazočila 16. sjednici Odbora za ljudska prava i prava nacionalnih manjina s temom proračuna RH za 2009. Pravobraniteljica je upozorila na nedostatak predviđenih sredstava s obzirom na potrebe predstavljanja Ureda na području cijele Republike Hrvatske te službenih putovanja radi uspostave međunarodne suradnje te prikupljanja iskustava, obzirom da je Ured novosnovana institucija i nije bila u mogućnosti predvidjeti niti usporediti troškove iz prošlih razdoblja.

4.5. PRISUSTVOVANJE OBILJEŽAVANJU VAŽNIH DATUMA

- **24. lipnja 2008. godine** - Prisustvovanje pravobraniteljice za osobe s invaliditetom na prijemu kod Predsjednika Republike Hrvatske g. Stjepana Mesića povodom ***Dana državnosti***.
- **22. rujna 2008. godine** - Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom gđa. Anka Slonjšak prisustvovala je obilježavanju ***Nacionalnog Dana borbe protiv nasilja nad ženama***. Povodom obilježavanja potpredsjednica Vlade i ministrica obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti gđa. Jadranka Kosor položila je vijenac ispred spomen-ploče postavljene u zgradi Općinskog suda u Zagrebu, kao sjećanje na ubojstvo sutkinje Ljiljane Hvalec, odvjetnice Hajre Prohić i Gordane Oraškić, supruge ubojice. Pravobraniteljica je tom prigodom posjetila info pult Mreža žena osoba s invaliditetom koje su obilježile 22. rujna kroz kampanju u 10 gradova - Beli Manastir, Slatina, Virovitica, Varaždin, Sisak, Koprivnica, Karlovac, Pula, Zagreb i Rijeka. Aktivistice su na prigodnim info pultovima prodajnom izložbom radova prikupile sredstva za daljnji rad Mreže te prikazale stanje nasilja nad ženama s invaliditetom prema podacima sa SOS telefona za žene žrtve nasilja.
- **24. rujna 2008. godine** - Povodom obilježavanja 60.-te obljetnice ***Opće deklaracije o ljudskim pravima***, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa organiziralo je Okrugli stol na temu ***Ljudska prava i inkluzivna odgojno – obrazovna politika***. Pravobraniteljica za osobe sa invaliditetom bila je jedan od sudionika okruglog stola uz predstavnike institucija, saveza i udruga osoba s invaliditetom, te udruga roditelja djece s teškoćama u razvoju. Ciljevi održanog skupa s međunarodnim sudjelovanjem bili su usmjereni na promicanje odgoja i obrazovanja za ljudska prava i odgovornosti, poticanje stručne i široke javnosti na promicanje vrijednosti koje pridonose ostvarenju ljudskih prava i demokratskih građanstava te predstavljanje inkluzivno odgojne – obrazovne politike Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa.
- **7. listopada 2008. godine** - Pravobraniteljica je prisustvovala svečanoj sjednici Hrvatskog sabora povodom ***obilježavanja Dana nezavisnosti***.
- **24. listopada 2008. godine** - Povodom 63. godišnjice organizacije Ujedinjenih naroda, agencije UN-a sa sjedištem u Zagrebu proslavile su ***Dan UN-a***. Uz brojne uzvanike ovom događaju je prisustvovala i pravobraniteljica za osobe s invaliditetom. Predsjednik Stjepan Mesić te potpredsjednica Vlade gospođa Jadranka Kosor u pratnji šefova agencija UN-a, svečano su otvorili prostorije agencija u Hrvatskoj, na adresi Radnička cesta 41 u Zagrebu.
- **2. prosinca 2008. godine** - Prigodnim cjelodnevnom programom u koncertnoj dvorani Vatroslav Lisinski obilježen je ***Međunarodni dan osoba s invaliditetom i dan Ustanove za rehabilitaciju hendikepiranih osoba profesionalnom rehabilitacijom i zapošljavanjem URIHO***. Planom obilježavanja obuhvaćena je izložba radova dvadesetak udruga i kreativnih radionica osoba s invaliditetom, okrugli stol na kojemu je predstavljeno idejno urganističko rješenje budućeg URIHO-a, a održan je i okrugli stol na temu "URIHO kakav želimo". U večernjem dijelu događanja održan je humanitarni koncert tijekom kojeg je

gospodin Milan Bandić, gradonačelnik Grada Zagreba, uručio zaslužnim institucijama i pojedincima povelje i priznanja. Događanjima su prisustvovala pravobraniteljica gđa. Slonjšak i njezina zamjenica gđa. Pekeč-Knežević.

- **3. prosinca 2008. godine** - Pod pokroviteljstvom potpredsjednice Vlade gđe. Jadranke Kosor u organizaciji Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i povjerenstva Vlade za osobe s invaliditetom održan je Okrugli stol povodom obilježavanja **Međunarodnog dana osoba s invaliditetom**. Međunarodni dan osoba s invaliditetom ustanovljen je na Glavnoj skupštini ujedinjenih naroda u listopadu 1992. godine. UN-ova komisija za ljudska prava u svojoj je rezoluciji donesenoj u ožujku 1993. pozvala sve zemlje članice da ističu obilježavanje 3. prosinca s ciljem postizanja punog i jednakog uživanja ljudskih prava i sudjelovanja osoba s invaliditetom u društvu. Događanje je bilo većim dijelom posvećeno evaluaciji pilot projekta osobnog asistenta za osobe s najtežom vrstom i stupnjem invaliditeta: vanjska i unutarnja evaluacija te Nacrtu prijedloga Zakona o osobnom asistentu. Predstavnici institucija održali su predavanja na teme; Korištenje besplatne pravne pomoći; Predstavljanje Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom; Financijske potpore usmjerene udrugama osoba s invaliditetom i udrugama koje programski djeluju u korist osoba s invaliditetom.

4.6. SURADNJA S PRAVOBRANITELJEM I PRAVOBRANITELJICAMA

- **9. listopada 2008. godine** - Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom prisustvovala je *stručnoj raspravi pod nazivom „Manipulacija djecom tijekom razvoda“* koja je održana u organizaciji Pravobraniteljice za djecu, gospođe Mile Jelavić, u suradnji s Poliklinikom za zaštitu djece Grada Zagreba.
- **4. studenoga 2008. godine** - na inicijativu Pučkog pravobranitelja, održan je zajednički sastanak svih pravobranitelja na kojem su sudjelovale : Anka Slonjšak, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, Mila Jelavić, pravobraniteljica za djecu i Gordana Lukač Koritnik, pravobraniteljica za ravnopravnost spolova. Pučki pravobranitelj, Ivica Malčić, inicirao je zajednički sastanak zbog dogovora oko pripreme zajedničke suradnje na provođenju **Zakona o suzbijanju diskriminacije**. Naime, ured pučkog pravobranitelja je u listopadu 2008. na godišnjoj skupštini Equineta primljen u punopravno članstvo koje počinje od 1. siječnja 2009. godine. Pravobraniteljice su upoznate i s ostalim aktivnostima Ureda pučkog pravobranitelja. Vladin ured za ljudska prava, nevladina udruga Centar za mirovne studije te pučki pravobranitelj su u svibnju 2008. godine aplicirali za sredstva za 2009. godinu iz EU Progress fonda za nacionalni projekt podizanja svijesti o potrebi suzbijanja diskriminacije. Sredstva će se koristiti za: pripremu kampanje za informiranje javnosti o Zakonu o suzbijanju diskriminacije, organizaciju edukacije za ključne aktere na području suzbijanja diskriminacije u RH, uključujući djelatnike ureda Pučkog pravobranitelja te ureda posebnih pravobraniteljica te organizaciju završne konferencije krajem godine. Svi sudionici su se složili da bi trebalo uspostaviti kontinuiranu i tijesnu suradnju između svih Ureda kako bi se izbjeglo dupliranje postupanja i neracionalnost u postupanju te nesmetano kolanje potrebne dokumentacije u rješavanju pojedinih predmeta. Jedinstvenost vođenja evidencije je iznimno važno zbog usklađivanja kako bi

se osigurala statistička obrada i dobili podaci potrebni za izvješće Hrvatskom saboru. Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom je istaknula da je njezin Ured u osnivanju te je uspostavljena tek privremena evidencija spisa i predmeta pa se u vrlo kratkom roku treba uspostaviti primjerena evidencija koja će u dijelu koji se odnosi na diskriminaciju biti jednaka za sve Urede i prilagođena za statističko praćenje i davanje podataka Pučkom pravobranitelju. Razgovaralo se i o sklapanju protokola o suradnji.

- **17. studenoga 2008. godine** - U Novinarskom domu održana je panel rasprava na temu **Žene i siromaštvo – nesigurnost rada i nezaposlenost**. Skupu su se obratile Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, gospođa Gordana Lukač Koritnik, predstavnica Ministarstva gospodarstva, rada i poduzetništva te zamjenica pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, gospođa Mira Pekeč-Knežević. Zamjenica pravobraniteljice za osobe s invaliditetom, gospođa Mira Pekeč-Knežević je podsjetila na posebno težak *položaj žena s invaliditetom* kojima Konvencija o pravima osoba s invaliditetom posvećuje poseban članak. Naime, žene s invaliditetom su češće izložene oblicima nečovječnog postupanja i zlostavljanja, ne samo u vlastitim domovima, nego i izvan njih, češće su ovisne o pomoći drugih, zanemarivane, onemogućavane u pristupu obrazovanju pa i zapošljavanju. Osim toga, upozorila je na nepovoljan položaj roditelja (kojih je u RH oko 2,600 i pretežito su to žene) koji ostvaruju pravo na rad s polovicom punog radnog vremena zbog *njege djece s težim razvojnim smetnjama* kojima je od 1996. godine zbog načina obračuna umanjena naknada koju isplaćuje Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi preko centara za socijalnu skrb kao i neuplaćivanje doprinosa za mirovinsko osiguranje što ima odraza i na smanjenje mirovina odlaskom u mirovinu. Premda je ovaj problem bio predmetom mnogih rasprava kroz državna tijela i institucije, do sada nije riješen.
- **23. prosinca 2008. godine** – Održan je sastanak s pučkim pravobraniteljem oko usklađivanja načina na koji se vodi statistika vezana uz pritužbe s područja diskriminacije.

4.7. SUDJELOVANJE NA STRUČNIM SKUPOVIMA OSOBA S INVALIDITETOM

- **11. - 13. rujna 2008. godine** - Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom sudjelovala je na edukacijskom vikendu **SOIH – Mreže žena s invaliditetom** koji je održan od 11.-13. rujna 2008. godine u Hotelu Varaždin u Selcu. Edukacija se odvijala kroz niz radionica za prisutne žene s invaliditetom članice udruga iz cijele Hrvatske. Gđa. Vesna Stipanović je vodila *Kreativnu radionicu* i svojim znanjem o slikarskim tehnikama pridonijela razvoju kreativnosti sudionica radionice. Na radionici *Komunikacija - Kako komunicirati u svojoj organizaciji*, gđe. Martina Stažnik i Ivana Biškup su svojim stručnim savjetima objasnile važnost komunikacije i komunikacijskih vještina. Budući da se financiranje udruga u današnje vrijeme najviše osniva na projektima, od velike važnosti bila je radionica *Razvoj projektne ideje - Pisanje projektnog prijedloga*. Na radionici *Plan rada mreže – Brainstorming*, koordinatorica i voditeljica projekata Mreže, gđa. Marica Mirić napravila je evaluaciju dosadašnjih aktivnosti te potaknula sve žene da svojim angažmanom

doprinesu radu i prepoznavanju važnosti Mreže žena osoba s invaliditetom. Posebice je istaknula Kampanju u 9 gradova (Beli Manastir, Slatina, Virovitica, Varaždin, Sisak, Koprivnica, Karlovac, Pula i Zagreb) koju su aktivistice planirale provesti 22. rujna 2008. povodom obilježavanja Nacionalnog dana borbe protiv nasilja nad ženama. U tu svrhu se planira na prigodnim info štandovima prikazati stanje nasilja nad ženama s invaliditetom prema podacima koji su prikupljeni na SOS telefonu (01/ 4813- 999) za žene žrtve nasilja. Radionicu *Oснаživanje žena s invaliditetom* vodila je klinička psihologinja mr.sc. Ines Denona. Osnovni cilj ove radionice bio je psihološko osnaživanje žena u njihovom radu u udrugama, savezima i privatnom životu.

- **3. – 5. listopada 2008. godine** - U Selcu se u organizaciji Saveza društava multiple skleroze Hrvatske, održao VII. Hrvatski simpozij oboljelih od multiple skleroze pod nazivom ***Žene i multipla skleroza***. Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom pozdravila je sudionike i predstavila rad Ureda te pozvala članove saveza i udruga oboljelih od multiple skleroze na suradnju. Kao zaključci sa simpozija navedeni su: Osnovati pokret za osnaživanje žena s multiplom sklerozom na nivou SDMSH u 2009. godini koji će se provoditi kroz udruge-članice s naglaskom na manja mjesta, učiniti dostupnim sve lijekove kojima se tretira multipla skleroza prema EU standardima, učiniti stacionarnu rehabilitaciju dostupnom ženama s multiplom sklerozom prema njihovim organizacijskim potrebama radi zbrinjavanja obitelji, te im pomoći uskladiti s obiteljskim obavezama, poticati otvaranje prilagođenih ginekoloških stolova za osobe s invaliditetom u svim ginekološkim ambulancama, uputiti elaborat potreba zbrinjavanja obitelji žena s multiplom sklerozom u Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te uputiti potpisane peticije u Zajednicu saveza osoba s invaliditetom Hrvatske radi ubrzanja zakona o naknadi za invaliditet.
- **26. – 28. rujna 2008. godine** - Pod pokroviteljstvom predsjednika Republike Hrvatske Stjepana Mesića i supokroviteljstvom potpredsjednice Vlade Republike Hrvatske Jadranke Kosor, u hotelu Lav u Vukovaru održan je ***XIII. Simpozij za osobe s invaliditetom***. Organizator je bila *Zajednica saveza osoba s invaliditetom Hrvatske – SOIH*. Tema simpozija bila je *Lokalne strategije – garancija primjene UN Konvencije o pravima osoba s invaliditetom*. Skupu su prisustvovali mnogi visoki dužnosnici Republike Hrvatske te predstavnici saveza i udruga osoba s invaliditetom. Uz domaćine, govorili su i mnogobrojni gosti među kojima i pravobraniteljica za osobe s invaliditetom. Nakon pozdravnih govora uslijedila su izlaganja pojedinih lokalnih strategija RH. Drugi dan simpozija, 28. rujna održano je izlaganje "Osobni asistenti - kako dalje u sustav?". Predstavljena je "Kampanja za primjenu Konvencije" te su uslijedili zaključci simpozija, odnosno koja je uloga udruga: pratiti i poticati primjenu ljudskih prava u lokalnoj zajednici; partnerski sa lokalnom zajednicom poticati primjenu Konvencija o pravima osoba s invaliditetom; razvijati vlastite kapacitete; davati poticaje matičnim savezima i SOIH-u kao inicijative prema državi; pripremati izvješća o primjeni Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u vlastitoj lokalnoj zajednici te suradnja s medijima.
- **16.-18. listopada 2008. godine** - Hrvatski savez udruga tjelesnih invalida organizirao je desetu Školu za voditelje udruga ***Znanjem do bolje kvalitete života osoba s invaliditetom*** koja je održana u hotelu Golden Tulip Holiday u Zagrebu. Školu je svečano otvorila gospođa Jadranka Kosor, potpredsjednica Vlade Republike Hrvatske, ministrica

Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i predsjednica Povjerenstva Vlade RH za osobe s invaliditetom. Pozdravnim govorom sudionicima se uz druge uzvanike obratila i pravobraniteljica za osobe s invaliditetom. Pravobraniteljica je čestitala na desetogodišnjici održavanja Škole za voditelje udruga. Istaknula je da se njeno imenovanje dogodilo u istoj godini kada je na snagu stupio i najvažniji dokument za osobe s invaliditetom Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom. Pozvala je predstavnike udruga na suradnju kako bi svojim inicijativama i prijedlozima što prije i što jednostavnije ostvarili zajedničke ciljeve.

- **Od 17. do 19. listopada 2008. godine** - U hotelu Sol Garden Istra u Umagu održan je **Radni vikend Hrvatske udruge paraplegičara i tetraplegičara**. Teme seminara bile su: konvencija UN o pravima osoba s invaliditetom u primjeni hrvatskog zakonodavstva, važnost osobne asistenture u svakodnevnom životu osoba s najtežim stupnjem invaliditeta i starenje sa spinalnom ozljedom. U uvodnom dijelu skup je pozdravila i Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, koja je ujedno bila i jedna od voditeljica radionice pod nazivom *Neovisno življenje i osobna asistentura*. Ciljevi seminara su podizanje svijesti svake osobe s ozljedom kralježnice o potrebi svakodnevne brige o sebi kako bi se prevenirale opasne komplikacije (dekubitusi, kronične bolesti, osteoporoza, urinarne infekcije...), osnaživanje osoba s ozljedom kralježnice te njihovo uključivanje u sve tokove društva (školovanje, zapošljavanje, pronalaženje životnog partnera, planiranje potomstva, sudjelovanje u kulturnom, javnom i političkom životu...)
- **Od 21. do 23. studenog 2008. godine** - U hotelu Golden Tulip Holiday, Zagreb, održan je **7. hrvatski skup osoba s neuromuskularnim bolestima**. Dana 23. 11. 2008. skup je pozdravila zamjenica pravobraniteljice gđa. Pekeč-Knežević koja je potom sudjelovala u dopodnevnom radu skupa. Na skupu pod nazivom *Gdje smo i kako dalje?* održana su izlaganja i okrugli stolovi posvećeni temama od osobitog interesa za osobe s neuromuskularnim bolestima.
- **25. studenog 2008. godine** – Pravobraniteljica je predstavila Ured na okruglom stolu pod nazivom **Izjednačavanje prava gluhih u svjetlu Konvencije UN-a** u organizaciji Hrvatskog saveza gluhih i nagluhih. Hrvatski savez gluhih i nagluhih pod pokroviteljstvom podpredsjednice Vlade gđe Jadranke Kosor te Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te u suradnji sa SOIH-om, od rujna 2008. godine započeo je kampanju za priznanje Hrvatskog znakovnog jezika kao jezika manjine. Planirano je da kampanja traje do 12. mjeseca 2008. godine. Pravo na informaciju je jedno od osnovnih ljudskih prava. U kontekstu ljudskih prava podupire se uporaba znakovnog jezika kod gluhih osoba i usvajanja novih tehnologija. Gluhim osobama nedostatak sluha smanjuje mogućnost primanja informacija, a nemogućnost ravnopravnog korištenja "materinjeg jezika" – znakovnog jezika, stavlja ih u položaj diskriminirane grupacije u široj socijalnoj sredini. Status znakovnih jezika u različitim državama Europe i svijeta je različit, što ovisi o razvijenosti svijesti o korisnosti za gluhe osobe, o njegovoj istraženosti i standardiziranju. U Hrvatskoj je znakovni jezik prepoznat ali ne i zakonom priznat. Priznavanjem znakovnog jezika, kao prirodnog i potpunog sredstva komunikacije za gluhe dobiva se na kvaliteti njihove integracije u širu socijalnu sredinu, te im olakšava dostupnost obrazovanju, zapošljavanju i većem broju informacija. Sukladno europskim i svjetskim trendovima i preporukama, gluhe osobe u Hrvatskoj inzistiraju na pravu na izbor načina

komuniciranja radi najkvalitetnijeg primanja informacija; službenom priznavanju Hrvatskog znakovnog jezika; podučavanju tumača i edukatora znakovnom jeziku; obrazovanju gluhih na znakovnom jeziku; pravu na slobodan izbor oralnog ili bilingvalnog obrazovnog sustava.

- **5. prosinca 2008. godine** - Zamjenici pravobraniteljice gđa. Mira Pekeč-Knežević i g. Boris Jakov Geričić sudjelovali su na tribini pod nazivom *Hrvatski savez udruga invalida rada, zakonski propisi u RH za osobe s invaliditetom* u organizaciji *Hrvatskog saveza udruga invalida rada*. U sklopu teme *Zakonski propisi u Republici Hrvatskoj za osobe s invaliditetom* gđa. Ljubica Lukačić, dipl. iur., saborska zastupnica, upoznala je prisutne s propisima koji u Republici Hrvatskoj reguliraju prava osoba s invaliditetom te s propisima koji su u proceduri izmjena, zatim o kampanji za Zakon o znakovnom jeziku te izradi prijedloga Zakona o osobnom asistentu. Na tribini je prezentiran Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju osoba s invaliditetom i odluka Fonda o ostvarivanju poticaja za poslodavce koji zapošljavaju osobe s invaliditetom. Nazočni su upoznati s izmjenama i dopunama Zakona o mirovinskom osiguranju.
- **12. prosinca 2008. godine** – U hotelu Dubrovnik, održana je *konferencija o visokoškolskom obrazovanju: pristupačan studij-pravo ili privilegij?* u organizaciji udruge za promicanje kvalitetnog obrazovanja mladih osoba s invaliditetom, Zamisli i udruge studenata s invaliditetom Sveučilišta u Zagrebu, Sizif. Kao predavači nazočili su predstavnici fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Gradskog ureda za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom te međunarodni sudionici. Ovaj događaj je građen na entuzijazmu i želji studenata s invaliditetom okupljenih u Udruzi SIZIF i Udruzi ZAMISLI za pristupačnim studijem za sve. Prvog dana na konferenciji su održana izlaganja: Gaspar Hanekart, koordinator centra za podršku pri studiranju i radu u visokom obrazovanju koji je iznio podatke o MEMORANDUMU iz Brugesu, što studenti s invaliditetom imaju na Sveučilištu u Zagrebu te kako su to omogućili kolege u Flanderskom dijelu Belgije, Slovenije, kao i predstavljanje European Agency for Development in Special Needs Education, zamjenica pročelnika za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Marinka Bakula-Anđelić predstavila je što Grad Zagreb nudi svojim studentima s invaliditetom, te što je do sada za njih napravio, pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, Anka Slonjšak, je predstavila Ured pravobranitelja za osobe s invaliditetom i mogućnosti kod pomoći osobama i studentima s invaliditetom. Drugog dana konferencije putem tematskih radionica studenti s invaliditetom i ostali zainteresirani komunicirali su i osmislili konkretne akcije koje će uskoro i provesti u djelo. Ova konferencija prikazala je različite načine u pristupu kako postići isti cilj - jednake uvjete za sve studente.

4.8. SURADNJA S PREDSTAVNICIMA MEĐUNARODNIH INSTITUCIJA

- **11. prosinca 2008. godine** – Pravobraniteljica je prisustvovala svečanom prijemu u organizaciji švedske ambasade na kojem je dogovorena daljnja suradnja.
- **12. studenoga 2008. godine** - Održan je u Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom sastanak s predstavnicima UNPD-a. Sastanku su prisutvovali Richard

Carver, LL.M., Associate lecturer, Joe Hooper, Capacity development Specialist, Dafina Gerčeva, Boris Miletić i dva prevoditelja te Mira Pekeč - Knežević i Boris-Jakov Geričić u ime Ureda pravobraniteljice.

Predstavnik UNPD-a zanimao je broj osoba s invaliditetom te općeniti problemi s kojima se susreću osobe s invaliditetom kao i zakonska regulativa njihovih prava, odnosno državne institucije i udruge koje se bave zaštitom prava osoba s invaliditetom te razlozi imenovanja posebnog pravobranitelja za osobe s invaliditetom. Osim toga, zanimala ih je suradnja s Pučkim pravobraniteljem i ostalim posebnim pravobraniteljima - pravobraniteljicom za djecu i pravobraniteljicom za ravnopravnost spolova. Naglasili smo da RH ima blizu pola milijuna osoba s invaliditetom što predstavlja veliku brojku te da su njihova prava regulirana mnogim zakonima. Vlada i Sabor su uvidjeli potrebu posebnog odnosa prema osobama s invaliditetom cijeneći ih kao jednu od najranjivijih skupina podložnih raznim oblicima uskraćivanja prava ili diskriminacije. Upoznati su i s donošenjem Zakona o suzbijanju diskriminacije.

4.9. POSJETE INSTITUCIJAMA KOJE SKRBE ZA OSOBE S INVALIDITETOM

- **7. studenog 2008. godine** – Pravobraniteljica i njezina zamjenica obišle su **Centar za odgoj i obrazovanje "Vinko Bek"** na lokaciji Nazorova 53. Centar za odgoj i obrazovanje "Vinko Bek", Zagreb, ustanova je za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju slijepa i slabovidne djece, mladeži i odraslih. Centar je ustanova socijalne skrbi, u kojoj se osobe oštećena vida rehabilitiraju po specifičnim programima, a školuju se po programima Ministarstva prosvjete i športa. "Vinko Bek" je ujedno resursni centar za cijelu Hrvatsku i djeluje na dvije lokacije: Kušlanova 59a (Srednja škola i Odjel za odrasle) i Nazorova 53 (Osnovna škola i Služba za integraciju). Pri Centru djeluje savjetovalište namijenjeno djeci oštećena vida, roditeljima te stručnim djelatnicima redovnih dječjih vrtića i osnovnih škola. U Savjetovalištu rade članovi stručnog tima - psiholog, socijalni radnik i defektolozi određenih specijalnosti. U sklopu savjetovališta nudi se psihosocijalna potpora i rehabilitacija, savjetovanje i psihoterapija, stručni savjeti, profesionalno informiranje i orijentacija, savjetovanje i pomoć u ostvarivanju potreba i prava slijepa i slabovidne djece i njihovih roditelja.

Centar je posjećen slijedom pritužbe majke jedne od učenica 8. razreda osnovne škole na kvalitetu izvođenja nastave te zastarjelost udžbenika i nedovoljnu angažiranost učiteljice u poučavanju njezine djevojčice. Prilikom obilaska Centra utvrđeno je da u njemu boravi i nastavu pohađa 35 djece. Nastava se odvija u malim skupinama od petero do osmero djece i u dva programa: redovnom i posebnom programu prilagođenom potrebama slijepa i slabovidne djece. Nakon nastave organizirano je učenje s odgajateljima u sklopu kojeg se provode i rehabilitacijske vježbe.

Centar radi po udžbenicima koje sam prilagođava individualnim potrebama djece budući da ne postoje tiskani udžbenici za ovu kategoriju učenika, a kao poseban problem su istaknute teškoće edukacije onih učenika koji uz oštećenje vida imaju i druge smetnje koje im otežavaju usvajanje potrebnih vještina i sadržaja. Zgrada nije pristupačna za osobe s invaliditetom zbog nekoliko stepenica koje priječe kretanje u invalidskim

kolicima. Ravnateljica obećaje da će se u rano proljeće izgraditi kosina za nesmetan ulazak osoba u invalidskim kolicima. Ustanova je u staroj i dotrajaloj zgradi. Pojavilo se i pitanje opremljenosti škole didaktičkim pomagalicama budući učenica 8. razreda gradivo iz matematike svladava uz pomoć abakusa jer je utvrđeno da je to jedini način na koji ona može uspješno računati. Kako ne postoji posebno prilagođeni udžbenik s programom za laku mentalnu retardaciju, u nastavi se za 8. razred koriste udžbenici za 5. razred redovitog obrazovanja koji se posebno prilagođavaju. Postavlja se i pitanje što nakon 8. razreda jer za slijepu učenike koji ujedno imaju i neki stupanj mentalne retardacije ne postoji osposobljavanje kojima se stječe neko zanimanje. Ukoliko Služba za profesionalno usmjeravanje koja djeluje pri Hrvatskom zavodu za zapošljavanje procijeni da dijete svojim mogućnostima nema uvjeta za osposobljavanje za neko zanimanje predlaže se njegovo uključivanje u radno-okupacioni tretman koji provodi Centar.

Povodom pritužbe, iznose problem prilagođavanja nastavnih sadržaja za djecu koja uz sljepoću, odnosno visoku slabovidnost imaju pridružene smetnje pa se teško provodi kompleksna rehabilitacija zbog objektivnih ograničenja koja je prema njihovim navodima prisutna i kod djevojčice čiji su se roditelji pritužili Uredu pravobraniteljice. Žale se na nemogućnost uspostavljanja dobre suradnje s roditeljima koji su djevojčicu samovoljno isključili iz programa boravka u kojemu se provodi rehabilitacija i vježbe vida uz neke slobodne aktivnosti nužne za pravilan razvoj djeteta te na precjenjivanje sposobnosti djevojčice i nerealna očekivanja roditelja. Zbog složenosti problema, ali i poteškoća u komunikaciji roditelja i Centra, predložen je od strane ovog Ureda zajednički sastanak, proširen predstavnicima drugih državnih tijela i institucija u prosincu 2008. godine međutim, sastanak je odgođen za siječanj 2009. godine.

- **18. prosinca 2008. godine** - Unutar redovitog programa obilaska ustanova u kojima su smještene osobe s invaliditetom kako bi se dobio uvid u uvjete u kojima žive, pravobraniteljica i njezina zamjenica obišle su **Centar za rehabilitaciju Zagreb, podružnica Paunovac**. Uz svoju osnovnu funkciju pružanja osnovnoškolskog odgoja i obrazovanja Centar pruža usluge stalnog i tjednog smještaja u sklopu kojih se provode aktivnosti u svrhu rehabilitacije, kao i njege i brige o zdravlju, cjelodnevnog (10 sati) i poludnevnog (6 sati) boravka te različite vidove terapije: likovna, glazbena, fizioterapija, kineziterapija i logopedski tretman. Korisnici usluga su djeca i mladež, životne dobi od 11 do 21 godine, s umjerenom i težom mentalnom retardacijom, a kapacitet ustanove je 65 korisnika. Posebnost podružnice je njegovanje likovne kulture kroz tradicionalnu međunarodnu likovnu koloniju Paunovac, koja se održava svake godine u okviru kulturne manifestacije "Svibanjski susreti". Uvidom je utvrđeno da su korisnici smješteni u izrazito lijep i dobro opremljen prostor te da im se pružaju visokokvalitetne obrazovne i rehabilitacijske usluge.
- **20. studenog 2008. godine** – U sklopu kampanje *Povezani zdravljem* koju je provela Varaždinska županija i Grad Varaždin u **varaždinskoj Šestoj osnovnoj školi** prigodnim programom i izložbom likovnih i literarnih radova na temu invaliditeta obilježen je *Međunarodni dan djeteta*. Tim su povodom školu posjetile pravobraniteljica i njezina zamjenica. U školi je u sustav redovitog osnovnoškolskog obrazovanja uključeno 120 učenika s teškoćama u razvoju i 19 djece s invaliditetom, manji je broj slabovidnih učenika i učenika oštećena sluha, a najviše je djece s cerebralnom paralizom. Škola je u

potpunosti prilagođena, ne samo arhitektonskim rješenjima, nego i stručno-pedagoškim radom, zahvaljujući donacijama opremljena je suvremenim didaktičkim pomagalicama, a posebno je vrijedna vršnjačka pomoć učenicima s teškoćama. Škola je primjer kako se uz veliki angažman ravnateljice mogu motivirati ne samo stručni suradnici nego i resursi u lokalnoj zajednici. U suradnji s gradskim uredom za zdravstvo, škola ima i asistenta u nastavi pa se uistinu može smatrati primjerom škole jednakih mogućnosti u kojoj su stvoreni uvjeti za kvalitetno obrazovanje djece s teškoćama u razvoju. Prilikom posjeta školi, pravobraniteljica se osvrnula na pitanje osiguranja kvalitetnog obrazovanja djece s teškoćama u razvoju. Navela je da je ratificiranjem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom u svibnju 2008. Republika Hrvatska preuzela obvezu usklađivanja us vijest svakog pojedinca njezine osnove i time pomaganje njezine provedbe. Prava djece s teškoćama u razvoju navode se u članku 7 Konvencije na kojem su se prilikom donošenja Konvencije posebno angažirali predstavnici osoba s invaliditetom iz Republike Hrvatske. Iz članka je vidljivo kako je nužno osigurati sve potrebne mjere kako bi i djeci s teškoćama u razvoju zajamčili puno uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda i ravnopravnosti. Kvalitetno obrazovanje jedno je od temeljnih ljudskih prava i svoj djeci, bilo s teškoćama ili bez teškoća, treba omogućiti jednaki pristup, bez arhitektonskih barijera i, uz pomagače u nastavi, uz individualni prilagođen program i prilagođene udžbenike koji zadovoljavaju njihove potrebe. Pravobraniteljica je ocijenila da je slika koju predviđa Konvencija slika visokokvalitetnog sustava obrazovanja koja uz određene preinake i zajedničku suradnju svih institucija, može postati stvarnost kao što to pokazuje primjer Šeste osnovne škole, Varaždin.

Nakon obilaska škole održan je susret s roditeljima troje djece s težim teškoćama u razvoju iz okolice Čakovca radi savjetovanja o njihovim pravima. Posebno ih je interesirao status roditelja- njegovatelja te osiguravanje pomagača u nastavi bez kojeg je školovanje njihove djece izrazito otežano. Na sastanku je dogovoreno da se roditelji obrate gradu Čakovcu s izrađenim okvirnim financijskim planom te ravnateljici škole koja izražava dobru volju za suradnju i potporu obiteljima i da predlože osobe koje bi bile pomagači u nastavi, a da će Ured napisati preporuku nadležnim institucijama.

- **18. studenog 2008. godine** - Na temelju pritužbe majki dvoje djece s teškoćama u razvoju, pravobraniteljica i njezina zamjenica obišle su **Centar za odgoj i obrazovanje Goljak- podružnica Rudeš** gdje su smještene djeca s motoričkim smetnjama. U Centru se provodi osnovnoškolsko obrazovanje uz dnevni boravak u sklopu kojeg se provodi fizikalna, radna i govorna terapija i pruža pomoć u učenju. Majke su se pritužile da djeca provode previše vremena u školi i da odlaze od kuće ujutro, a vraćaju se tek navečer. Centar organizira prijevoz za djecu od kuće do škole i to za područje grada Zagreba i zagrebačke županije. Djelatnici Centra su naveli da nije moguće uskladiti različite želje roditelja glede vremena boravka u Centru. Isto su tako uputili zahtjev za pomoć zbog nedostatka pratitelja za djecu prilikom prijevoza što je posebno važno za djecu s epilepsijom.
- **16. prosinac 2008. godine** - Pravobraniteljica i njezini zamjenici obišli su **Klinički zavod za rehabilitaciju i ortopedsku pomagala** u Božidarevićevoj ulici. Zavod je započeo s radom 6. svibnja 1961. godine i jedina je zdravstvena ustanova u Hrvatskoj koja se sustavno bavi rehabilitacijom osoba s amputacijom udova i područjem ortopedskih pomagala. U sklopu

obilaska Zavoda pravobraniteljica i njezini zamjenici upoznali su se s djelokrugom rada Zavoda i njegovim prostornim problemima odnosno potrebom za povećanjem kapaciteta. S tim u vezi je napomenuto da je napravljen plan rekonstrukcije i da se čeka odobrenje Grada. U Zavodu se ambulantno i stacionarno provodi rehabilitacija, a u svrhu prilagodbe na ortopedska pomagala provode se radna i fizikalna terapija. Predstojnik Zavoda doc. dr. sc. Miroslav Jelić upoznao je pravobraniteljicu i njezine zamjenike s načinom na koji se provodi rehabilitacija osoba s invaliditetom.

Budući je područje ortotike i protetike jedan od temelja rada s osobama kojima su amputirani udovi, Ured je prepoznao važnost inicijative **Tehničkog veleučilišta u Zagrebu o osnivanju Stručnog studija protetike i ortotike** te dao potporu. Osnivanje studija značilo bi slijediti potrebe osoba s invaliditetom, ali i dobra iskustva i primjere razvijenih zemalja na planu izrade i prilagodbe ortopedskih i drugih pomagala i onih nastojanja u kojima primjena suvremenih tehnologija kroz obrazovane stručnjake daje pokretljivost onima kojima je ona rođenjem ili stečenom nesposobnošću kretanja oduzeta.

5. ZAHTJEVI GRAĐANA REPUBLIKE HRVATSKE UPUĆENI UREDU PRAVOBRANITELJICE ZA OSOBE S INVALIDITETOM

U tekstu izvješća koji slijedi, opisani su pojedinačni slučajevi kod kojih zbog zaštite privatnosti stranaka, izostavljeni su identifikacijski podaci o fizičkim i pravnim osobama. O svakom opisanom slučaju u izvješću koji je od trenutka dostave Hrvatskom saboru dostupan široj javnosti mogu se na zahtjev, poštujući pravila o tajnosti podataka dati na uvid potpuni podatci svima koji za to imaju pravni interes.

5.1. PRIKAZ PODATAKA ZA RAZDOBLJE OD 1. SRPNJA DO 31. PROSINCA 2008. GODINE

Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom su se obraćali građani Republike Hrvatske sa svojim prijedlozima za razmatranje pitanja od značaja za zaštitu prava i interesa osoba s invaliditetom, pisano putem redovne pošte, telefonski i elektronskom poštom. Uredu se na taj način prosječno obraćalo do 15 stranaka dnevno i to tražeći savjetovanje iz različitih područja, informacije, upute, potporu ili preporuke. U daljnjem tekstu izvješća nalaze se opisana područja u kojima su najčešće zaprimljeni zahtjevi stranaka. Prije same problematike pojedinog područja navodimo citate dijelova članaka Konvencije o pravima osoba s invaliditetom kao međunarodnog dokumenta s kojim bi trebali biti u skladu svi propisi Republike Hrvatske.

S obzirom na to da je Ured novoosnovan, uredsko poslovanje je vođeno u otežanim okolnostima budući da je do 1. studenog 2008. u Uredu radila samo pravobraniteljica, a nakon tog datuma su u rad Ureda uključeni i zamjenici.

Pod zaprimljene podneske mislimo na zahtjeve, pritužbe, zamolbe pojedinaca i inicijative udruga.

Ukupan broj zaprimljenih podnesaka odnosi se na 256 stranaka, koji su pristigli putem redovne pošte, elektronske pošte i faksom, s tim da je 185 otvoreno kao predmet. Putem telefona je odrađeno 434 savjetovanja iz različitih područja. Na područja mislimo : područje pristupačnosti, socijalne skrbi i mirovinskog osiguranja, imovinsko pravnih odnosa, zdravstvene zaštite, obrazovanja, zapošljavanje i rada, zakonodavstva, nasilja i ostvarivanja prava vojnih invalida.

Brojevi nisu u potpunosti relevantni jer se uružbeni zapisnik počeo voditi od 1. listopada 2008. godine.

Prikaz 1. Zaprimljeni podnesci prema sredstvu komunikacije sa strankama

	13	94	129	198	434
/					
50	46	62	46	52	256

Kao što se vidi iz gore navedenog tabličnog prikaza, specifičnost rada Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom je taj što se izrazito velik broj upita, prijava, informiranja i pritužbi podnosi telefonom. To se događa zbog toga što osobe s invaliditetom često žive same ili sa starijim članom obitelji. Kad se radi o djeci s teškoćama u razvoju, roditelj ih ne može ostaviti same, a ima i slučajeva u kojima član obitelji ne može ostaviti svojeg bližnjeg – odraslu osobu, zbog težine invaliditeta. Posebno je složena situacija u ruralnim sredinama gdje je dostupnost informacija i pristupačnost najveći problem.

Ured je održavao pojedinačne sastanke sa strankama, koje su u uglavnom bile s područja Grada Zagreba i Zagrebačke županije, a rjeđe iz drugih županija. Točan broj takvih sastanaka u razdoblju do 1. studenog 2008. godine nije relevantan.

Od 1. studenog 2008. godine provodi se točnija evidencija u kojoj je zabilježeno četrdeset pojedinačnih sastanaka sa strankama vezano za pravne i druge savjete iz područja zakonodavstva, socijalne skrbi i mirovinskog osiguranja.

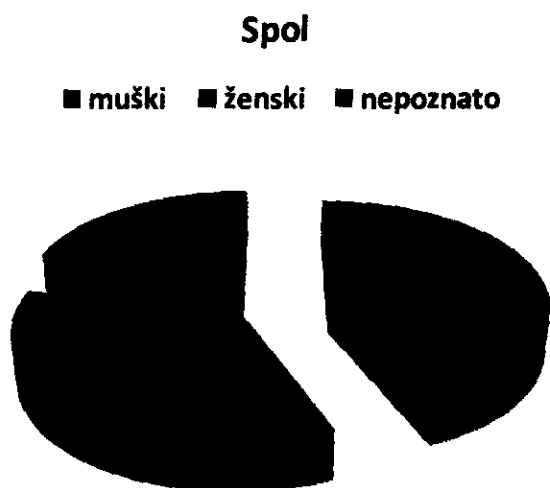
Prikaz 2. Broj riješenih i neriješenih otvorenih predmeta prema mjesecima

17	20	23	17	10	87
16	9	25	21	27	98
33	29	48	38	37	185
5	3	15	17	25	65

Iz gore navedenog prikaza vidljivo je da je od ukupno 185 otvorenih predmeta, 87 predmeta, odnosno njih 47 %, riješeno, dok je njih 98, odnosno 53 %, neriješeno.

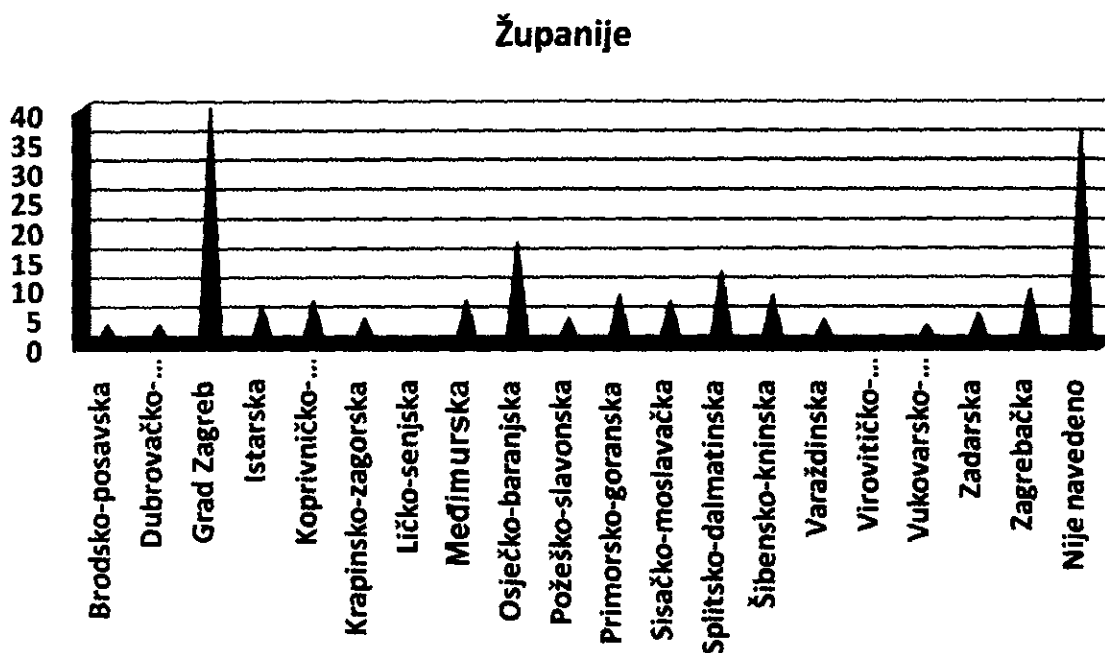
Od 33 neriješena predmeta neki nisu u nadležnosti Ureda, neki su prosljeđeni pučkom pravobranitelju dok je jedan mali broj predmeta neriješiv zbog nedostatka valjane dokumentacije. Od 98 neriješenih predmeta koji su otvoreni u 2008. godini, njih 65 je preneseno u 2009. godinu.

Prikaz 3. Ukupni broj stranaka prema spolu

Iz gore navedenog prikaza, možemo vidjeti da su zaprimljeni zahtjevi češće prijave koje se odnose na stranke muškog spola, odrasle ili djecu, 44 %, odnosno 81 prijava. Iz znatnog dijela zahtjeva – 22 %, odnosno 40 prijava, nije bilo moguće utvrditi spol stranke i to smo označili na grafikonu kao „nepoznato“. To se odnosi na otvorene predmete u kojima je podnositelj Udruga osoba s invaliditetom, Savez osoba s invaliditetom ili neka druga institucija. Kada su podnositelji bile pravne osobe tada se radilo o specifičnim potrebama veće populacije građana, stoga nije bilo moguće odrediti spol.

Prikaz 4. Otvoreni predmeti po županijama

Iz grafičkog prikaza koji pokazuje raspoređenost zaprimljenih zahtjeva koji su otvoreni kao predmeti, prema županijama vidljivo je da ih je najviše zaprimljeno s područja grada Zagreba, 21,6 % (odnosno 40 zahtjeva). Povećani broj zahtjeva zaprimljen je i iz županija u kojima je u razdoblju na koje se odnosi izvješće predstavljen Ured pa su stoga osobe s invaliditetom upoznate s načinom na koji im Ured može pomoći u rješavanju njihovih problema. To se u prvom redu odnosi na Osječko-baranjsku županiju 17 predmeta, odnosno 9,2 % i Splitsko-dalmatinsku županiju 12 predmeta, odnosno 6,5 %.

Najmanji broj zahtjeva zaprimljen je s područja Ličko-senjske i Virovitičko-podravne županije zbog slabije informiranosti osoba s invaliditetom s tog područja o njihovim pravima, već i zbog otežane pristupačnosti kako u smislu fizičke pokretljivosti, tako i u smislu dostupnosti komunikacijskih sredstava. Čak i ovi podaci iz malog uzorka dobivenog iz prvih mjeseci rada Ureda govore u prilog činjenici da je kvaliteta življenja osoba s invaliditetom u urbanim sredinama znatno bolja od onih u udaljenijim ruralnim sredinama.

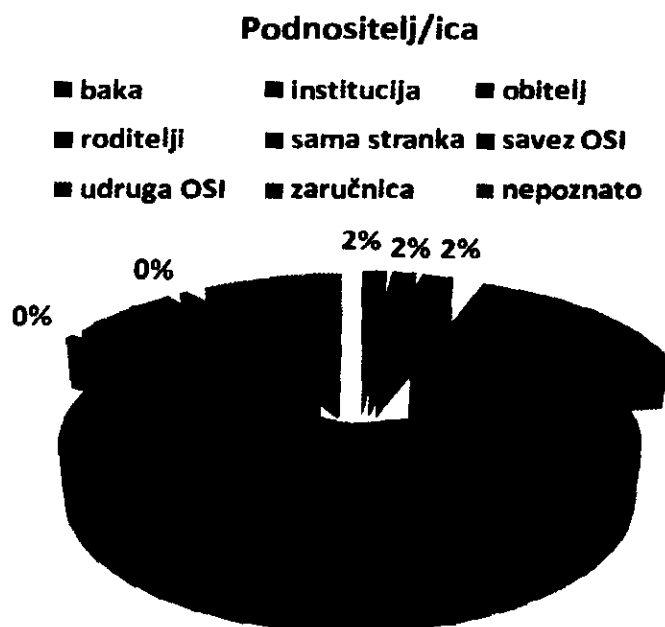
„Nije navedeno“ podrazumijeva razne zaprimljene zahtjeve koji su otvoreni kao predmeti i dobiveni putem faksa, elektronske pošte ili su podneseni anonimnom prijavom, pa se iz njih nije moglo zaključiti na koju županiju se odnose.

Prikaz 5. Ukupni broj stranaka prema dobi

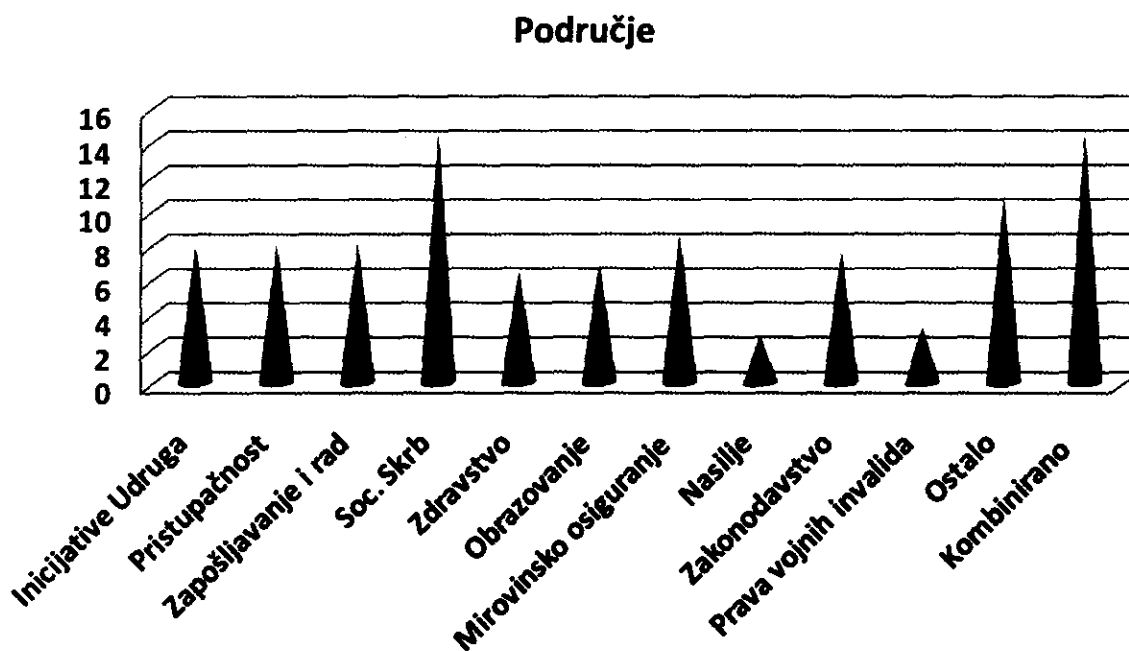
Iz prikaza je vidljivo da je najveći broj pojedinačnih zahtjeva u kojima su stranke bile odrasle osobe od 18 do 70 godina – 66 %, te djeca do 18 godina – 12 %. Pod „nepoznato“ označeno je kada su stranke same udruge ili druge institucije, tada nije moguće odrediti dob – 22 %.

Prikaz 6. Podnositelji zahtjeva

Iz prikaza je vidljivo da se u većini zahtjeva, njih 110 ili 59 %, Uredu obraćala sama stranka. U zahtjevima koja se odnose na djecu s teškoćama u razvoju, Uredu su se obraćali njihovi roditelji - 31 prijava ili 17 %, bake - 3 prijave ili 2 %, zatim obitelj - 3 prijave ili 2 %, dok je Udruga kao podnositelja bilo 14 prijava ili 8 %. 18 prijava odnosno 10 % je bilo „nepoznato“. „Nepoznato“ podrazumijeva stranke u kojima nismo sigurni da li su podnositelji pitali za sebe osobno ili za neku drugu osobu ili grupaciju.

Prikaz 7. Broj otvorenih predmeta po područjima u razdoblju od 18. lipnja do 31. prosinca 2008. godine

Iz grafičkog prikaza je vidljivo kako se najveći broj predmeta Uredu u navedenom razdoblju odnosio na ostvarivanje prava iz područja socijalne skrbi: 27 predmeta (14,6 %). U području mirovinskog osiguranja podneseno je 16 pritužbi (8,64 %). Podjednako su zastupljeni bili predmeti vezani uz pristupačnost, zapošljavanje i rad kao i inicijative udruga osoba s invaliditetom: 15 predmeta (8,1 %). Te su inicijative ukazivale na probleme s primjenom zakona i pravilnika, odnosno neusklađenosti propisa u praksi. Zatim su redom slijedili predmeti vezani uz područje zakonodavstva (7,6 %), obrazovanja (7 %) , zdravstva (6,5 %), potom oni vezani uz razne oblike nasilja (2,7 %) i ostvarivanje prava vojnih invalida po osnovi sudjelovanja u Domovinskom ratu ili Drugom svjetskom ratu (3,2 %).

Nadalje, 14,6 % predmeta uključivalo je više različitih područja i iz tog razloga su uvršteni u kategoriju „kombinirano“.

U kategoriji „ostalo“ nalazi se 20 zahtjeva (10,8 %) građana iz različitih područja koje nismo izdvojili u pojedinačna područja, a odnosili su se na imovinsko-pravne odnose, diskriminaciju i financijsko poslovanje. U tu skupinu uvršteni su i zahtjevi koji nisu u nadležnosti Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom.

5.2. POJEDINAČNI SLUČAJEVI POVREDE PRAVA PREMA PODRUČJIMA

U područjima koja su navedena donosimo prikaz izabranih pojedinačnih slučajeva povrede prava na koja su upućivali zahtjevi stranaka. Za svako područje citirani su izvatici određenog članka iz Konvencije o pravima osoba s invaliditetom i Fakultativnom protokolu uz Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom („Narodne Novine – Međunarodni ugovori“ br. 6/07., 3/08., 5/08.) (u daljnjem tekstu Konvencija o pravima osoba s invaliditetom). Potom su navedene mjere koje je Ured poduzeo u svezi izloženih predmeta, ali i napomene, odnosno zaključci Ureda koji su se nametnuli nakon rješavanja pojedinačnih slučajeva i suradnje s institucijama.

5.2.1. PODRUČJE SOCIJALNE SKRBI I MIROVINSKOG OSIGURANJA

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom u čl. 28. propisuje:

„Primjereni životni standardi i socijalna zaštita“

1. *Države stranke priznaju pravo osobama s invaliditetom na odgovarajući životni standard za njih i njihove obitelji, uključujući odgovarajuću prehranu, odijevanje, stanovanje, kao i na stalno unaprjeđenje životnih uvjeta te će poduzeti odgovarajuće korake kako bi zaštitile i promicale ostvarenje ovog prava bez diskriminacije na osnovi invaliditeta.*

2. *Države stranke priznaju pravo osoba s invaliditetom na socijalnu zaštitu i na uživanje tog prava bez diskriminacije na osnovi invaliditeta, te će poduzeti odgovarajuće korake kako bi zaštitile i promicale ostvarenje ovog prava, uključujući i mjere u svrhu:*

(a) osiguranja jednakog pristupa osoba s invaliditetom čistoj vodi i osiguranja dostupnosti odgovarajućih i financijski pristupačnih usluga, uređaja i drugih vrsta pomoći vezanih uz potrebe koje proizlaze iz invaliditeta,(...).

(c) osiguranja pristupa državnoj pomoći osobama s invaliditetom i njihovih obitelji koje žive u uvjetima siromaštva kako bi podmirili izdatke vezane uz invaliditet, uključujući odgovarajuću obuku, savjetovanje, financijsku pomoć i povremenu pomoć u kući oko skrbi za osobu s invaliditetom, (...).

(e) osiguranja ravnopravnoga pristupa osobama s invaliditetom programima i beneficijama vezanim uz mirovine.

5.2.1.1. PODRUČJE SOCIJALNE SKRBI

Broj prigovora upućenih ovom Uredu u drugoj polovici 2008. godine koji se odnose na odbijanje prava na osobnu invalidninu ili na nepriznavanje statusa roditelja njegovatelja premašuje broj ostalih pritužbi. Osim toga, evidentirano je više od 80 telefonskih razgovora u kojima je pruženo niz savjeta o pravima iz područja socijalne skrbi. Otvoreno je 27 predmeta ili 14,6 %.

Želimo naglasiti da je uočena neujednačenost u primjeni odredbi Zakona o socijalnoj skrbi (NN br. 73/97, 27/01, 59/01, 82/01103/03, 44/06 i 79/07) od strane prvostupanjskih tijela

(centara za socijalnu skrb), ali još je zamjetnija razlika u tumačenju i primjeni mjerila Pravilnika o sastavu i načinu rada prvostupajskih tijela vještačenja u priznavanju prava iz socijalne skrbi i drugih prava po posebnim propisima (NN 64/02 i 105/07).

Kako su navedena mjerila uopćena i nedorečena, ona otvaraju mogućnost različitih poimanja težine i trajnosti oštećenja kao temelja na koji se oslanja pravo na osobnu invalidninu.

Nadalje, kako je Zakonom propisano da u slučajevima priznavanja prava na osobnu invalidninu teže i trajno oštećenje mora postojati prije 18. godine života upravo ova odredba Zakona o socijalnoj skrbi izaziva posvemašnje nerazumijevanje. Mnoge teške i trajne invalidnosti nastupe upravo nakon 18. godine, bilo kao posljedica progresivnih bolesti ili teških ozljeda pa vrijeme nastanka težine oštećenja dovodi do neravnopravnog položaja raznih kategorija osoba s invaliditetom.

Priznavanjem prava na status roditelja njegovatelja i na nezaposlene roditelje učinjen kvalitativni pomak u vrednovanju brige i priznanju roditelju koji tu brigu pruža djetetu s najtežim oštećenjem ili oštećenjima zdravlja. Međutim, nepriznavanje ovog prava u slučajevima kada su djeca uključena u neki od programa poludnevnog ili dnevnog tretmana izaziva burna negodovanja neovisno o činjenici što se Zakon rukovodi najboljim interesom djeteta i što je motiv za uvođenje ovoga prava i bila nemogućnost uključivanja u bilo koji dnevni program. Stoga se veliki broj pritužbi odnosi na odredbe Zakona koje isključuju mogućnost ostvarivanja prava na status roditelja njegovatelja ako dijete može biti uključeno u neki od programa dnevnog boravka smatrajući ovu odredbu Zakona nepravednom. Nadalje, pritužuju se i na prisutnu neujednačenost u procjeni uvjeta propisanih onim odredbama Zakona koje reguliraju ovo pravo.

Opis predmeta ur.broj: 103–18-08:

Pravobraniteljici za osobe s invaliditetom pritužbom putem telefona, 9. rujna 2008. godine su se obratili roditelji B.A., iz P. Radi se o 22-godišnjoj djevojci s teškom psihomotornom retardacijom koja je od najranije dobi korisnica prava na poludnevni smještaj Doma za djecu i mladež s cerebralnom paralizom. Uprava Doma je dana 20. lipnja 2008. godine donijela odluku da se B.A. prekine poludnevni boravak s obrazloženjem da B.A. ne mogu više pružati uslugu poludnevnog boravka zbog specifičnih potreba korisnice.

Odluku o prekidu uputili su Centru za socijalnu skrb koji je 08. rujna 2008. godine donio rješenje o prestanku prava na skrb izvan vlastite obitelji – poludnevni boravak.

Centar za socijalnu skrb je ovim rješenjem ukinuo poludnevni boravak stranci koji je priznao 2005. godine.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Obrazloženje o ovom postupku nije vjerodostojno iz razloga što su potrebe stranke danas identične potrebama iz 2005. godine, stoga nije uvjerljivo njihovo opravdanje da su roditeljima predlagali trajno zbrinjavanje u nekoj od ustanova socijalne skrbi (kakva ne postoji na širem području grada) kao i prijedlozi roditeljima da ostvare pravo na status roditelja njegovatelja. Postojanje mogućnosti ostvarivanja prava na status roditelja njegovatelja ne znači i obvezu roditelju da ovo pravo i koristi.

U cjelokupnom postupku odluke o prestanku smještaja koju je Dom uputio Centru, a Centar slijedom iste donio rješenje o prestanku prava na poludnevni boravak nije vidljiv najbolji interes stranke da ostane u okružju vlastite obitelji, a da joj kroz uključenost u poludnevni boravak bude osiguran stručni tretman i njega.

Roditelji su na rješenje Centra za socijalnu skrb pravodobno uložili žalbu. Ured pravobraniteljice je više puta telefonski razgovarao s roditeljima te je pisanim putem 25. rujna 2008. godine zatraženo očitovanje Centra za socijalnu skrb o mjerama koje su prethodile rješenju o prekidu posebno o odluci stručnog tima Doma i Upravnog vijeća, te stručno mišljenje prvostupanjskog tijela vještačenja o potrebama rehabilitacijskih postupaka i individualnog tretmana. Istog datuma je o poduzetome obaviještena obitelj stranke pri čemu je naglašeno poštivanje interesa stranke, te izbora onih rješenja koja će taj interes očuvati sukladno Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom te nacionalnih dokumenata koje je Republika Hrvatska slijedom Konvencije donijela. 3. listopada 2008. godine Centar za socijalnu skrb nam iznosi svoje očitovanje u kojem navode odluku o prestanku smještaja, odnosno uključanja u Dom. Roditelji su 18. rujna 2008. godine uložili žalbu.

Ishod:

Stranka je isključena iz smještaja u Domu i živi s roditeljima koji su zaposleni. Žalba još nije riješena. Ishod nije poznat.

Napomena:

Premda socijalna skrb u novijoj hrvatskoj povijesti nije jedina koja u svojoj nadležnosti ima zaštitu djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom, ona po tradiciji predstavlja onu djelatnost koja se oduvijek bavila marginaliziranim skupinama građana pa je pod svjetlom te stigme zamagljena neosporna vrijednost mnogih nastojanja institucija i ustanova socijalne skrbi na planu brige o osobama s invaliditetom. Koliko je ova djelatnost značajna zbog činjenice da su u njoj koncentrirana mnoga prava osoba s invaliditetom, toliko je izloženija kritičnom oku javnosti i nerijetko optuživana za nerazumijevanje i uskraćivanje prava. Ovo je razumljivo stoga što su neka prava u sustavu socijalne skrbi po svom materijalnom ekvivalentu slična pravima iz sustava mirovinskog osiguranja, pa za mnoge osobe s invaliditetom i članove njihovih obitelji znače zajamčenu socijalnu sigurnost. Ovdje konkretno mislimo na osobnu invalidninu te na status roditelja njegovatelja. Nepriznavanje ovih prava je u mnogim slučajevima razlogom obraćanja Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom od strane osoba s invaliditetom ili njihovih zakonskih zastupnika.

Međutim, zajedničko obilježje velikog broja pritužbi je izrazito nepovjerenje i podozrivost prema radu i djelovanju centara za socijalnu skrb i ustanovama socijalne skrbi. Pri tome treba naglasiti da je veća je percepcija o uskraćivanju određenih prava od činjeničnog stanja. Mnoge osobe s invaliditetom i njihovi zakonski zastupnici, odnosno roditelji djece s teškoćama smatraju da su mnogi zakonski propisi koji reguliraju prava osoba s invaliditetom nepravedni te da su prava civilnih invalida podcijenjena u odnosu na prava ratnih vojnih invalida.

5.2.1.2. PODRUČJE MIROVINSKOG OSIGURANJA

Veliki broj osoba s invaliditetom pritužuje se na nedovoljno jasna obrazloženja rješenja kojima se ne priznaje neko traženo pravo iz sustava mirovinskog osiguranja budući su ista u većini slučajeva uopćena i ne odražavaju posebnosti svakog individualnog slučaja. Najčešće pritužbe vezane su za pitanja koja se vide iz niže prikazanih slučajeva. Uz niz savjetovanja putem telefona, otvoreno je 16 predmeta, odnosno 8,64%.

Opis predmeta ur.broj: 106-25/08:

Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom pritužbom putem telefona se obratila gospođa Š. Z-K, iz R. Obratila se za pomoć jer joj je rješenjem područne službe Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje uskraćeno pravo na uvećani dječji doplatok temeljem težeg oštećenja zdravlja.

U obrazloženju rješenja poziva se na činjenicu da doplatok za djecu za imenovanu može ostvariti roditelj, staratelj i osoba kojoj je na temelju nadležnog tijela za poslove socijalne skrbi povjerena na čuvanje sukladno čl. 6. Zakona o dječjem doplatku (NN, br. 94/ 01).

Naime stranka je osoba koja je zbog juvenilnog artritisa te nesposobnosti za rad i privređivanje nastale prije 15.-te godine života ostvarila pravo na obiteljsku mirovinu, a do spornog rješenja ostvarivala je pravo na dječji doplatok koji je dobivala u iznosu od 831,50 kn kao osoba s težim oštećenjem zdravlja (zadnji doplatok primila je za siječanj 2008. godine). Obrazloženje na koje se poziva područna služba primjenjivo je na sve korisnike dječjeg doplatka koji su ovo pravo ostvarili od dana stupanja na snagu citiranog Zakona, a budući da se kod imenovane radi o pravu stečenom prije donošenja spomenutog Zakona, ovaj propis ne može se primjenjivati na one korisnike koji su pravo na stekli ranije.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Sa strankom se više puta telefonski razgovaralo. Od stranke je zatražena dokumentacija koja je navedena dostavila 18. rujna 2008. godine. 3. listopada 2008. godine, obavještavamo stranku o mjerama koje planiramo poduzeti u njezinom predmetu.

Temeljem članka 9 stavak 2 Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom zatražili smo očitovanje područne službe Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje kako bi ispitali sve okolnosti koje su prethodile navedenom riješenju te zatražili da nas o tome izvijeste. Zatim smo zatražili objašnjenje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Središnje službe u Zagrebu pozivajući se na čl. 38 Zakona o dječjem doplatku. Citiramo članak 38 navedenog Zakona: „*korisnicima koji su ostvarili pravo na dječji doplatok za djecu s težim oštećenjem utvrđenim prema propisima iz socijalne skrbi do dana primjene ovog Zakona pripada pravo i nakon navršene 27. godine života do donošenja posebnog propisa o pravima osoba s invaliditetom*“.

Ishod:

Obrazloženje Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, Središnje službe u Zagrebu ne smatramo uvjerljivim niti opravdanim pa slijedom prigovora stranke, ali i drugih korisnika kojima se stečena prava (selektivno) ukidaju upozoravamo na činjenicu dovođenja u neravnopravan položaj grupe osoba s invaliditetom koji su pravo na uvećani dječji doplatok stekli po Zakonu koji je važio do 2001. godine.

Podsjećamo i na praksu po kojoj se stečena prava ne ukidaju, osim u slučajevima kada nastupi promjena koja utječe na ostvarivanje prava. Predmet nije riješen pozitivno za stranku.

Napomena:

Zadnja velika reforma sustava mirovinskog osiguranja započeta 1999. godine imala je za posljedicu ukidanje nekih prava koja su ostvarivale osobe s invaliditetom, odnosno djeca s teškoćama u razvoju u sustavu mirovinskog osiguranja. Međutim, ta ista prava prenesena su u sustav socijalne skrbi, ali je to značilo njihovo umanjeње zbog toga što su ista prava vezivana uz osnovicu koja vrijedi za socijalnu skrb. Radi se o pravu na profesionalno

osposobljavanje djece s teškoćama u razvoju, pravo na naknadu do zaposlenja te pravo na doplatak za pomoć i njegu.

Ukratko o pravima:

DOPLATAK ZA POMOĆ I NJEGU je pravo koje je u cijelosti prenešeno u sustav socijalne skrbi premda su korisnici ovog prava u sustavu mirovinskog osiguranja bile sve osobe koje su ostvarivale status osiguranika kao i slijepo osobe te su iznosi doplatka za pomoć i njegu prelaskom u socijalnu skrb iznosom gotovo prepolovljeni.

PRAVO NA OSPOSOBLJAVANJE ZA ZANIMANJE djece s teškoćama u razvoju također je prešlo u sustav socijalne skrbi od 1999. godine kao i *PRAVO NA NAKNADU DO ZAPOSLENJA* koja je također prepolovljena u odnosu na period kad je bilo u sustavu mirovinskog osiguranja s dodatnim restrikcijama priznavanja prava na naknadu samo u slučajevima profesionalnog osposobljavanja u posebnim ustanovama, ali ne i u redovnim odgojno-obrazovnim ustanovama.

Od 2007. godine ove naknade se više ne isplaćuju na teret sredstava socijalne skrbi nego Fonda za rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

PRAVO NA DJEČJI DOPLATAK je pravo koje je neovisno o ukupnom dohotku po članu domaćinstva i u iznosu od 25 % proračunske osnovice ostvarivala su ga djeca s teškim oštećenjem zdravlja, ali i odrasle osobe pod uvjetom da je teže oštećenje nastalo prije 18. godine.

Do 2001. godine ovo pravo nije bilo limitirano dobnom granicom, a promjenom Zakona o dječjem doplatku ono je limitirano s 27.-om godinom života. Premda je čl. 38 ovog zakona propisao da korisnicima ovog prava do donošenja Zakona i nadalje pripada pravo i nakon 27.-e godine, a do donošenja posebnog propisa o pravima osoba s invaliditetom. Kako takav propis nije donešen, nameće se zaključak da svi koji su ovo pravo ostvarili prije 1. siječnja 2002. godine i nadalje isto mogu uživati.

Međutim, područne službe Hrvatskog zavoda mirovinskog osiguranja obustavljaju isplatu prava na dječji doplatak takvim korisnicima ovoga prava zanemarujući činjenicu da se radi o stečenom pravu, ali i članak 38. Zakona o dječjem doplatku stoga svaki prestanak isplate dječjeg doplatka za osobe starije od 27.-e godine s težim oštećenjima zdravlja ima za posljedicu osim pokretanja žalbenih postupaka i pritužbe ovom Uredu.

Slijedom niza pritužbi Ured je zatražio tumačenje Središnje službe Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, ali njihovo obrazloženje ne daje odgovor na pitanje zašto se ukidaju stečena prava, a kada se ukidaju, to se čini prema nedovoljno jasnim mjerilima i neujednačeno prema korisnicima.

NAKNADA ZA TJELESNO OŠTEĆENJE više ne postoji u sustavu mirovinskog osiguranja (niti u drugom sustavu) od 1999. godine, osim za osiguranike kod kojih je tjelesno oštećenje od najmanje 30 % nastalo kao posljedica ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

Nemogućnost ostvarivanja prava na naknadu za tjelesno oštećenje izaziva nevjericu i nezadovoljstvo kod onih osoba kod kojih nastane doista teško oštećenje pa im je nepojmljivo da se isto ne vrednuje kroz sustav mirovinskog osiguranja osim za navedenu, relativno malobrojnu kategoriju osoba. Zbunjuje ih činjenica da unatoč utvrđenom tjelesnom

oštećenju, ono ne nosi pravo na naknadu pa je isto razlogom brojnih prituživanja ovom Uredu.

Budući da Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje jedini utvrđuje kategoriju, odnosno postotak tjelesnog oštećenja, ono postaje dokazom invaliditeta pa se time otvaraju brojne dileme i s razlogom je izrazito velik broj upita o pravima koja proizlaze iz utvrđenog postotka tjelesnog oštećenja.

Nadalje, visina mirovinskih primanja s osnova invaliditeta, odnosno invalidske mirovine, dodatni su izvor nezadovoljstva budući da ne pokrivaju niti osnovne životne potrebe, a kamoli potrebe za dodatnim rehabilitacijama, liječenjima i terapijama.

5.2.1.3. PODRUČJE IMOVINSKO-PRAVNIH ODNOSA

Stambeno zbrinjavanje osoba s invaliditetom

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom u čl. 28. stavak 1. propisuje:

„ Primjereni životni standard i socijalna zaštita“

- 1. Države potpisnice priznaju pravo osobama s invaliditetom na odgovarajući životni standard za njih i njihove obitelji, uključujući odgovarajuću prehranu, odijevanje, stanovanje, kao i na stalno unapređenje životnih uvjeta te će poduzeti odgovarajuće korake kako bi zaštitile i promicale ostvarenje ovog prava bez diskriminacije na osnovi invaliditeta.*

Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom se obratilo desetak osoba sa zamolbama za preporuke pri stambenom zbrinjavanju, te nekoliko pritužbi u imovinsko pravnim odnosima tražeći pravne savjete i potporu.

Primjer 1.

Opis predmeta ur.broj: 103-40a/08:

Pravobraniteljici za osobe s invaliditetom pritužbom se obratio Z.D. iz Z., radi stambenog zbrinjavanja. Pritužitelj u pritužbi u bitnome navodi da je osoba s invaliditetom (100% tjelesno oštećenje), da prebiva u Z., a temeljem ugovora o darovanju vlasnik je stana u Z. U navedenom stanu živi zaštićena najmoprimka i njen sin kao član obiteljskog domaćinstva. Pritužitelj nema riješeno stambeno pitanje već stanuje kao podstanar.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Sukladno članku 9. stavak 1. Zakona o pravobraniteljju za osobe s invaliditetom, 05. prosinca 2008. upućujemo preporuku Gradskom uredu za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Odjelu za zaštitu osoba s invaliditetom kojom od istih, a u suradnji sa Gradskim uredom za imovinsko-pravne poslove i imovinu, tražimo mogućnost iznalaženja načina za stambenim zbrinjavanjem pritužitelja.

Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Odjel za zaštitu osoba s invaliditetom odgovara nam dopisom 16. prosinca 2008. godine. Iz dopisa je razvidno da je Gradski ured za zdravstvo, rad, socijalnu zaštitu i branitelje, Odjel za zaštitu osoba s

invaliditetom još 2005. Gradskom uredu za imovinsko-pravne poslove i imovinu Grada, Odjelu za stanove i stambeno zbrinjavanje, Odsjeku za stambeno zbrinjavanje uputio preporuku za dodjelu gradskog stana u najam pritužitelju izvan liste reda prvenstva s obzirom na to da, sukladno članku 7. Pravilnika o najmu stanova ispunjava uvjete za dodjelu gradskog stana u najam. Slijedom preporuke Povjerenstvo za davanje stanova u najam uvrstilo je pritužitelja na listu prema redosljedu i raspoloživosti stanova prilagođenih osobama s invaliditetom.

Ishod:

Predmet je samo djelomično riješen s obzirom na to da pritužitelj još nije uselio u stan već (više od tri godine) čeka na dodjelu istog.

Napomena:

Pravilnik o najmu stanova propisuje da najmodavac može dati otkaz ugovora o najmu zaštićenom najmoprimcu između ostalog i ako nema riješeno stambeno pitanje za sebe i svoju obitelj, uz kumulaciju da, temeljem posebnog propisa, ima pravo na stalnu socijalnu pomoć ili ima više od 60 godina. U tom slučaju grad je dužan najmoprimcu osigurati drugi odgovarajući stan s pravima i obvezama zaštićenog najmoprimca.

Pritužitelj za sada ne ispunjava jedan od uvjeta (godine života), a drugi (pravo na socijalnu pomoć) ne želi koristiti. Na taj način ne može stupiti u posjed svoga stana što bi htio realizirati, te mu ne preostaje drugo nego čekati dodjelu gradskog stana koja, s obzirom na raspoložive kapacitete s jedne i potrebe s druge strane, ide sporo.

Primjer 2.

Opis predmeta ur.broj: 100.1-111/08;

Pravobraniteljici za osobe s invaliditetom pritužbom se obratio R.K. iz Z. radi (između ostalih) pitanja stambenog zbrinjavanja.

Pritužitelj u pritužbi u bitnome navodi da je hrvatski branitelj iz Domovinskog rata i osoba s invaliditetom, da prebiva u Z. i nema riješeno stambeno pitanje već „živi na ulici“.

Ured pravobraniteljice poduzeo je slijedeće mjere;

Ured, 11. prosinca 2008. godine upućuje dopis Gradskom uredu za imovinsko-pravne poslove i imovinu sa zamolbom za preispitivanje pritužiteljeva predmeta.

Nadalje, Ured 12. prosinca 2008. upućuje dopis Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti također sa zamolbom za preispitivanje predmeta pritužitelja. Dopisi su dostavljeni i pritužitelju.

Tijekom prosinca 2008. godine sa pritužiteljem su odvojene sastanke obavili zamjenik i zamjenica, a obzirom na nezadovoljstvo stranke naknadno još i pravobraniteljica za osobe s invaliditetom.

Ishod:

Predmet je prenesen u 2009. godinu i u tijeku je.

Po zaprimanju očitovanja tijela kojima se Ured obratio donijet će se odluka o daljnjem postupanju u predmetu.

Napomena:

Nakon obavljenih razgovora s pritužiteljem kolegij pravobraniteljice (čine ga pravobraniteljica i zamjenici) sumnja u istinitost pritužiteljevih navoda glede stanovanja.

5.2.2. PRISTUPAČNOST

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom u čl. 9. propisuje:

„PRISTUPAČNOST“

1. Države stranke ove Konvencije poduzet će odgovarajuće mjere osiguravanja pristupačnosti osobama s invaliditetom, izgradnjom okruženja, prijevozom, informacijama i komunikacijama, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sustave, kao i drugim uslugama i prostorima otvorenim i namijenjenim javnosti, kako u urbanim, tako i u ruralnim područjima, na ravnopravnoj osnovi, kako bi osobama s invaliditetom osigurale život neovisan o tuđoj pomoći i potpuno sudjelovanje u svim područjima života.(...).

2. Države stranke će također poduzeti odgovarajuće mjere radi: (...).

(e) osiguranja drugih oblika pomoći u vidu osobnih asistenata i posrednika, uključujući vodiče, čitače i stručne tumače za znakovni jezik, kako bi se olakšao pristup javnim objektima i prostorima otvorenim za javnost,

(f) promicanja drugih odgovarajućih oblika pomoći i potpore osobama s invaliditetom kako bi im se osigurao pristup informacijama,

(g) promicanja pristupačnosti novih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sustava, uključujući internet,

(h) promicanja oblikovanja, razvoja, proizvodnje i distribucije dostupnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija i sustava u ranoj fazi, tako da te tehnologije i sustavi postanu pristupačni uz minimalne troškove.“

Nepristupačnost je jedna od osnovnih prepreka koja osobe s invaliditetom priječi da se uključe i sudjeluje u život zajednice jer ih onemogućava da izađu iz kuće, kreću se ulicama ili ulaze u pojedine javne ali i privatne građevine. Zbog toga je pristupačnost građevina ali i sredstava javnog prijevoza vrlo važna i o njoj treba sustavno senzibilizirati javnost.

Uredu se pritužilo veći broj podnosioca zahtjeva i inicijativa za osiguranje pristupačnosti, međutim otvoreno je 8,1 % predmeta. Neki su predmeti pojedinačni, a neki inicijative od Udruga osoba s invaliditetom.

Primjer 1.**Opis predmeta ur.broj: 101–35/08:**

Dana 03. listopada 2008. godine Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom pisanom pritužbom se obratio A.J. iz D. radi ne postavljenog prometnog znaka odnosno osiguranja mjesta za parkiranje s oznakom za osobe s invaliditetom ispred zgrade gdje stanuje.

Podnositelj pritužbe u bitnome navodi da stanuje u ulici u kojoj su četiri nebodera s time da je znak za parkiranje za osobe s invaliditetom postavljen ispred tri nebodera dok ispred nebodera u kojem on stanuje znak nije postavljen. Nadalje, stranka u bitnome navodi da je

osoba s invaliditetom i teški bolesnik te da mu je često potreban prijevoz službe Hitne pomoći, a da je ujedno i vozač osobnog vozila.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Dana 11. listopada 2008. godine sukladno članku 9. stavak 1. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN,br. 107/07.), upućujemo dopis kojim tražimo od jedinice lokalne uprave i samouprave da nas se, sukladno članku 10. stavak 2. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom, izvijesti o poduzetom povodom upozorenja. Nadalje, dana 21. studenog 2008. godine Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom uputila je požurnicu.

Ishod:

U svom odgovoru jedinica lokalne uprave, Upravni odjel za komunalno gospodarstvo i mjesnu samoupravu izvješćuje nas kako je označeno mjesto rezervirano za vozila osoba s invaliditetom. Stranka se ponovno se obratila Uredu putem telefona navodeći da nije točno da je označeno mjesto rezervirano za vozila osoba s invaliditetom ispred njegovog nebodera, već da je postavljeno na mjesto do kojeg kola hitne pomoći ne mogu doći, odnosno iza parkirališta za osobe bez invaliditeta. U prosincu 2008. godine ponovno se upućuje upozorenje Upravnom odjelu da nas izvijeste o poduzetom. Predmet je ostao neriješen u 2008. godini.

Napomena:

Jedinice lokalne uprave i samouprave prepoznale su u ovom slučaju problem pristupačnosti građevinama osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću, ali za rješavanje jednog naizgled jednostavnog predmeta, nije bilo dovoljno ažurnosti.

Primjer 2.

Opis predmeta ur.broj: 110-33/08;

Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom se pisanom zamolbom dana 6. listopada 2008. godine obratio se I.Š. iz P. zbog pritužbe da treba dopis u pisanom obliku u kojem bi trebalo stajati da se može izražavati u pisanom obliku. Isto tako stranka je 8. listopada 2008. godine došla na sastanak u Ured. Nad strankom je u nacističkom logoru vršen medicinski eksperiment čega je posljedica teško stanje u govoru. Stranka često ima potrebu obračati se institucijama koje izražavaju nerazumijevanje u pogledu komuniciranja. Stranku jako zamara govorenje i često ne može izgovoriti određene rečenice.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Temeljem čl. 8 stavak 1 Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom, 15. listopada 2008. godine, stranci je upućen odgovor - savjetovanje u kojem ima pravo da se izražava na način koji joj odgovara, temeljem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom.

U članku 2. Konvencija navodi da komunikacija uključuje jezike, prikazivanje teksta, Braillovo pismo, taktilnu komunikaciju, uvećani tisak pristupačne multimedije kao i pisani oblik, zvučne zapise, obični jezik, osobne čitače i augmentativne i alternativne oblike, sredstva i formate komunikacije, uključujući pristupačnu informacijsku i komunikacijsku tehnologiju.

Nadalje, čl. 21 Konvencije navodi da će države potpisnice poduzeti sve odgovarajuće mjere kako bi osigurale ostvarenje ravnopravnog prava osoba s invaliditetom na slobodu izražavanja i mišljenja, uključujući i slobodu traženja, dobivanja i prenošenja informacija i ideja te prava na sve druge dostupne načine komuniciranja prema vlastitu izboru kao što je navedeno u čl. 2 Konvencije.

Stoga je neotuđivo pravo stranke da komunicira na način koji je njoj dostupan i, s obzirom na teškoće u govornom izražavanju, moguć.

Savjetovali smo stranku da se obrati Savezu udruga civilnih invalida rata Hrvatske koji također mogu pomoći u ostvarivanju strankinih prava.

Ishod:

Temeljem čl. 9 stavak 1 Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom, 15. listopada 2008. godine, stranci je dana preporuka koja mu omogućava da se izražava na način koji njemu odgovara, temeljem Konvencije o pravima osoba s invaliditetom.

Napomena:

U Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom pristupačnost je priznata kao ljudsko pravo osoba s invaliditetom. Ne samo da ima iznimno važnu ulogu u životu osoba s invaliditetom, nego je jednako bitna za starije osobe, za osobe u postoperativnom tijeku bolesti kao i za roditelje s djecom što čini 75% populacije. Osobe s različitim invaliditetom postavljaju pristupačnosti različite zahtjeve. Dok je osobama s motoričkim teškoćama najvažnija gradnja bez prepreka i prilagođen prijevoz, gluhim osobama su bitni komunikacijski elementi i vizualne informacije, a slijepi osobe trebaju orijentacijske elemente i zvučne informacije. Osobama s intelektualnim teškoćama trebaju lako razumljive informacije, ali često i elementi pristupačnosti.

5.2.3. ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom u čl. 25. propisuje:

„Zdravlje“

Države stranke priznaju pravo osobama s invaliditetom na uživanje najviših ostvarivih zdravstvenih standarda bez diskriminacije na osnovi invaliditeta. Države stranke će poduzeti sve prikladne mjere kako bi osobama s invaliditetom osigurale pristup zdravstvenim službama koje vode računa o njihovom spolu, uključujući rehabilitaciju povezanu sa zdravljem.

Države stranke posebno će:

(b) osigurati zdravstvene usluge koje su osobama s invaliditetom posebno potrebne zbog njihovog invaliditeta,(...).

5.2.3.1. Pritužbe na rad Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje

U razdoblju od rujna do prosinca 2008. godine zaprimili smo desetke telefonskih poziva u kojima smo savjetovali stranke o njihovim pravima iz zdravstvenog osiguranja. Otvoreno je 12 predmeta, odnosno 6,5 % .

Liječenje osoba s invaliditetom

Osobe s visokim stupnjem invaliditeta i sa specifičnim invaliditetom koji ima za posljedicu poremećenost funkcioniranja tijela nailaze na mnoštvo problema prilikom dolaska u zdravstvene ustanove i korištenja zdravstvenih usluga. Zdravstveno osoblje nije dovoljno educirano o pojedinim vrstama invaliditeta, a osoblja sa specijaliziranih odjela ili subspecijalista ili uopće nema ili ih nema dovoljno. Problem se pojavljuje kod svih grupacija osoba s invaliditetom od onih kod kojih je prisutno tjelesno ili senzorno do onih koji imaju intelektualno oštećenje. Češće su nam se javljale osobe s tjelesnim i senzornim oštećenjima.

Posebno su istaknuti:

1. Problemi usluga njege i pomoći i fizikalne terapije u kući
2. Ortopedska i druga pomagala (cijena i loša kvaliteta)
3. Stacionarna održavajuća rehabilitacija osoba s visokim stupnjem invaliditeta-omogućavanje pratlne, prijevoza i odobravanja termina dolaska na rehabilitaciju

Osobe se žale na postupak donošenja odluke za njegu i fizikalnu terapiju u kući. Radi se o osobama koje se ne mogu samozbrinjavati te koje zbog ograničene mobilnosti a radi prevencije (nastanak kontraktura, ublažavanje spazama i sl.) i održavanja stanja koriste usluge njege i pomoći i fizikalne terapije u kući.

- Kuće koje pružaju usluge, bilo pomoći i njege, bilo fizikalne terapije u kući rade na način da sa što manje djelatnika obuhvate što je moguće više klijenata s odobrenjem zdravstvenog osiguranja,
- Pri dogovaranju usluga, osoba s invaliditetom rijetko ima mogućnost a kamoli pravo tražiti usluge u vrijeme kada to njoj/njemu odgovara,
- Službe su još uvijek organizirane tako da rade u dopodnevnim turnusima a ne vikendom, Čak i kada bi osoba s invaliditetom mogla platiti uslugu, kuće nisu organizaciju posla prilagodile potrebama korisnika.
- Korisnici ističu da ne znaju nadležnosti i odgovornost ovih kuća (čini im se da one rade prema nekim svojim pravilima).

Ad 1.

- Postupak je vrlo kompliciran

Obrazloženje:

- Osobe s visokim stupnjem trajnog invaliditeta moraju svakih mjesec dana ići na povjerenstvo koje na temelju mišljenja specijalista (fizijatar, ortoped) odobrava korištenje ovih usluga za mjesec dana.
- Sjedišta povjerenstava su u pravilu u prostorima na katu tako da osobe s invaliditetom rijetko mogu doći do povjerenstava. Potrebna njega i pomoć u kući i fizikalna terapija u pravilu im se odobravaju po papirima, a da nitko od članova povjerenstva nije nikada vidio korisnika.
- Kada se osobi s invaliditetom odobri neka ili obje ove usluge, to je gotovo uvijek minimum mogućeg prema Pravilniku najčešće 3 puta tjedno. Nitko ne uvažava činjenicu da osoba s invaliditetom živi svih sedam dana u tjednu i da ovakve odluke

nisu primjerene. Takva odluka posebno pogađa osobe koje žive same i ne mogu računati na skrb i njegu od strane obitelji.

Ad 2.

- Problem ortopedskih pomagala (cijena i loša kvaliteta)
 - Osobe s invaliditetom javljaju se u vezi raznih problema s pomagalima; previsoke cijene pojedinih pomagala, pogotovo invalidskih kolica za djecu i elektomotornih kolica ili kolica s posebnim prilagodbama. Cijene kod posebnih prilagodbi dostignu vrlo visoku cijenu tako da ih osobe s invaliditetom rijetko mogu doplatiti. Taj se problem najviše vidi kroz brojne humanitarne akcije kroz koje se jedino pokušavaju riješiti problemi koji nisu sustavno riješeni.
 - U posljednje vrijeme ljudi se javljaju zbog lošije kvalitete pomagala i problema servisiranja. Nakon što je primjerice s radom prestala tvrtka koja je nabavljala i distribuirala Mayrina kolica, sve osobe koje su kod njih nabavile kolica ostale su bez servisa.
 - Osobe s invaliditetom koje mogu samostalno upravljati prilagođenim automobilom na ručne ili nožne komande često postavljaju upit zašto se prilagodbe na automobilu ne uvrste na listu pomagala i idu na teret zdravstvenog osiguranja jer se zapravo radi o pomagalu za mobilnost.

Ad 3.

- Stacionarna održavajuća rehabilitacija osoba s visokim stupnjem invaliditeta

Za osobe s visokim stupnjem invaliditeta koje su u svim životnim aktivnostima ovisne o pomoći druge osobe (fiziološke potrebe, hranjenje, oblačenje, okretanje u postelji, premiještanje iz postelje u kolica i nazad) stacionarna rehabilitacija je, unatoč potrebi, gotovo uvijek narušavanje dostignute kvalitete življenja.

Fizikalna terapija za osobe s visokim stupnjem invaliditeta obično se svede na polusatno vježbanje u postelji. Preostali dio dana osoba koja je ovisna o pomoći druge osobe prepuštena je sama sebi i u najboljem slučaju gledanju televizijskog aparata ako ga posjeduje. Ako ima sreće da dijeli sobu s osobom koja je u boljem stanju može se dogoditi da tijekom dana ima i koji drugi događaj. Osobi koja se ne može samostalno hraniti i piti niti može samostalno voziti kolica bez pomoći druge osobe, morala bi se osigurati pratnja/asistencija koja bi bila uz nju tijekom rehabilitacije.

Primjer 1.

Opis predmeta ur.broj: 104–54b/08;

Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom se obratila za pomoć udruga osoba s invaliditetom s pisanom pritužbom koja ukazuje na problem više osoba s invaliditetom, članova udruge. Tim osobama se osigurava medicinska pomoć i njega u kući pet dana u tjednu. U svom obraćanju podnositelj je prikazao teške probleme s kojima se susreću osobe koje bez pomoći i njege u kući ne mogu obavljati osnovne životne aktivnosti pa bi im se stoga pomoć i njega u kući trebala osigurati i u dane vikenda.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

S tim u vezi Ured se obratio Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje - Područnog ureda, s apelom da iznađu načine kako bi se osobama s najtežim invaliditetom, kojima je to nužno, osigurala svakodnevna pomoć i njega koja bi se protezala i na dane vikenda. U svom dopisu Ured je zamolio Područni ured Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje da nas obavijesti o mogućnostima ostvarenja te inicijative kao i o materijalnim i kadrovskim resursima, te o eventualnim zaprekama.

Ishod:

U svom pravovremenom očitovanju na naše upite, Područni ured nas je izvijestio da se, sukladno Pravilniku o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja, pravo na zdravstvenu njegu može odobriti maksimalno sedam puta tjedno. Tim istim Pravilnikom utvrđeno je da prijedlog za zdravstvenu njegu osigurane osobe daje izabrani liječnik u skladu s ovim Pravilnikom i drugim općim aktima Zavoda. Prema prijedlogu izabranog liječnika, Liječničko povjerenstvo područnog ureda Zavoda prema sjedištu ordinacije izabranog liječnika daje odobrenje za provođenje zdravstvene njege u kući.

Slijedom navedenog, obavijestili smo Udrugu koja nam se obratila sa zahtjevom za svakodnevnim provođenjem njege u kući o načinu ostvarivanja ovog prava. Prema tim uputama, osobe će ostvariti pravo nakon što njihov izabrani liječnik napiše prijedlog i navede šifre postupaka zdravstvene njege koje će se obavljati, a Liječničko povjerenstvo će na temelju medicinskih indikacija potom odlučiti o odobrenju tog prava.

Napomena:

Prema osnovnom zakonu sve osobe koje trebaju pomoć i njegu u kući imaju pravo na korištenje te usluge pet dana u tjednu ako je to medicinski opravdano. Kako nas je obavijestio Područni ured, posebnim pravilnikom omogućeno je da se u slučajevima kad za to postoji medicinska opravdanost to pravo produži i na sedam dana. Iz ovog slučaja je vidljivo da često puta izabrani liječnik ne daje dovoljno opsežna obrazloženja iz kojih bi bila vidljiva medicinska indikacija potrebe provedbe medicinske njege u kući i prema kojoj bi liječničko povjerenstvo našlo opravdanost za odobravanjem. Ishod je nepovoljan za stranke.

Primjer 2.

Opis predmeta ur.broj: 104–50/08;

Pravobraniteljici za osobe s invaliditetom pritužbom se obratila N.G. iz S. radi neodobravanja smještaja odnosno pratnje u specijalnu bolnici za medicinsku rehabilitaciju svom slijepom suprugu. Podnositeljica pritužbe u bitnome navodi da je suprug slijepa osoba (utvrđeno tjelesno oštećenje od 100%) i da mu je radi prijeloma lijeve noge odobreno bolničko-medicinska rehabilitacija u ugovornoj bolničkoj ustanovi. Nadalje, podnositeljica navodi kako njoj kao supruzi nije odobren smještaj u ugovornoj specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju kao pratnja slijepo osobe.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Sukladno članku 9. stavak 1. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom („Narodne Novine“ br. 107/07.), 05. studenoga 2008. godine upućujemo dopis Hrvatskom zavodu za zdravstveno osiguranje kojim je zatraženo pozitivno rješenje ovog predmeta s obzirom na izuzetno tešku situaciju u kojoj se našla osoba s invaliditetom, ujedno tražeći da nas se,

sukladno članku 10. stavak 2. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom, odmah, a najkasnije u roku od 15 dana izvijesti o poduzetom povodom upozorenja.

Ishod:

Odgovor ne primamo do kraja 2008. godine.

Napomena:

Svjesni činjenice da se u opisanom predmetu to pravo ne može primijeniti, budući da se isto primjenjuje sukladno članku 47. stavku 4. Pravilnika o pravima, uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja (NN br. 120/06, 136/06 56/07, 80/07, 96/07 i 45/08.) određena je dobna granica djeteta koji navodi da „Iznimno, osigurana osoba – jedan od roditelja djeteta mlađeg od 5 godina života ima pravo na dnevni smještaj uz dijete koje se nalazi na bolničkom liječenju u ugovornoj zdravstvenoj ustanovi za liječenje djece oboljele od akutnih bolesti na osnovi iste uputnice kojom je dijete upućeno na bolničko liječenje.“

Međutim, supružnicima osoba s invaliditetom se ne omogućuje smještaj uz supružnika za vrijeme njegova bolničkog liječenja u ugovornim bolničkim zdravstvenim ustanovama. Slijedom navedenog, Ured će sukladno svojim nadležnostima razmotriti mogućnost izmjene uvodno citiranog Pravilnika, kako bi se i supružnicima koji doduše nemaju status skrbnika, ali svakodnevno vode brigu o bračnom drugu s invaliditetom omogućilo u određenim (izuzetnim) situacijama odobravanje smještaja u ugovornoj specijalnoj bolnici za medicinsku rehabilitaciju kao pratnja osobama s invaliditetom. To je također problem i osoba s visokim stupnjem invaliditeta.

5.2.4. OBRAZOVANJE

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom u čl. 24. propisuje:

„Obrazovanje“

1. *Države stranke priznaju pravo osoba s invaliditetom na obrazovanje. U cilju ostvarenja ovog prava bez diskriminacije i na osnovi jednakih mogućnosti, države stranke će osigurati uključivost obrazovnog sustava, kao i cjeloživotno obrazovanje,(...).*
2. *U ostvarenju ovog prava, države stranke će osigurati:*
 - (a) *da osobe s invaliditetom ne budu isključene iz općeg obrazovnog sustava na osnovi svojeg invaliditeta,(...).*
 - (c) *razumnu prilagodbu individualnim potrebama,*
 - (d) *da osobe s invaliditetom dobiju potrebnu pomoć, unutar općeg obrazovnog sustava, kako bi se olakšalo njihovo djelotvorno obrazovanje,(...).*
3. *Države stranke će omogućiti osobama s invaliditetom učenje životnih i društvenih razvojnih vještina kako bi olakšale njihovo puno i ravnopravno sudjelovanje u obrazovanju i životu kao članova zajednice.(...).*

Sve je više roditelja učenika s teškoćama u razvoju, osoba s invaliditetom i nastavnika, koji nam se javljaju s problemima *nastavnih planova i programa*, kako realizirati program *asistenta/ice u nastavi* s obzirom na to da taj program još nije sustavno riješen. Česti su

problemi vezani uz arhitektonske barijere, osiguranje prevoditelja znakovnog jezika, savjetovanja o nastavku školovanja nakon osnovne škole te prijevoza od doma do škole. U prvih četiri mjeseca rada od rujna 2008. godine do prosinca 2008.godine obratili su nam se više podnositelja putem telefona i pisanim putem tražeći savjetovanje, a otvoreno je 13, odnosno 7 %.

Primjer 1.

Opis predmeta ur.broj: 105-92a /08;

Đ.S iz sela pored P. obratila se Uredu s pritužbom na udžbenike po kojima uči njezin jedanaestogodišnji dječak koji pohađa školu po posebnom programu za djecu s teškoćama u razvoju. Majka navodi da djeca dijelom uče iz zastarjelih udžbenika koji sadrže netočne podatke i pojmove, a neke nastavne sadržaje iz kopiranih listova ili nekih papirića.

Navodi da zbog nedostatka primjerenih udžbenika i pomagala prilagođenih mogućnostima njezinog sina on nažalost neće moći svladati ona znanja koja bi po svojim mogućnostima mogao usvojiti pa smatra da su djeca poput njezinoga djeteta uskraćena.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Sukladno članku 9. stavak 1. Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom („Narodne Novine“ br. 107/07.), obavljeno je više telefonskih razgovora s majkom stranke. Ured se informirao o programima za djecu s teškoćama u razvoju u centrima za odgoj i obrazovanje te u Agenciji za odgoj i obrazovanje. Potaknut primjedbama više roditelja, Ured je u svom prijedlogu Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa za izmjene Zakona o udžbenicima posebno apostrofirao potrebu tiskanja udžbenika za djecu s teškoćama u razvoju koji bi slijedili mogućnosti učenika, ali i aktualna društveno-ekonomska zbivanja u zemlji i svijetu, uz uvažavanje stečevina tehničko-tehnoškog napretka te modernih postignuća na planu odgoja i obrazovanja.

Ishod:

Ured je obavijestio majku stranke o saznanjima i informirao je o poduzimanju mjera iz članka 7 stavak 2 Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom, temeljem kojeg je predložio mjere za izmjene Zakona o udžbenicima u cilju kvalitetnog obrazovanja.

Napomena:

Primjer ove majke nije usamljen i prisutan je u svim krajevima Republike Hrvatske. Naime, ne postoje tiskani udžbenici koji bi bili prilagođeni i propisani za djecu s različitim teškoćama u razvoju već svaka odgojno-obrazovna ustanova prilagođava nastavne sadržaje, odnosno postojeće udžbenike na način koji smatra najboljim. Kvaliteta prilagodbe ovisi o spremnosti, spretnosti, stručnosti i motivaciji nastavnog osoblja i suradnika u nastavi što ne jamči ujednačenu kvalitetu. Kako se Republika Hrvatska opredijelila za potpunu uključenost djece s teškoćama u razvoju u redovan sustav odgoja i obrazovanja uz osiguranje jednakih mogućnosti za sve, a u cilju stjecanja onih znanja za koja će postojati potreba na tržištu rada, osiguravanje adekvatnih udžbenika je preduvjet ostvarenju tog cilja.

Primjer 2.

Opis predmeta ur.broj: 101-15 /08;

Uredu se obratila majka djevojčice koja ima teškoće u razvoju i koja na jesen 2008. godine krenula u osnovnu školu po redovitom programu. Njene teškoće su fizičke prirode jer se kreće u invalidskim kolicima. Ravnateljica škole pobrinula se za fizičko savladavanje stepenica, nadajući se da će Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa odobriti projekt. Djetetu je s obzirom na njezine potrebe potreban asistent u nastavi koji bi joj pomogao oko tehničkih stvari npr. prijevoz do škole i povratak, boravak s djetetom u razredu, pomoć oko pisanja, crtanja i ostalo. Podnositeljica je smatrala da bi županija trebala puno više raditi na razrješavanju takvih problema s kojima se susreću roditelji djece s teškoćama u razvoju.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

U skladu s djelokrugom i načinom rada Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom (NN br. 107/07) poduzete su mjere kako bi se omogućila integracija djevojčice s teškoćama u razvoju u redovni obrazovni program. Više puta je razgovarano s roditeljem djeteta, dano je savjetovanje o izračunu troškovnika za asistenta u nastavi.

Ured je zatražio očitovanje Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa koje u svom odgovoru Uredu navodi da je *Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa započelo 2005. godine projekt stvaranja Mreže škola bez arhitektonskih barijera.*

Cilj projekta bio je ravnomjerno, po županijama u potpunosti osposobiti po nekoliko škola kako bi se osigurao odgoj i obrazovanje učenicima s većim motoričkim ograničenjima u bliskoj im sredini.

U 2005. godini, izrađena je u partnerstvu s Hrvatskim savezom udruga tjelesnih invalida analiza stanja i potreba, nakon čega je MZOŠ zatražio od lokalne i regionalne zajednice prijedlog škola koje će činiti mrežu škola bez arhitektonskih barijera na njihovom području i racionalno pokrivati potrebe upisa učenika s motoričkim oštećenjima.

Projekt se provodi na načelu partnerstva između MZOŠ-a i lokalne zajednice što znači da u prilagodbe škola financijska sredstva osiguravaju jedni i drugi.

U županiji u kojoj živi stranka, tijekom provođenja projekta, MZOŠ je dodijelio sredstva određenim školama, međutim škola koju pohađa stranka nije predložena od lokalne zajednice kao škola sastavnica mreže, što ne isključuje mogućnosti dogovora na lokalnoj razini za zadovoljavanje iskazane potrebe.

Razgovarano je s ravnateljicom škole, županijskim i lokalnim vlastima koje su bile spremne na suradnju i otvorene prema svim opcijama u najboljem interesu za osobe s invaliditetom i djecom s teškoćama u razvoju.

Ishod:

Roditelj stranke se obraćao mnogim institucijama, pa tako i Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom. Problem asistenta u nastavi je pozitivno riješen, zapošljavanjem osobe u školi koja asistira djevojčici.

Napomena:

U tijeku su velike promjene u sustavu obrazovanja koje se donose kroz nove zakone, pravilnike i standarde. Pozitivno je što se kroz gotovo sve dokumente provlači potreba integracije učenika s teškoćama u razvoju u redovni sustav odgoja i obrazovanja.

Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom podržava kvalitetnu integraciju učenika s teškoćama u razvoju u sustav obrazovanja koja je sukladna međunarodnim ugovorima, strategijama i propisima. Međutim, unaprijed upozoravamo na moguću opasnost koju bismo

željeli izbjeći u Hrvatskoj. Učenici s teškoćama u razvoju mogu vrlo lako postati statistički podatak u državnim i gradskim uredima na osnovu kojeg bi se donosili zaključci o uspješnosti provođenja integracije. Više od postojećih statističkih podataka zanimaju nas odgovori na pitanja:

- Kako i gdje se danas kvalitetno provodi obrazovanje učenika s teškoćama u razvoju?
- Koje škole i centri za odgoj i obrazovanje su nam primjeri dobre prakse?
- Koji nastavni planovi i programi su dobri pa ih možda treba samo osuvremeniti? Koji programi su loši? Koji nam novi programi trebaju?

Sve to nas zanima iz pozicije osoba s invaliditetom koje su se obrazovale u tim školama, centrima i fakultetima.

5.2.5. ZAPOSŁJAVANJE I RAD

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom u čl. 27. propisuje:

„Rad i zapošljavanje“

1. Države potpisnice priznaju pravo na rad osobama s invaliditetom, na ravnopravnoj osnovi s drugima; ovo uključuje pravo na mogućnost zarađivanja za život od rada, slobodno odabranog ili prihvaćenog na tržištu rada i u radnom okruženju koje je otvoreno, uključujući dostupno osobama s invaliditetom. Države potpisnice će osigurati i promicati ostvarenje prava na rad, uključujući pritom i one koji steknu invaliditet tijekom zaposlenja, poduzimanjem odgovarajućih koraka, uključujući i zakonodavstvo, s ciljem, među ostalim:

(a) zabrane diskriminacije na temelju invaliditeta u odnosu na sva pitanja vezana uz sve oblike zapošljavanja, uključujući uvjete pronalaženja kandidata, primanja na posao i zapošljavanja, trajanja zaposlenja, karijernog napredovanja u službi i sigurnih uvjeta rada koji ne štete zdravlju,

(b) zaštite osoba s invaliditetom na ravnopravnoj osnovi s drugima glede pravednih i povoljnih uvjeta rada, uključujući jednake mogućnosti i jednaku plaću za rad iste vrijednosti, sigurne i zdrave uvjete rada, uz zaštitu od uznemiravanja i pravnu zaštitu u slučaju pritužbi,(...).

(e) promicanja mogućnosti zapošljavanja i karijernog napredovanja osoba s invaliditetom na tržištu rada, kao i pružanja pomoći u pronalaženju, dobivanju, zadržavanju posla i povratku na posao, (...).

(g) zapošljavanja osoba s invaliditetom u javnom sektoru,

(h) promicanja zapošljavanja osoba s invaliditetom u privatnom sektoru kroz odgovarajuće politike i mjere, koje mogu uključivati afirmativne akcijske programe, poticaje i druge mjere,

(i) osiguranja prihvatljive prilagodbe okruženja na radnom mjestu za osobe s invaliditetom, (...).

Najčešći razlozi pritužbi Uredu od strane osoba s invaliditetom s ovog područja odnosile su se na slabu zapošljivost osoba s invaliditetom. Osobe s invaliditetom često su tražile savjete, odnosno preporuke prilikom zapošljavanja.

U daleko najnepovoljnijem položaju je skupina osoba s invaliditetom koja je osposobljena za određeno zanimanje bilo kroz posebne programe ili redovne obrazovne programe. Provede se programi od onih za priučena zanimanja pa sve do visokog obrazovanja, ali unatoč

poticajima koje jamči Zakon o zapošljavanju osoba s invaliditetom, zapošljavanje se u mnogim sredinama, posebice ruralnim i gospodarski slabo razvijenima, odvija otežano.

U cilju potpore osobama s invaliditetom Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom u nekoliko slučajeva je intervenirao:

- preporukama i uputama poslodavcima u cilju upoznavanja s odredbama spomenutog Zakona,
- mogućnošću ostvarivanja povlastica i pogodnosti kod zapošljavanja osoba s invaliditetom,
- ostvarivanja sredstava za prilagodbu radnog mjesta.

Opis predmeta ur.broj: 102–62/08:

Uredu pravobraniteljice za osobe s invaliditetom 4. studenog 2008. godine telefonski se obratila M.Š. iz Z. s pritužbom na probleme na radnom mjestu zbog ponižavanja od strane kolege s kojim dijeli radni prostor u Zavodu za zapošljavanje. Stranka je oštećenog vida i žali se na uvjete u radnom prostoru i međuljudske odnose. Na radnom mjestu je od 15. veljače 2001. godine, a zbog narušenog zdravlja otvorila je bolovanje od 5. rujna 2008. godine.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Nakon obavljenog razgovora putem telefona, zatražili smo dostavu pisane dokumentacije u kojoj je vidljivo da se stranka žalila Područnoj službi koji je proslijedio pritužbu Središnjoj službi u Zagrebu od kojih su dostavljeni zapisnici odnosno zaključci. Sa strankom je održan sastanak u Uredu pravobraniteljice. 24. studenog 2008. godine upućuje se odgovor stranci u kojoj se obaviještava o poduzetim mjerama Ureda.

Ishod:

Ured je ostvario komunikaciju s pročelnikom javne ustanove u kojoj je zaposlena stranka upoznavši ga s činjenicom da imenovana iz zdravstvenih razloga ne smije biti izložena propuhu jer se kod nje radi o prolongiranoj upali očiju koja nepovoljno utječe na ostatak vida pa je njezin zahtjev za promjenu uvjeta rada opravdan. Pročelnik je istaknuo da je problem dosta kompleksan budući da je i osoba na koju se odnose pritužbe za uznemiravanje i ponižavanje također osoba s invaliditetom te da su između njih duže i trajnije poremećeni odnosi. Međutim, uvažavajući potrebu očuvanja zdravlja stranka, izrazio je spremnost da po povratku iste s bolovanja u suradnji s njom iznađu rješenje koje će joj omogućiti rad u prostoru prilagođenom njezinim potrebama.

Područna služba zavoda za zapošljavanje je kontaktirana i iskazali su spremnost da se pomogne stranci te da se stranka nakon bolovanja slobodno obrati kako bi zajednički pronašli rješenje. Ishod je pozitivan za stranku.

Napomena :

Uredu nedostaju podaci o kvotnom zapošljavanju budući da se ne vodi evidencija o zapošljavanju osoba s invaliditetom u državnim i javnim službama pa shodno tome predlažemo da se u obrazac prijave u sustavu Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje unese rubrika koja će sadržavati podatak o osobama s invaliditetom.

5.2.6. PODRUČJE PRAVOSUĐA

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom u čl. 13. propisuje:

„Pristup pravosuđu“

1. Države potpisnice osigurat će učinkovit pristup pravosuđu osobama s invaliditetom na jednakoj osnovi s drugim osobama, uključujući osiguravanje proceduralnih i dobi primjerenih prilagodbi kako bi se olakšala njihova učinkovita uloga, bilo kao izravnih ili neizravnih sudionika, uključujući i svjedočenje, u svim sudskim postupcima, uključujući istražni postupak i druge prethodne faze postupka(...).

5.2.6.1. Sudovi

Pritužbe na rad sudova

Ustav Republike Hrvatske („Narodne Novine“ br. 41/01., 55/01.) u članku 29. stavak 1. propisuje:

„Svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično i u razumnom roku odluči o njegovim pravima i obvezama, ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela.“

Zakon o parničnom postupku („Narodne Novine“ br. 53/91., 91/92., 112/99., 117/03., 84/08.) u trećem dijelu – Posebni postupci, Glava dvadeset sedma – Postupak u parnici iz radnog odnosa u članku 434. propisuje:

„U postupku u parnicama iz radnih odnosa, a osobito pri određivanju rokova i ročišta, sud će uvijek obraćati osobitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja radnih sporova.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa rok za odgovor na tužbu je osam dana.

U sporovima iz radnih odnosa koje pokreće radnik protiv odluke o prestanku ugovora o radu i u kolektivnim radnim sporovima, ako zakonom nije određen kraći rok, ročište za glavnu raspravu mora se održati u roku od trideset dana od dana primitka odgovora na tužbu.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa postupak pred prvostupanjskim sudom mora se okončati u roku od šest mjeseci od dana podnošenja tužbe.

U postupku u parnicama iz radnih odnosa drugostupanjski je sud dužan donijeti odluku o žalbi podnesenoj protiv odluke prvostupanjskog suda u roku od trideset dana od dana primitka žalbe.“

Opis predmeta ur.broj: 108-19a/08:

Pravobraniteljici za osobe s invaliditetom pritužbom se obratio Ž.N. iz D. S. radi dugotrajnosti radnog spora. Pritužitelj u pritužbi u bitnome navodi da je osoba s invaliditetom (80% tjelesno oštećenje) i da je radio od 1986. sa skraćenim radnim vremenom u tvrtci u kojoj 1991. dobiva otkaz Odlukom o prestanku radnog odnosa iz rujna 1991.

Zastupan po odvjetničkom uredu G. iz D. S. ustaje tužbom pred Općinskim sudom u Zagrebu radi poništenja Odluke o prestanku radnog odnosa od rujna 1991. Postupak u predmetnom

sporu je ponovljen 1995. U ponovljenom postupku Općinski sud u Zagrebu u lipnju 2008. donosi prvostupanjsku presudu u korist tvrtke na koju pritužitelj izjavljuje žalbu. Predmet je na odlučivanju po žalbi kod Županijskog suda u Zagrebu.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Sukladno članku 8. stavak 1. Zakona o pravobraniteljju za osobe s invaliditetom (NN, br. 107/07.), 17. prosinca 2008. pritužitelju upućujemo dopis u kojem mu pružamo savjetodavnu pomoć o načinu ostvarivanja i zaštite njegovih prava. Istim ga upućujemo u odredbu članka 63. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (NN, br. 49/02.) koja mu daje mogućnost podizanja ustavne tužbe pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske radi duljine parničnog postupka u predmetnom radnom sporu. U slučaju usvajanja ustavne tužbe upućujemo ga da će Ustavni sud odrediti sudu koji vodi postupak rok za donošenje meritorne odluke. Nadalje, da bi mu Ustavni sud Republike Hrvatske odredio primjerenu naknadu radi povrede njegova ustavnog prava iz članka 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske, koja je učinjena kada o njegovim pravima sud koji vodi postupak nije odlučio u razumnom roku.

Sukladno članku 9. stavak 1. Zakona o pravobraniteljju za osobe s invaliditetom, 16. prosinca 2008. godine upućujemo upozorenje Županijskom sudu u Zagrebu. Istim skrećemo pozornost na gore citiranu odredbu članka 29. stavak 1. Ustava Republike Hrvatske (NN, br. 41/01., 55/01.) te tražimo da nas se, sukladno članku 10. stavak 2. Zakona o pravobraniteljju za osobe s invaliditetom, odmah, a najkasnije u roku od 15 dana izvijesti o poduzetom povodom upozorenja. Ne primamo nikakav odgovor te dana 03. veljače 2009. Županijskom sudu u Zagrebu upućujemo požurnicu kojom požurujemo odgovor na navedeno upozorenje. Nismo zaprimili nikakav odgovor ni po požurnici.

Ishod:

Predmet je u tijeku s neizvjesnim ishodom glede požurenja istog.

Ukoliko Ured u kratkom roku ne zaprimi odgovor na gore navedeno upozorenje i požurnicu isti će, sukladno članku 10. stavak 3. Zakona o pravobraniteljju za osobe s invaliditetom, o svemu obavijestiti Ministarstvo pravosuđa. U slučaju da ni Ministarstvo pravosuđa ne izvijesti Ured o utvrđenim činjenicama i poduzetim mjerama u predmetnom slučaju Ured će, sukladno članku 10. stavak 4. Zakona o pravobraniteljju za osobe s invaliditetom, o svemu obavijestiti Vladu Republike Hrvatske.

Napomena:

Svjesni činjenice da se gore citirana odredba članka 434. Zakona o parničnom postupku u opisanom predmetu ne može se primijeniti, s obzirom na to da se ista primjenjuje, sukladno članku 251. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku (NN, br. 117/03.), na postupke u kojim je tužba podnesena nakon njegova stupanja na snagu, a isti je (ZIDZPP, NN, br. 117/03.) stupio na snagu 01. prosinca 2003. godine, nesporno je da su postupci u parnicama iz radnih odnosa žurni i da se moraju voditi poštujući razumni zakonski rok.

Ured iz dosadašnjeg rada zaključuje da se šutnja pravosuđa na njegova obraćanja događa u pravilu kod, uvjetno rečeno, velikih sudova u Republici Hrvatskoj. Ured ima razumijevanja, radi zasigurno većeg obima posla, prema sporijem reagiranju na upite koje šalje i radnje koje

poduzima, no šutnja se ne može opravdati i nju, sukladno zakonskim ovlastima, Ured neće uvažavati.

5.2.7. ZAŠTITA OD NASILJA I ZLOSTAVLJANJA

Konvencija o pravima osoba s invaliditetom u čl. 16. propisuje:

„Sloboda od izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja“

- 1. Države potpisnice će poduzeti sve prikladne zakonodavne, upravne, socijalne, obrazovne i druge mjere radi zaštite osoba s invaliditetom, kako unutar tako i izvan njihovog doma, od svih oblika izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, uključujući i aspekte istih vezane uz spol.*
- 2. Države potpisnice će također poduzeti sve primjerene mjere radi sprečavanja svih oblika izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, osiguravajući osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima i njegovateljima, među ostalim, odgovarajuće oblike pomoći i potpore koji uvažavaju njihovu spol i dob, uključujući i osiguravanje informacija i edukacije o tome kako izbjeći, prepoznati i izvijestiti o slučajevima izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja. Države potpisnice će osigurati da službe zaštite budu senzibilizirane s obzirom na dob, spol i invaliditet.*
- 3. Kako bi spriječile pojavu svih oblika izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja, države potpisnice će osigurati djelotvoran nadzor svih objekata i programa namijenjenih osobama s invaliditetom koji će provoditi neovisna tijela.*
- 4. Države potpisnice će poduzeti sve prikladne mjere promicanja tjelesnog, kognitivnog i psihološkog oporavka, rehabilitacije i socijalne reintegracije osoba s invaliditetom koje su bile žrtve bilo kojeg oblika izrabljivanja, nasilja ili zlostavljanja, uključujući i uspostavu službi zaštite. Takav oporavak i reintegracija odvijat će se u okruženju koje potiče zdravlje, dobrobit, samopoštovanje, dostojanstvo i neovisnost osobe, vodeći računa o specifičnostima potreba koje proizlaze iz dobi i spola.*
- 5. Države potpisnice će uvesti djelotvorno zakonodavstvo i politike, uključujući zakonodavstvo i politike usmjerene na žene i djecu, kako bi osigurale da se slučajevi izrabljivanja, nasilja i zlostavljanja osoba s invaliditetom identificiraju i istraže, i gdje je to primjereno, kazneno gone.*

Prepoznavši Ured kao mjesto kojem ugrožene osobe mogu dobiti savjet kako da se zaštite od nasilja i zlostavljanja, Uredu su se telefonom obratile žene s invaliditetom pritužujući se na psihičko zlostavljanje te izloženost poniženjima od strane supruga, partnera, skrbnika i drugih članova obitelji. Unatoč ohrabrenju, zbog nepovjerenja prema institucijama koje bi im mogle pružiti potrebnu daljnju zaštitu nisu smogle hrabrosti poduzeti mjere za svoju zaštitu. U konkretnim slučajevima Ured nije mogao poduzimati mjere jer je za intervenciju potreban pristanak i suradnja osobe izložene bilo kojem obliku nasilja. Kod stranaka je postojao strah od zlostavljača i pogoršanja situacije u slučaju prijavljivanja nasilja. Osim što ih je pokušao ohrabriti, Ured ih je poučio o raspoloživim oblicima zaštite i pomoći.

Opis predmeta ur.broj: 107-21/08:

Uredu pravobraniteljice se za pomoć obratila gospođa A. D. iz V. Podnositeljica se pritužuje na zlostavljanje od strane očuha njezinog unuka V. H., r. 1983 godine (psihički bolesnog, sa 100% -tnom invaliditetom) koji živi s majkom, očuhom te tri mlađa polubrata (jedan je iz

majčine izvanbračne veze, a dvojica su iz majčinog drugog braka). Zbog pritužbe obraćala se Centru za socijalnu skrb, Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi, policijskoj upravi, Pravobraniteljici za djecu te Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti. U svojoj pritužbi navodi da je njezina kći, majka V. H. i sama zlostavljana od strane supruga, tj. očuha V. H. zbog čega je njezin mlađi unuk prošle godine zatražio intervenciju policije, ali zlostavljanje je njihova majka negirala. Slijedom bakine prijave, učinjen je uvid u obitelji, saslušan sam V.H. te njegova majka i očuh vezano uz okolnosti prijavljenog zlostavljanja. Međutim, zlostavljanje nije utvrđeno.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Ured je temeljem čl.9 stavak 2 Zakona o pravobranitelju za osobe s invaliditetom zatražio očitovanje i zapisnik od Centra za socijalnu skrb. Na traženo očitovanje od strane Ureda, Centar za socijalnu skrb odgovara promptno, ali izvješćem gotovo istovjetnim kakvo su upućivali i Ministarstvu zdravstva i socijalne skrbi. Od strane Ureda ponovno je zatražena nadopuna. Posebice je zatražen novi psihijatrijski nalaz i podatak kad je bila zadnja kontrola budući da se od 1999. godine unuk vodi pod dijagnozom poremećaja u ponašanju premda uzima terapiju Haldol depo koju svaki mjesec aplicira liječnik primarne zdravstvene zaštite, a indicirana je za teže psihičke poremećaje od poremećaja u ponašanju. Potom smo zatražili nalaze otorinolaringologa i stomatologa zbog sumnji da se kod V. H. radi o ozljedama usne šupljine i naglušnosti, traumatske uzročnosti zbog optužbe bake da mu je očuh izbio zube i da slabije čuje. Zatim smo zatražili zapisničku izjavu brata V.H. koji je u međuvremenu otišao iz obitelji i živi kod bake po ocu.

Ishod:

Centar za socijalnu skrb je dostavio cjelokupnu medicinsku i drugu dokumentaciju iz koje je razvidno da je zadnja psihijatrijska kontrola bila u kolovozu 2007. godine, ali da mu liječnik primarne zdravstvene zaštite redovito daje Haldol depo. Dostavljaju i nalaz SUVAG-a u kome se navodi slabija naglušnost na jedno uho, ali ne nalaze traumatsku uzročnost iste i nalaz privatne stomatološke ordinacije koji kazuje da se kod V.H. ne nalazi znakova traumatskih povreda te zapisničku izjavu mlađeg brata koji, premda je svojedobno tražio intervenciju policije, u ovoj izjavi ne spominje nasilje, niti zlostavljanje brata, a kao razloge svoga odlaska iz iste navodi neslaganje s majkom oko novca, koja ga je navodno tražila da joj daje cijelu plaću na što nije pristajao.

Premda je Centar za socijalnu skrb dostavio traženo, potvrdivši da se u slučaju V.H. ne radi o zlostavljanju, sumnju pobuđuje nepostojanje potvrde o psihijatrijskoj kontroli (zadnja je bila u kolovozu 2007. godine s preporukom sljedeće za 6 mjeseci koja ili nije obavljena ili dokaz o istoj nije dostavljen), nalaz privatne stomatološke ordinacije te zapisnička izjava brata u kojoj nisu razvidna pitanja na okolnosti zlostavljanja već uopćeno o odnosima u obitelji pa budući da je V.H. pod skrbništvo treba Centru za socijalnu skrb predložiti mjeru nadzora nad obitelji imenovanoga u svrhu praćenja stanja u obitelji. Rješavanje predmeta je nastavljeno u 2009. godini.

Napomena:

Ovim slučajem bismo željeli skrenuti pozornost na potrebu posebnog pristupa u slučajevima suzbijanja i otkrivanja nasilja nad osobama s invaliditetom razvojem učinkovitih mehanizama praćenja i potpore osobama s invaliditetom i ranih intervencija zaštite u slučajevima sumnje

na nasilje kao i na potrebu osiguranja smještaja u autonomnim kućama za žrtve nasilja koje bi trebale biti prilagođene potrebama osoba s invaliditetom.

5.2.8. PODRUČJE FINANCIJA

Porez na dodanu vrijednost, plaćanje carine pri kupnji osobnog automobila osoba s invaliditetom, porez na cestovna motorna vozila

Zakon o porezu na dodanu vrijednost („Narodne Novine“ br. 47/95., 106/96., 164/98., 105/99., 54/00., 73/00., 48/04., 82/04., 90/05., 76/07.) svojim odredbama ne propisuje osobađanje od plaćanja poreza na dodanu vrijednost pri kupnji automobila.

Sukladno Carinskom zakonu („Narodne Novine“ br. 78/99., 73/00., 92/01., 47/03., 140/05., 138/06., 60/08.), Uredba o uvjetima i postupcima za ostvarivanje oslobođenja od plaćanja carine („Narodne Novine“ br. 154/03., 189/03., 05/07.) *poglavlje 18. Oslobođenje od plaćanja carine osobnih automobila invalidnih osoba* u članku 27. propisuje:

„Oslobođeni su od plaćanja carine osobni automobili, koji se uvoze u svrhu osobne uporabe od strane invalidnih osoba sa 100% tjelesnog oštećenja ili najmanje 80% tjelesnog oštećenja funkcije organa za kretanje, srazmjerno postotku tjelesnog oštećenja korisnika oslobođenja (članak 187. stavak 1. točka 18. Carinskog zakona).

Invalidnom osobom u smislu stavka 1. ovoga članka smatra se:

a) osoba s 80% ili više tjelesnog oštećenja donjih ekstremiteta, odnosno oštećenja hrptenjače ili centralnoga živčanog sustava, koje ima za posljedicu oštećenje funkcije donjih ekstremiteta, te

b) osoba sa 100% tjelesnog oštećenja nastalog zbog:

- oštećenja donjih i drugih ekstremiteta,*
- oštećenja funkcije bubrega (dijalizirani bolesnici),*
- oštećenja vida (slijepo osobe), te*
- tetraplegijskih ili paraplegijskih bolesti.“*

Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne Novine“ br. 117/93., 92/94., 33/00., 59/01., 107/01., 117/01., 150/02., 147/03., 73/08.) u poglavlju 2. *Porez na cestovna motorna vozila* u članku 18. stavak 2. propisuje:

„(2) Porez na cestovna motorna vozila ne plaćaju osobe koje su u cijelosti bile oslobođene plaćanja carine i poreza na dodanu vrijednost (poreza na promet) pri nabavi vozila.“

Opis predmeta:

Pravobraniteljici za osobe s invaliditetom obratilo se više pritužitelja (vidi dio Izvješća sa statističkim podacima), koji u bitnome navode sljedeće;

Osobe s invaliditetom koje udovoljavaju navedene uvjete, iz članka 27. Uredbe o uvjetima i postupcima za ostvarivanje oslobođenja od plaćanja carine, ne plaćaju carinu na osobni automobili kojeg kupuju, obzirom je isti oslobođen tog davanja.

Osobe s invaliditetom, sukladno, također navedenoj, odredbi iz članka 18. stavak 2. Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, plaćaju porez na cestovna motorna vozila jer ne ispunjavaju kumulativni uvjet iz Zakona po kojem da bi ostvarile ovo oslobođenje moraju, pri nabavi vozila, biti oslobođene plaćanja carine i poreza na dodanu vrijednost.

Kako smo već rekli, Zakon o porezu na dodanu vrijednost ne propisuje oslobođenje od plaćanja PDV-a pri kupnji automobila.

Pritužitelji se žale na sljedeće:

Vlada Republike Hrvatske Odlukom o naknadi dijela sredstava pri uvozu osobnog automobila u visini plaćenog PDV-a za 2003. („Narodne Novine“ br. 159/03.) od 02. listopada 2003. uređuje uvjete i postupak za ostvarivanje naknade dijela sredstava u visini plaćenog poreza na dodanu vrijednost (u daljnjem tekstu: naknada) osobama s invaliditetom pri uvozu osobnog automobila u razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2003. godine.

Korisnici naknade, sukladno Odluci, su osobe s invaliditetom sa 100% tjelesnog oštećenja i osobe s invaliditetom s najmanje 80% tjelesnog oštećenja funkcija organa za kretanje.

Odluka o naknadi dijela sredstava pri uvozu osobnog automobila u visini plaćenog PDV-a za 2003. napravila je razliku između osoba s invaliditetom koje su u 2003. nabavile osobni automobil i onih koji su to učinili prije ili poslije vremena važenja Odluke.

Prvi, koji su automobil nabavili tijekom 2003. bili su, pod uvjetima iz Uredbe o uvjetima i postupcima za ostvarivanje oslobođenja od plaćanja carine, oslobođeni plaćanja carine, a sukladno Odluci o naknadi dijela sredstava pri uvozu osobnog automobila u visini plaćenog PDV-a za 2003., Republika Hrvatska putem Ministarstva rada i socijalne skrbi refundirala im je i plaćeni PDV pri kupnji osobnog automobila iz sredstava državnog proračuna.

Drugi su pak, ukoliko ispunjavaju uvjete iz Uredbe o uvjetima i postupcima za ostvarivanje oslobođenja od plaćanja carine, bili oslobođeni samo plaćanja carine, dok su PDV morali platiti.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Održan je sastanak sa predstavnicima Središnjeg ureda Porezne uprave Ministarstva financija na kojem su upoznati s opisanim predmetima.

Oni navode da postojećim Zakonom o porezu na dodanu vrijednost nije propisano oslobođenje od plaćanja PDV-a pri kupnji automobila.

Nadalje, navode da nije realno očekivati da se takvo oslobođenje sada propiše predmetnim Zakonom i na taj način anulira učinjena razlika između osoba s invaliditeom. Naime, Republika Hrvatska je kandidat za punopravnog člana u Europskoj uniji. Pravo Europske unije pak, ne poznaje takva rješenja glede oslobođenja od plaćanja PDV-a pri kupnji automobila, a što treba imati na umu kako bi Republika Hrvatska pregovore s Europskom unijom i u ovom poglavlju pravne stečevine uspješno zaključila.

Predstavnici Središnjeg ureda Porezne uprave eventualno rješenje vide u donošenju Odluke slične onoj iz 2003., koja bi bila trajnog karaktera, uz uvjet osmišljanja izvora iz kojeg bi se osigurala potrebna sredstva u državnom proračunu (oko 40 milijuna kuna) za tu namjenu.

Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom uvažavajući argumente predstavnika Središnjeg ureda Porezne uprave predlaže tzv. komande potrebne osobama s invaliditetom za upravljanje osobnim automobilom proglasiti ortopedskim pomagalom, koje bi se onda nabavljale sukladno propisima o ortopedskim i drugim pomagalima.

Predstavnici Središnjeg ureda Porezne uprave načelno prihvaćaju prijedlog uz napomenu da isto više ne bi spadalo u njihovu već u nadležnost Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi i slijedom toga Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje.

Ishod:

Predmeti su u tijeku s neizvjesnim ishodom.

Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom inzistirat će na skorom sastanku s ministrom financija glede predmetnih slučajeva, nakon čega će Ured zauzeti konačan stav u smislu da li i dalje inzistirati da se navedeno rješava kroz porezni sustav ili se posvetiti iznalaženju gore opisanog rješenja kroz zdravstveni sustav.

Napomena:

Pored svoje retroaktivnosti, obzirom na vrijeme donošenja, koje u pravnom smislu, redovito izaziva dvojbe, kojima se ovdje nećemo baviti, napominjemo sljedeće:

Osobe s invaliditetom koje su automobil nabavile tijekom 2003. i kojima je, sukladno Odluci o naknadi dijela sredstava pri uvozu osobnog automobila u visini plaćenog PDV-a za 2003., Republika Hrvatska putem Ministarstva rada i socijalne skrbi refundirala plaćeni PDV, također su, obveznici plaćanja poreza na cestovna motorna vozila, sukladno Zakonu o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, kao i one osobe s invaliditetom koje su automobil kupile prije odnosno poslije isteka roka primjene predmetne Odluke.

Naime, kod predmetne naknade dijela sredstava pri uvozu osobnog automobila u visini plaćenog PDV-a za 2003. riječ je o povratu (refundaciji) plaćenog PDV-a, a ne, kako to Zakon o financiranju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave propisuje, o oslobođenju od plaćanja PDV-a pri nabavi vozila, te je to razlog da je i kategorija osoba s invaliditetom kojima je PDV refundiran u obvezi plaćati porez na cestovna motorna vozila.

5.2.9. INFORMACIJE I PODIZANJE RAZINE SVIJESTI

Stanoviti broj pritužbi odnosi se na nedovoljnu informiranost o pravima i povlasticama s osnova invaliditeta i to najčešće s područja Slavonije, Dalmacije, Like i Međimurja.

Opis predmeta ur.broj 110- 83/08;

Uredu se za pomoć obratio S.K. iz sela u B., s 80 % tjelesnim oštećenjem radi savjetovanja o pravima. Stranka ne radi premda je završio srednju školu, nema niti dana radnog staža. Razlog njegovog obraćanja uredu bilo je informiranje o pravima koja je moguće ostvariti s osnova invaliditeta što je ujedno i najčešći razlog zbog kojeg se osobe s invaliditetom ili roditelji djece s teškoćama u razvoju obraćaju Uredu, osobito oni iz ruralnih sredina. Razlog leži u tome što su prava osoba s invaliditetom regulirana mnoštvom zakona i podzakonskih akata i što postoje različiti kriteriji za procjenu invaliditeta te za ostvarivanje prava s osnova istoga ovisno o sustavu u kojemu se prava ostvaruju, ali i o uzroku nastanka invaliditeta. Stranka ima oštećenje desne ruke i stanje je trajno. Navodi da je tek prošle godine saznao za povlasticu smanjenja troškova registracije osobnog automobila.

Ured pravobraniteljice poduzeo je sljedeće mjere:

Ured je savjetovao stranku na način da ju je uputio na Zavod za zapošljavanje radi informiranja o mogućnostima doškolovanja, odnosno prekvalifikacije te stjecanja novih znanja i vještina kako bi stekao veću konkurentnost u prilagodbi zahtjevima tržišta rada te na mogućnost ostvarivanja nekih prava iz socijalne skrbi sukladno uvjetima koje propisuje Zakon o socijalnoj skrbi. Isto je tako preporučeno da se učlani u neku od udruga tjelesnih invalida na području gdje živi kako bi bio upućen u mogućnosti ostvarivanja nekih povlastica od kojih smo nabrojali neke:

- Osobe s 80 ili više postotaka tjelesnog oštećenja, odnosno 60 ili više postotaka koje se odnose na organe za kretanje, mogu koristiti autoceste bez plaćanja cestarine,
- Osobe su oslobođene godišnje naknade za uporabu javnih cesta koja se plaća pri registraciji osobnog automobila,
- Povlastice za vožnju brodom ili željeznicom odnose se na četiri putovanja godišnje,
- Osobe s invaliditetom plaćaju 25 % vrijednosti putne karte, a pratilac ima pravo na besplatnu vožnju.

Ishod:

Ishod je pozitivan za stranku jer je savjetovana o informacijama koje su joj nužne za ostvarivanje prava i povlastica.

Napomena:

Premda u svim dijelovima Republike Hrvatske djeluju udruge koje štite i promiču prava osoba s invaliditetom, osobe s invaliditetom ih ne doživljavaju kao pouzdan izvor informacija o pravima, a ustanove socijalne skrbi doživljavaju kao nedovoljno zainteresirane za njihove potrebe i probleme.

Stiče se dojam nedovoljne suradnje službi, ustanova i udruga na lokalnoj razini, kako u planiranju zajedničkih aktivnosti, tako i na razvoju sustavnih mjera potpore osobama s invaliditetom i njihovim obiteljima – posebice u ruralnim sredinama.

5.2.10. ZAKLJUČAK

PRISTUPAČNOST

Arhitektonske barijere

Osobe s invaliditetom različito ocjenjuju kritične točke u kojima imaju problema s pristupačnošću. Za djecu i roditelje s invaliditetom to su obrazovne ustanove, dok su za odrasle osobe s invaliditetom to zdravstvene ustanove i centri socijalne skrbi. Čest je i slučaj da je u zdravstvenim ustanovama ulaz prilagođen a onda su problem pojedini odjeli. Isto tako mora se znati da pristupačnost ne znači samo pristupačan ulaz nego podrazumijeva i pristupačan sanitarni čvor u prostoru, pristupačnu opremu i takvu organizaciju prostora u kojoj se osoba u invalidskim kolicima može nesmetano kretati. Posebno kritične točke su

muzeji, sudovi, srednje škole, pa i uredi socijalne skrbi, policijske postaje i zdravstvene ustanove.

Na temelju članka 14. stavka 3. i članka 144. Zakona o gradnji (NN, br. 175/03 i 100/04) Ministarstvo zaštite okoliša, prostornog uređenja i graditeljstva donijelo je Pravilnik o osiguranju pristupačnosti građevina osobama s invaliditetom i smanjenom pokretljivošću (NN, br. 151/05). Prema Pravilniku, postoje zakonske obveze i rokovi da se ulazi javnih institucija prilagode osobama s invaliditetom, a i sankcije. Zakon o gradnji propisao je da sve nove građevine moraju biti pristupačne i da se stare građevine moraju prilagoditi prilikom rekonstrukcije. Odgovorni su pojedinačno oni koji su propustili postupati bilo da se radi o projektantu, nostrifikatoru ili izvođaču.

Pravilnik obvezuje sve dionike na prilagodbu pristupačnosti građevina pod uvjetima propisanim Zakonom i Pravilnikom u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu spomenutih propisa. Moramo izraziti nezadovoljstvo sporošću prilagođavanja postojećih građevina, javnih prostora, stambeno-poslovnih prostora, obrazovnih ustanova i kulturnih institucija. Međutim, kao što postoje slučajevi nepoštivanja prava osoba s invaliditetom na pristupačnost, postoje i primjeri brige o osiguranju pristupačnosti na mnogim područjima društvenog djelovanja pa na nama ostaje da o njima govorimo, izvještavamo i da ih slijedimo širim društvenim interesom.

Praksa je ta da se traži mišljenje udruga i savez osoba s invaliditetom s pojedinog područja koji daju svoje mišljenje o tome koji su prioritetni objekti koje treba učiniti pristupačnim. Međutim, to ne skida odgovornost s lokalne zajednice da i ona učini sve da što prije osigura pristupačnost kako je propisano Pravilnikom, ali je sigurno pomoć lokalnoj zajednici da se to brže ostvari.

Komunikacijske barijere

U svom radu Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom uočio je mnogobrojne probleme na području komunikacije s kojima se u svakodnevnom životu susreću slijepi, gluhi, nagluhi i gluho-slijepi osobe. Naime, očigledno je da još uvijek nije napravljen sustav (upute na Brailleovo—om pismu, tekstovi s povećanim slovima, govorni uređaji, osobe koje se znaju služiti znakovnim jezikom i sl.), a koje bi osobama s takvom vrstom oštećenja omogućile normalnu komunikaciju u tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave kao i pravnim osobama u vlasništvu ili u pretežitom vlasništvu Republike Hrvatske i pravnim osobama u vlasništvu ili pretežitom vlasništvu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Slijedom navedenog potrebno je razviti adekvatne sustave koji će poboljšati i olakšati komunikaciju osobama sa senzornim oštećenjima, te unapređivanje ostvarivanja prava tih osoba kao pacijenata u ustanovama zdravstvene zaštite na komunikacijsku pristupačnost.

OBRAZOVANJE

Važno je istaknuti da je među samim osobama s invaliditetom ojačala svijest o važnosti stjecanja znanja i osposobljavanja za samostalan život i rad u svrhu ostvarivanja veće kvalitete života.

Ured se želi zalagati da uključivanje roditelja učenika s teškoćama u razvoju, osoba s invaliditetom te senzibiliziranih i educiranih nastavnika koji rade s učenicima s teškoćama u

razvoju budu prioritet u postupcima donošenja odluka koje utječu na kvalitetu obrazovanja ove populacije učenika; isto tako da se prilagode individualni programi, da se izrade kvalitetni nastavni planovi, te nastavne metode primjerene učenicima s teškoćama u razvoju, bez obzira na vrstu teškoće/a.

Senzibilizacija čitave javnosti za prava i potrebe učenika s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom u sustavu odgoja, obrazovanja, rehabilitacije i zapošljavanja je prioritet društva, a isto tako i Ureda.

NASILJE

Zlostavljanje i nasilje nad osobama s invaliditetom, posebno ženama s invaliditetom i djecom s teškoćama u razvoju kao najosjetljivijom skupinom u društvu je veliki problem. Otežano je dokazivanje da se radi o nasilju zbog nerazumijevanja ili nepovjerenja okoline, nepristupačnosti službama i nedostupnosti primjerene komunikacije sa službama - na primjer, kod gluhih osoba. Često puta osobe s invaliditetom ovise o zlostavljaču ekonomski i fizički te nisu u mogućnosti primijeniti uobičajene načine obrane od nasilja. Kada se i ohrabre za obraćanje nadležnim službama, susreću se sa nedostupnošću službama i ustanovama koje se bave suzbijanjem nasilja i intervencijama u slučajevima prijave nasilja. U iznimno teškim situacijama radi se i o strahu od odmazde. Nedostatak prilagođenih smještajnih kapaciteta za potrebe zbrinjavanja žrtava osoba s invaliditetom je jedan od najvećih razloga ne prijavljivanja zlostavljanja i nasilja, jer su žrtve svjesne da ne mogu dobiti primjeren smještaj adekvatan njihovim specifičnim potrebama.

PRAVNA SIGURNOST OSOBA S INVALIDITETOM

Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom iz svog dosadašnjeg rada glede pravne sigurnosti osoba s invaliditetom zaključuje sljedeće:

Ostvarivanje pravne zaštite kao dijela pravne sigurnosti osobama s invaliditetom pred pravosudnim tijelima Republike Hrvatske otežano je iz više razloga.

Prvi je nepristupačnost odnosno arhitektonske barijere koje postoje kod većine zgrada u kojima su smješteni sudovi u Republici Hrvatskoj.

Sljedeći razlog je nedovoljna educiranost pravosudnih djelatnika o osobama s invaliditetom, koja za posljedicu ima dvostruko negativni efekt. S jedne otežava ostvarivanje kvalitetne i prompte pravne zaštite osobi s invaliditetom, a s druge pak strane pravosudni djelatnici nerijetko se time (nedovoljnom educiranošću) nađu pred nerješivim procesnim preprekama u postupku.

Problem promptnog suđenja nešto je s čime se susreću svi koji pravnu zaštitu ostvaruju u postupcima pred sudovima, pa tako iznimka nisu ni osobe s invaliditetom. Specifičnost ovog pitanja u odnosu na osobe s invaliditetom je ta što u njihovom slučaju brzina postupka nerijetko ima presudno značenje upravo po njihov invaliditet.

Na kraju, svaki slučaj šutnje pravosudnih ili ostalih tijela kojima se osobe s invaliditetom obraćaju nešto je što je nedopustivo, suprotno, usuđujemo se reći, civilizacijskim tekovinama, protivno bilo kakvom nastojanju senzibilizacije ukupne društvene zajednice za

probleme osoba s invaliditetom te će se, kao što je već i rečeno, Ured svim zakonskim sredstvima boriti protiv istih.

SOCIJALNA SKRB

Budući da se najveći broj pritužbi odnosi upravo na područje socijalne skrbi, stječe se dojam o problemima funkcioniranja ovog sustava u svezi priznavanja prava koja se odnose na djecu s teškoćama u razvoju ili na osobe s invaliditetom. Međutim, analizom pritužbi može se zaključiti da javnost ima daleko nepovoljniju sliku o funkcioniranju ovog područja, nego što se stvarno radilo o uskraćivanju prava osoba s invaliditetom i djece s teškoćama u razvoju ili o kršenju njihovih prava. Naime, često je kod građana, pa time i kod osoba s invaliditetom prisutno uvjerenje da su centri za socijalnu skrb pozvani rješavati prava koja nisu u njihovoj nadležnosti, kao što je na primjer stambeno zbrinjavanje. Nadalje, centri za socijalnu skrb kao temeljne ustanove socijalne skrbi imaju preko stotinu javnih ovlasti koje, da bi se učinkovito provodile, zahtijevaju kadrovske i ostale resurse koji su u većini centara daleko ispod potrebnih. To dovodi do nepravodobnog pružanja usluge i odgađanja postupaka u rješavanju o pravima u prvom stupnju, ali i dugotrajnosti rješavanja u drugom stupnju. Stoga se čini potrebnim od strane nadležnog ministarstva upoznati širu javnosti o ovlastima i djelokrugu rada centara za socijalnu skrb.

Velik broj osoba s invaliditetom, odnosno članova njihovih obitelji, osobito iz ruralnih sredina koja su udaljena od sjedišta nadležnih centara prituživao se na činjenicu da sami zaposlenici centara nisu dovoljno informirani o pravima. Prituživali su se i na izostanak redovitih obilazaka od strane stručnih djelatnika centara kao i izostanak praćenja potreba i problema osoba s invaliditetom.

Nadalje, u mnogim sredinama se zapaža nedovoljna međuresorna suradnja kod rješavanja složenih problema osoba s invaliditetom te izostanak planiranja zajedničkih mjera i aktivnosti čiji bi nositelj trebale biti ustanove socijalne skrbi. Zamjetljiva je i neujednačenost u primjeni nekih odredbi Zakona o socijalnoj skrbi u priznavanju određenih prava kao što su pravo na osobnu invalidninu i pravo na status roditelja njegovatelja kao i neujednačenost u procjeni težine oštećenja od strane pojedinih prvostupanjskih tijela vještačenja. Takva praksa koja je rezultat različitosti u tumačenju odredbi zakona i podzakonskih akata neminovno dovodi do nedopustivih razlika u postupanju i priznavanju određenih prava.

Međutim, suradnju s centrima za socijalnu skrb možemo ocijeniti zadovoljavajućom. Centri su tražena izvješća i očitovanja Uredu dostavljali pravovremeno uz uvažavanje preporuka u slučajevima rješavanja konkretnih problema osoba s invaliditetom.

MIROVINSKO OSIGURANJE

Jednako kao i sustav socijalne skrbi i ovaj sustav je bio predmetom mnogih pritužbi od kojih se najveći broj odnosio na izrazito niska mirovinska primanja osobito u slučajevima invalidskih mirovina, odnosno na procjene liječničkih komisija područnih ureda zavoda za mirovinsko osiguranje– posebice kod utvrđivanja kriterija za profesionalnu bolest koja je pretpostavka za povoljniji izračuna mirovina. Niz pritužbi upućenih Uredu uslijedio je nakon pokretanja tužbi Upravnom sudu čije rješavanje je u tijeku.

Nadalje, većina građana, odnosno osoba s invaliditetom smatra ovaj sustav birokratiziranim i neosjetljivim za potrebe njegovih korisnika pa prema njemu (kao što je slučaj i sa sustavom socijalne skrbi) iskazuju visok stupanj nepovjerenja i u slučajevima kada je o pravu iz mirovinskog osiguranja rješavano sukladno postojećim pozitivnim propisima. Često puta s nevjericom primaju činjenicu da više ne postoji u ovom sustavu naknada za tjelesno oštećenje osim za mali broj osoba kod kojih je tjelesno oštećenje određenog nastalo kao posljedica profesionalne bolesti ili ozljede na radu. Osiguranici više ne ostvaruju doplatu za pomoć i njegu u sustavu mirovinskog osiguranja i općenito smatraju da je ishod reforme ovog sustava nepovoljan prema osobama s invaliditetom.

Premda su područne službe mirovinskog osiguranja na upite i tražena pojašnjenja od strane Ureda pravobraniteljice odgovarali pravodobno, u nekim očitovanjima ostavljaju dvojbe kao što je slučaj s dječjim doplatkom za korisnike s težim oštećenjem i nakon 27.-e godine života koji su pravo na dječji doplatu stekli prije 2001. godine kad je donesen Zakon o dječjem doplatku kojim je ovo pravo limitirano navršavanjem 27. godine života.

Smatramo potrebnim sustav mirovinskog osiguranja učiniti otvorenijim za njegove korisnike i susretljivijim za osobe s invaliditetom.

ZDRAVSTVENA ZAŠTITA

Problemi koji se navode upućuju na činjenicu da i u zdravstvenoj zaštiti postoje predrasude prema osobama s invaliditetom.

U zdravstvenim institucijama nije osigurana informiranost roditelja ili odrasle osobe o invaliditetu neovisno da li se radi o invaliditetu koji se dogodi prije ili poslije rođenja, posljedica bolesti ili nesreće.

Građevinske prepreke s posebnim naglaskom na neprilagođeni sanitarni čvor u zdravstvenim ustanovama su stvarnost. Neodgovarajuća opremljenost bolnica za osobe koje se kreću u invalidskim kolicima ili imaju ograničenja u kretanju; bilo da se radi o opremi koja se koristi u dijagnostičke svrhe ili namještaju kojim su opremljeni bolnički prostori su važan čimbenik za obavljanje kvalitetne zdravstvene zaštite. Problemi u komunikacijama kao primjer navodimo nerazumijevanje gluhih i gluhoslijepih osoba u obavljanju zdravstvene zaštite. U pojedinim zdravstvenim ustanovama postoji nedovoljna educiranost osoblja za pojedine vrste invaliditeta (nedovoljno poznavanje poremećenosti funkcije tijela kod spinalno ozlijeđenih i tako dalje).

U područjima Republike Hrvatske mnoge „kuće“ za pružanje medicinske njege i fizikalne terapije u kući rade bez kontrole.

U rehabilitacijskim ustanovama ima osoblja tek toliko da pokriju najnužnije potrebe pacijenata što se tiče njege i pripreme za fizikalnu ili drugu terapiju. U posljednje vrijeme javlja se i novi problem čekanja na rehabilitaciju do tri godine (primjerice osoba s paraplegijom morala bi čekati na rehabilitaciju od vremena predavanja dokumentacije u topli u lipnju 2008. do 2011. godine).

Cilj zdravstvene zaštite je osiguranje zadovoljavanja zdravstvenih potreba osoba s invaliditetom uvažavajući specifičnosti osoba s invaliditetom, omogućavajući jednak pristup

uslugama, raspoloživim specijaliziranim uslugama i potpunu uključenost u donošenju odluka o osobnoj skrbi. Važno je naglasiti da je nužnost osigurati jasnu i sveobuhvatnu informaciju i podršku obitelji odnosno samoj osobi kada se dogodi invaliditet.

INFORMIRANJE I PODIZANJE RAZINE SVIJESTI

Unapređenje kvalitete življenja samih osoba s invaliditetom i njihovih obitelji jedan je od stavaka u opisu djelokruga rada ovog Ureda. Kako bi doprinijeli što većoj informiranosti društva i razvoju svijesti o sposobnostima osoba s invaliditetom i potrebi njihovog društvenog uključivanja, doprinos mora dati cijelo društvo. Za uključivanje osoba u društvo potrebno je da im društvo pruži podršku u svim segmentima života, odnosno da mogu samostalno kreirati svoje aktivnosti i kontrolirati uvjete vlastitog života kada god je to moguće. Bez pristupa informacijama putem odgovarajućeg komunikacijskog sustava neovisno da li se radi o suvremenim tehnologijama ili pomagalima u komunikaciji, aktivnost odnosno razvoj osobe s invaliditetom neće biti moguć.

Informiranje javnosti putem medija je iznimno važan segment podizanja razine svijesti o osobama s invaliditetom. Potrebno je poticati aktivno sudjelovanje osoba s invaliditetom u medijima, pogotovo pozitivne primjere i usmjeriti se na djelovanje promjene negativnih konotacija koje izazivaju poglede društva na osobe s invaliditetom kao osobe koje nisu sposobne, koje treba uvijek žaliti i koje su uvijek u potrebi tražiti karitativan oblik pomoći.

Ured će u narednom razdoblju uspostaviti još bolju suradnju s predstavnicima medija i osvijestiti im važnost senzibiliziranja javnosti kako bi se svijest o osobama s invaliditetom digla na veću razinu.

Temeljem Ustava Republike Hrvatske, međunarodnih ugovora i zakona, zaštita, praćenje i promocija prava i interesa osoba s invaliditetom u Republici Hrvatskoj je zadatak Ureda pravobraniteljice za osobe s invaliditetom.

„Biti aktivan, uključen u život i moći prihvaćati izazove ključ je kvalitetnog življenja.“

6. FINANCIJSKI PLAN ZA 2008. GODINU

Sukladno Zakonu o proračunu i propisima o poslovanju prema naputcima Ministarstva financija, Ured pravobraniteljice za osobe s invaliditetom raspolagao je unaprijed određenim financijskim sredstvima iz proračuna. Ured je započeo s radom 1. srpnja 2008. godine. Za prvotno sjedište Ureda bio je namijenjen prostor u Preobraženskoj 4 za koja su predviđena povećana dodatna sredstva u proračunu kako bi se preuredio lift. Kako to nije bilo moguće, rad Ureda je započeo u prostorijama Sabora. Budući je Ured novoosnovana institucija, nije bilo moguće izraditi rebalans proračuna za 2008. godinu, jer je isti donešen u lipnju 2008. godine, a nije bila otvorena ni područna riznica Ureda. Kako se u tri mjeseca rada pokazalo da plan za 2008. godinu neće biti dobar, odnosno financijska sredstva dostatna na nekim pozicijama, zatražili smo odobrenje za preraspodjelom. S obzirom da je potvrđeni plan prijama službenika i namještenika iz Ministarstva financija dobiven tek 21. rujna 2008. godine, pravobraniteljica nije bila u mogućnosti provesti natječaj pa su osobe koje su do tada radile po ugovoru o djelu radile duže nego što je planirano. Iz navedenog razloga bilo je potrebno povećanje sredstava na određenim pozicijama. Neekipiran Ured nije bio u stanju odgovoriti na sve zahtjeve i zadatke koji su se od njega tražili i očekivali. Zatražena je preraspodjela radi dodatne opreme pravobraniteljici kako bi mogla izvršavati svoje radne obveze u uredu u radnom vremenu od 8 sati, a po potrebi i više.

Početak rujna 2008. godine bilo je potrebno izraditi financijski plan proračuna za razdoblje od 2009. do 2011. godine. Budući je pravobraniteljica bila jedina zaposlena u razdoblju kada se izrađivao navedeni plan, bilo je izuzetno teško predvidjeti financijska sredstva potrebna za rad Ureda od minimalno 10 zaposlenih. Pokazatelji u dva mjeseca nisu bili dostatni da bi se na temelju njih mogla donijeti procjena.

Prilikom određivanja proračuna uspostavljena je jako dobra suradnja s predstavnicima Ministarstva financija i Državne riznice koji su svojim savjetima i spremnošću na suradnju uvelike olakšali raspolaganje proračunskim sredstvima.

PRORAČUN ZA 2008. GODINU

Rashodi za zaposlene

Planirana sredstva za 2008. godinu su iznosila 610.000,00 kn.

Do kraja 2008. godine bilo je zaposleno 5 osoba od kojih su 2 državna službenika/ice i 3 dužnosnika/ce. Za zaposlene je bilo osigurano 610.000,00 kn od čega je potrošeno 231.781,91 kn ili 38 %. Razlog maloj iskoristivosti sredstava za zaposlene je taj što je zbog procedure zapošljavanja i ponavljanja natječaja, najprije dužnosnika pa službenika, do 11. mjeseca 2008. godine bila zaposlena samo pravobraniteljica.

Materijalni rashodi planirani su u iznosu od 571.000,00 kn od čega je u 2008. godini potrošeno 492.319,37 kn za pokriće redovnog poslovanja Ureda. Iskorištenost ovih rashoda je 92 %, a najveća stavka su troškovi za ugovore o djelu i usluge student-servisa zbog toga što pravobraniteljica nije do početka 11. mjeseca imala zaposlenike u Uredu te je za obavljanje redovnog poslovanja koristila navedene usluge.

Planirana sredstva za nabavu nefinancijske imovine iznosila su 1.050.000,00 kn. Od tog iznosa, planiran je iznos od 700.000,00 kn u svrhu preuređenja lifta u prvobitno namijenjenom sjedištu Ureda, koji ipak nije bilo moguće učiniti pristupačnim. Potrošeno je 364.836,67 kn ili 34,7%.

ZAKLJUČAK O FINANCIJSKOM POSLOVANJU ZA 2008. GODINU

Budući je Ured pravobraniteljice započeo s radom 1. srpnja 2008. godine, a intenzivnije 1. rujna 2008. godine s otvaranjem nove lokacije u Savskoj c. 41/III u tako kratkom vremenu i s početkom zapošljavanja nakon 1. studenog 2008. godine nisu se mogla intenzivnije koristiti planirana proračunska sredstva za 2008. godinu. Od ukupno planiranih sredstava 2.233.000,00 kn rashodi iznose 1.088.937,95 kn ili 49%.

Financijsko izvješće za 2008. godinu predano je u zakonskom roku.